

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Leefomgeving (LEO) van 13 oktober 2023

Inhoud

Presentiellijst	3
Aanwezig:	3
1. Heropening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda	5
2. Spreekrecht externen	6
3. Notulen	7
4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	7
5. Voorraadagenda	7
6. Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	8
7. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV	8
7.3 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	8
10. LANDELIJK GEBIED	8
10.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	8
8. MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT	9
8.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	9
7.2 Voorstel mevrouw Berghorst voor de vorming van een werkgroep ter verbetering van de kwaliteit van het OV	10
9. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	18
9.1. G-23-008 Statenvoorstel inzake continuering Startersleningen Provincie Limburg, brief GS van 29 augustus 2023 (GS DOC-00468217).....	18
9.2. Sonderend stuk Contourennotitie Ruimtelijk Voorstel, brief GS van 29-8-2023 (GS DOC-00537425)	34
9.3. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	64
10.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	64
11. Sluiting	64

Presentielijst van de leden van de commissie LEO voor de vergadering van 13 oktober 2023

Voorzitter

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van
Oppen, C.M.P.J. van

Leden

Partij

Aanwezig:

Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bloi MA, J.M.	VVD
Bosch, M. Th.	PVV
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Hermans, L.J.	PVV
Huizing, J.	BBB
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wolters Gregório, J.	SP

Afwezig

--

Het College van Gedeputeerde Staten

Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Kuntzelaers, J.J.M.
Theuns, M.L.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den	LOKAAL-LIMBURG
Est, drs. A.M.B. van	50PLUS
Heldens, G.J.	Forum voor Democratie
Hintzen, P.H.C.	JA21
Loijer BSc, S.A.M. de	BBB
Roso, R.L.W.	JA21

Overige aanwezigen

--

Notulist

Het Notuleercentrum

1. Heropening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda

De voorzitter: ...die vorige week is geschorst en vanochtend gewoon verdergaat. Nou eens even kijken. Er zijn van mij uit geen mededelingen ten aanzien van deze vergadering, behalve dat wij zo meteen bij de volgorde van de vergadering even stilstaan bij het verzoek van GS ten aanzien van de N280. Maar daar komen we zo meteen even op terug. En ik wil u er nog even op attenderen dat na afloop van deze vergadering, en het eindtijdstip is in die zin een beetje facultatief, afhankelijk van hoe deze loopt, de inschatting is rond 15.00 uur/15.30 uur, er nog een themasessie plaatsvindt rondom Leefbaarheid. Het is, ja, ik wil het woord formeel niet gebruiken, maar een beetje sonderen, ophalen bij u hoe u daar tegenaan kijkt alvorens de organisatie daar definitief mee aan de slag gaat onder leiding van GS. En daar is uiteraard de commissie LEO voor uitgenodigd. Maar daar is ook elk ander Statenlid welkom, want het is gewoon een informatieve sessie. En die zal ook plaatsvinden in deze zaal. Dan hebben wij zojuist nog een rondvraag van de BBB ontvangen inzake blauwtong en die wordt toegevoegd aan agendapunt 10.1. Dus die gaan we nu niet behandelen. Zijn er verder nog rondvragen vanuit de commissie? Nee. Zijn er...

De voorzitter: De heer Huizing. Excuus.

De heer Huizing (BBB): Ik was een beetje laat met drukken. Niet echt voor de rondvraag, maar even een praktische vraag. Het aanvangstijdstip van die informatiesessie, ik weet niet of u dat weet, maar is dat ook een beetje flexibel? Afhankelijk van het eindpunt van deze sessie? Oké, prima.

De voorzitter: Ja, dat zei ik net. Die is gewoon aansluitend aan deze sessie en daarmee is het begintijdstip ook flexibel, ja.

De heer Huizing (BBB): Prima, dank u wel.

De voorzitter: Dan kijk ik even naar GS of er aan die zijde nog mededelingen zijn. Nee. Oké, het is heel stil in huis hier begrijp ik. Dan kom ik nu bij de vaststelling van de agenda van vandaag. Gisteren aan het einde van de dag heeft u allemaal via de nazending en ook anderszins via mail het voorstel gekregen van de gedeputeerden, Demollin en Kuntzelaers, om het punt rond de N280, wat nu op de agenda staat, nu niet te behandelen maar door te schuiven naar de vergadering van december in deze commissievergadering. Ik wil dat verzoek van de Gedeputeerden nu aan u voorleggen. We gaan dat zo meteen doen bij handopsteken wie voor het verschuiven is. Ik weet niet of er van de zijde van GS daar nog een toelichting op nodig is, of dat GS zegt van nou, onze brieven en mails waren helder. Ik kijk even. Mevrouw Demollin wil daar nog een toelichting op geven.

Gedeputeerde Demollin: Dank je wel, voorzitter. We hebben geconstateerd dat in dit proces er met ontzettend veel stakeholders gesproken is, waaruit ook blijkt dat we nog een verdieping nodig hebben in het totale proces om de verdere stappen goed afgewogen te kunnen zetten. En dat heeft mijn collega Jasper Kuntzelaers en mij doen besluiten, of doen voorleggen aan deze commissie, aan uw commissie, om te verzoeken om die tijd nog te nemen om met de mensen goed te communiceren. En we merken ook dat bij een aantal mensen de emotie vrij hoog is en daar willen we ook oog voor hebben. En om die reden, zeg maar, willen we het gesprek aangaan vanuit het bestuur met deze partijen om verdieping te krijgen en het document dan per 1 december terug te brengen in deze

commissie omdat het wel relevant is, zeg maar, om de voortgang in het totale proces te houden vanwege het algemene belang.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan kijk ik even naar uw commissie, want het is uiteraard aan uw commissie om uw eigen agenda te bepalen. Wie is voor het voorstel van GS om dit punt nu van de agenda te halen en door te schuiven naar december? Nou, ik zie hier grote unanimiteit. Dan concludeer ik daarmee dat agendapunt 7.1, voor de notulen, het Statenvoorstel inzake besluitvorming tot indiening van een verzoek tot onteigening met het oog op de realisatie conform inpassingsplan van de reconstructie N280 Leudal, een hele mond vol, nu van de agenda gaat en terugkomt op de agenda van 1 december. Oké. Vanwege het vervallen van agendapunt 7.1 komt dan automatisch 7.2 naar voren. Dat gaan wij dan zo meteen doen nadat wij even de andere agendapunten hebben besproken.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Voorzitter. Nog even over de agenda van ... Sorry, oh dat komt nog. Ik zie al ...

De voorzitter: Daar ging ik het nu dus over hebben. Even kijken. Ja, wij hebben op dit stuk nog staan de behandeling van het voorstel van mevrouw Berghorst over de vorming van een werkgroep ter verbetering van de kwaliteit. Volgens mij moeten we eens met de commissie VPPS gaan praten, maar oké. Nou, we gaan eens even kijken hoever we komen.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Voorzitter.

De voorzitter: Ja, mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Misschien is het ook wel een punt om mee te nemen naar de Agendacommissie. Ik kan me voorstellen dat het voor de meeste fracties nog wel te doen is om twee activiteiten parallel te organiseren. Maar op dit moment staan er vier parallele activiteiten op de agenda en dat wordt toch wel voor heel veel fracties een probleem en zeker ook voor het Presidium samen met inhoudelijke vakcommissies. Nou ja, zou wel een punt zijn om nog even goed over na te denken in de toekomst, denk ik.

De voorzitter: Nou dit punt is in de vorige Presidiumvergadering ook uitvoerig aan de orde geweest en ook in de Agendacommissie. En er ligt inmiddels een voorstel om deze manier van werken, die in deze cyclus is ingevoerd, te gaan evalueren. De opdrachtgeversrol daarvoor is bij de commissie VPPS neergelegd. Vandaag is in het Presidium ook het voorstel behandeld hoe die evaluatie dan moet gaan plaatsvinden. Dus daar wordt u nog over geïnformeerd. Maar wees ervan overtuigd dat dit punt op de agenda staat. En de Agendacommissie kan daar niet zo heel veel in schuiven om eerlijk te zijn, want het heeft veel meer te maken met hoe je überhaupt tegen vergaderplanning aankijkt. Nou goed, het gaat te ver om daar nu inhoudelijk te diep op in te gaan. Daar is deze commissie niet voor, maar uw punt is bekend en wordt opgepakt. Dan ga ik even vooralsnog maar terug naar de agenda.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan ben ik bij het Spreekrecht voor externen. Nou er had zich een externe gemeld voor het punt rond de N280, maar die is tijdig geïnformeerd over het feit dat het mogelijkerwijze niet behandeld zou worden en heeft dus ook zelf de afweging kunnen maken of hij wel of niet zou komen. En hij is niet gekomen, maar heeft wel zijn inbreng al ... Maar die bewaren we dan wel voor 1 december, want dan is het misschien verstandig dat mijnheer dat gewoon zelf komt toelichten. En je

weet ook maar nooit wat er tussen nu en 1 december nog allemaal gaat gebeuren. Dus laat maar even gaan.

3. Notulen

De voorzitter: Dan zijn wij bij de notulen van de vorige vergadering. Ik heb geen opmerkingen daarover ontvangen, dus ik stel voor dat we die bij deze vaststellen. Ja.

4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Ja, dan ga ik naar agendapunt 4. Dat is het overzicht van aanbevelingen en moties en toezeggingen. Ik heb er geen opmerkingen over ontvangen. Ik ga ervan uit dat u dat allemaal van voor tot achter helemaal door geëxerceerd heeft. Als dat zo is, dan is dat helemaal prima. Mocht u in de hitte van al die vergaderingen, parallel of niet, daar nog niet aan toegekomen zijn zou ik u toch willen oproepen om dat een keer te doen en ook inderdaad wel aan te geven of bepaalde dingen er wat u betreft, als u zelf ook degene was die het punt heeft aangekaart, of die voor u voldoende behandeld zijn of niet. Dan kunnen we eens kijken of we iets van een opschoningsactie kunnen gaan doen. Dat gezegd hebbende stel ik deze in ieder geval voor nu vast.

5. Voorraadagenda

De voorzitter: Dan gaan wij naar de Voorraadagenda. U heeft daarbij de ...Ja u heeft een gewijzigde voorraadagenda gekregen. Misschien toch goed om daar even kort iets op toe te lichten. Dit is al de uitgebreide versie hè, die nu voorligt van 9 oktober? Er is op Statenniveau inmiddels over een langere periode een strategische agenda opgesteld met PS-voorstellen, enzovoort, waarbij ook is opgenomen bij welke voorstellen er ook sonderende besprekingen zullen zijn of infosessies. Vanuit het principe, zeker bij de wat zwaardere dossiers, beginnen met eerst eens informeren, vervolgens sonderen en vervolgens een reguliere behandeling ervan. Ook dat geeft overigens wel extra agendadruk zeg ik er maar bij. En daar is nu een heel overzicht van. Ik bespaar dat u even voor nu, maar daarin zijn ook opgenomen de nieuwe beleidskaders die op basis van het coalitieakkoord gaan komen. Die komen medio volgend jaar. Dat betekent dat de voorraadagenda's voor het komend politieke seizoen behoorlijk gevuld gaan worden met alle reguliere voorstellen, inclusief allerlei sessies die daaraan voorafgaan. U krijgt dat overzicht zo gauw als het Presidium dat, als het goed is, nu heeft vastgesteld. En dat betekent dat onze commissievergaderingen behoorlijk vol gaan worden, zowel met reguliere stukken als ook voorbereidende en uiteindelijk ook adviserende stukken rondom beleidskaders. Dus ik zou bijna zeggen, zet u een beetje schrap, plan niet te veel vakanties in de komende maanden. Ja, tenzij u onder een palmboom met uw iPad uw stukken wilt voorbereiden. Dat mag uiteraard ook, dat faciliteert de Griffie wel. Dus ook onze agenda van 1 december en van januari is al behoorlijk vol. Ik zeg dat niet om u te ontmoedigen. Ik zeg dat ook niet om u te ontmoedigen om zelf dingen te agenderen, want ook dat recht heeft u. Dit is het overzicht wat nu vanuit GS en vanuit de organisatie op tafel ligt. Maar het staat u als commissie ook zelf vrij om dingen te agenderen. Dus dat moet u ook vooral doen, maar weet in elk geval dat u voorlopig op de dagen dat er commissie LEO is hier waarschijnlijk wel de hele dag gaat zitten, wellicht tot in de avond, dus plan geen fuifjes 's avonds en zo, want het wordt even druk. Nou, dat gezegd hebbende stel ik de voorraadagenda, zoals we hem nu hebben, vast.

6. Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan ben ik bij punt 6 van de agenda. De lijst van ingekomen stukken en uitnodigingen. Die stel ik met uw goedvinden ook vast.

7. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV

De voorzitter: En dan zijn wij bij punt 7 van de agenda en wij zien dat mevrouw Berghorst nog niet gearriveerd is, dus dat betekent dat 7.2 even aangehouden wordt. Hetgeen dan gelijk de discussie ... Nee, dan ga ik naar 7.3.

7.3 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Ik kan nog even door. De rondvraag en mededelingen bij dit onderwerp zijn er niet. Dan is 7.3 daarmee ook vastgesteld.

De voorzitter: Dan ga ik naar punt 8, Milieu, energie en klimaat. Daar is de rondvraag rondom ... Nee blauwtong gaat naar punt 10, hè? Wel landelijk gebied, ja. Is het een optie dat we die nu behandelen?

Spreker [0:13:32]: Ja, laten we dat maar doen.

10. LANDELIJK GEBIED

10.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Ja? Kunnen we misschien wel doen, hè? Ja, we worden maar een beetje flexibel. Eens even kijken, die staat in iBabs? Oké. Nou, hij staat als het goed is in iBabs, maar omdat we toch even tijd hebben en te uwer facilitering, zal ik hem even voorlezen of misschien wil de BBB dat, dat is misschien nog wel net zo handig. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (BBB): Dank u, voorzitter. Rondvraag. Op dit moment is Limburg nog blauwtongvrij, althans voor zover we dat nu weten. Wij als fractie BBB willen Gedeputeerde Staten met klem vragen om zich in te spannen bij zowel onze landelijke overheid, als ook bij jullie Europese connecties. Zoals intensivering van de informatieverstrekking richting provincie. Informatieverstrekking van de gehouden veehouderij is best wel redelijk in orde, maar naar de hobbyboeren, na de algemene verspreiding, kan dan misschien nog wel beter. Zeker nu het beoogde Afrikaanse vaccin gisteren in ieder geval niet als toelaatbaar is aangemerkt, dat het niet gebruikt mag worden. Daarnaast willen wij als fractie BBB Gedeputeerde Staten vragen om aan te dringen op een breed onderzoek naar zowel de preventie in de brede vorm, dus vaccinatie plus wat de agrariërs en de hobbyisten zelf kunnen doen, maar ook naar de bronbestrijding. Bronbestrijding in die zin van dit virus, dus het blauwtongvirus, alsook de verspreider van het virus, de knut in dit geval en andere muggensoorten. Dus in principe is het geen vraag voor de Gedeputeerde, maar het is een vraag, alsjeblieft, zet druk bij de landelijke overheid.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Blauwtong. Fijn dat de BBB de vraag stelt. Als tip aan de overige Statenleden in deze commissie: Hoe eerder u de vraag stelt, hoe meer tijd wij hebben om ons voor te bereiden richting een diepgravend antwoord. Laat ik het eerste deel even meteen

tackelen. Wij delen uw zorgen rondom blauwtong en we zijn ook zeker bereid om bij de landelijke en Europese overheid dit signaal af te geven. Bij dierziekte is de nationale overheid altijd in de lead en die rol hebben wij dan ook als daar besluiten zijn genomen, dan zijn wij een vertaalslag daaruit en wij zijn ook zeker bereid om op het moment dat er rond blauwtong stappen genomen worden op nationaal niveau dat wij die mee gaan uitrollen of uitvoeren. Als punt kan ik alvast zeggen dat gisteren in het interprovinciaal overleg in ieder geval blauwtong ook op de agenda heeft gestaan en daar is ook al gesproken over hoe we gezamenlijk dat signaal richting Den Haag kunnen brengen. Dus een deel van uw zorgen wordt al meegenomen. Dat is positief. Het onderzoek waar u naar vraagt, ja, dat is natuurlijk niet iets wat we op Limburgse schaal moeten gaan organiseren, maar dat zal in groter verband zijn. En ik vraag u dan ook of het goed is als wij daar binnen twee weken even schriftelijk op terugkomen om een beeld te kunnen schetsen van hoe dat proces er ongeveer uit zou kunnen zien en waar dat dan moet landen, ook omdat we daar het antwoord op dit moment vanwege de korte voorbereidingstijd nog niet op hebben, dus dat is het antwoord op uw vragen.

De voorzitter: Oké: Ik was nog even kopjes aan het tellen in verband met de planning. Sorry. Het is niet de bedoeling dat we een debat hebben, maar u kunt hiermee uit de voeten, mijnheer Franssen? Oké, dank u wel, allebei.

T9304 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe binnen twee a drie weken de commissie LEO te informeren over de landelijke aanpak rondom de preventie van het Blauwtong virus en de rol van provincie Limburg hierin.

8. MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT

8.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan gaan we nu naar punt 8 van de agenda Milieu, energie en klimaat.

Daar heb ik geen rondvragen voor gekregen. Ik zie ook geen dringende handen om alsnog rondvragen in te dienen.

Zijn er al überhaupt, overigens in bredere zin, wellicht nog zaken vanuit het IPO die het College zou willen delen? Ook niet?

Ik zie de eerste uit het Presidium komen, die kan ons wellicht verlichten over de vraag of het Presidium klaar is, mijnheer Ijpelaar. Ja? Nou, kijk eens aan, hè, hè...We zitten hier al tien minuten de vergadering een beetje vol te....

Spreker [0:18:02]: Ik dacht dat het meeste alleen maar inhoudelijk was.

De voorzitter: Ja, maar soms hebben wij enige compassie met de commissieleden die dubbel moeten vergaderen. Nou, dan kunnen we waarschijnlijk ook gelijk terug naar het agendapunt waar mevrouw Berghorst voor aanwezig is, want die zal dan wel onderweg zijn, neem ik aan?

Spreker [0:18:23] : Ja.

De voorzitter: Dan stel ik maar voor dat we even schorsen. Ja?

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan weer beginnen. Mevrouw Berghorst is gearriveerd en dat betekent dat wij de agenda kunnen vervolgen. Ik wil iedereen vragen om weer plaats te nemen, daar waar hij of zij hoort te zitten.

7.2 Voorstel mevrouw Berghorst voor de vorming van een werkgroep ter verbetering van de kwaliteit van het OV

De voorzitter: En dan zijn wij bij agendapunt 7.2 en dat is het voorstel van mevrouw Berghorst voor de vorming van een werkgroep ter verbetering van de kwaliteit van het OV. Mevrouw Berghorst heeft in de vergadering van de commissie LEO van 15 september voorgesteld om daar een voorstel over te maken. Dat heeft zij inmiddels ook toegezonden en dat vindt u ook in iBabs. Dat is via een nazending gegaan. En ik wil mevrouw Berghorst als eerste het woord geven om dat voorstel nog even toe te lichten. Mevrouw Berghorst

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. Laat ik allereerst even dankzeggen dat u even op mij gewacht heeft. Deze fractievoorzitter zat in de commissie van afstemmingsgesprekken die parallel aan deze commissie vergadert. Het is de zoveelste aanwijzing dat we misschien toch een verandering moeten toepassen in ons vergadersysteem.

Goed, collega's, dat gezegd hebbende, ik denk dat ik het belangrijk vind om een aantal zaken te benadrukken en het belangrijkste daarin... U heeft allen het voorstel kunnen lezen. Belangrijkste is, denk ik, om te benadrukken, dat deze werkgroep aan de slag moet met een lange termijn kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer. En dat betekent ook expliciet dat deze commissie niet op de stoel van GS gaat zitten en zich bezig gaat houden met de dagelijkse aansturing als opdrachtgever van Arriva.

Ik vind het belangrijk dat we vanuit deze werkgroep niet alleen sec naar kwaliteitsverbetering van het Limburgse OV kijken, maar ook in ons achterhoofd houden waarom we dat doen. En volgens mij is dat verbetering van de leefbaarheid in Limburg en ik denk dat dat ook een belangrijk punt is om hier nog even te benadrukken.

U heeft kennis kunnen nemen van de scope. Die heb ik duidelijk afgebakend, zodat wij ook weten wat we wel doen en wat we niet doen. En ik zou willen voorstellen dat deze werkgroep, nadat zij hun eerste vergadering hebben gehad, met u communiceren over de vergadering-intensiteit die zij hanteren. Ik vind dat niet iets wat ik vanachter mijn bureau kan bedenken, maar wat de werkgroep samen moet bedenken en dat deze commissie regelmatig zal terugkoppelen naar de vakcommissie hier, zodat we ook jullie, ja, in de loop houden over wat wij aan het doen zijn. Tot zover .

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan ga ik gewoon naar uw rechterkant en begin daar met een rondje bij de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter, wij vinden het een goede opzet. De enige vraag die wij hebben is als er één lid uit iedere fractie is, omdat wij maar één Statenlid hebben, mogen daar ook burgercommissieleden in plaatsnemen? Dat is gewoon de enige open vraag. En dan zouden wij er graag op een of andere manier aan deelnemen

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik maak even het rondje af, hè. Dan kan Gedeputeerde daarna reageren en dan kan mevrouw Berghorst daarna wellicht nog reageren. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals we net ook gemerkt hebben is het qua planning niet te doen als er dingen dubbel en driedubbel worden gepland. Dus ik zou heel graag daaraan deel nemen. Maar het kan gewoon niet.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank je wel, voorzitter. Ja, het onderwerp van het OV gaat ons aan het hart, hè. Dus in die zin snap ik het voorstel van mevrouw Berghorst, maar tegelijkertijd klagen we er ook over dat we zoveel werkgroepen en zoveel commissies hebben. Gaan we onszelf dus nog meer belasten en in die zin vraag ik me dan ook af wat de precieze bijdrage gaat zijn van die werkgroep aan de totstandkoming van beleid en het verbeteren van het OV. Die vraag is voor mij nog niet helder.

De voorzitter: Oké, helder. Niet helder. Het statement is helder. Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Goed dat het voorstel er kwam om een werkgroep te starten en goed dat we er hier vanmorgen iets over gaan vinden met zijn allen. De achteruitgang van het OV in Limburg, ja, duurt al te lang. En ik waardeer het zeer dat de meeste collega's in de zaal daar ook een halt aan willen toeroepen. Ik denk dat een werkgroep daar een goede extra stap in kan zijn. Naast de inspanningen die de Gedeputeerde met zijn team al onderneemt.

Twee dingen die ik waardevol zou vinden in de track van de werkgroep is 1 dat we niet vanachter ons bureau, vanachter de vergadertafel van alles gaan proberen. Maar dat we ook het veld ingaan, werkbezoeken aan diverse regio's waar OV op andere manieren is ingeregeld dan hoe we het nu doen, Of op eenzelfde manier is ingeregeld maar dat het wel kwalitatief en betaalbaar is.

Dat is 1. Punt 2 dat ik hier op tafel gooi is dan ook dat het lastig lijkt voor de Gedeputeerde en de concessie-manager om met Arriva om tafel te zitten als alle opties die wij gaan opbraken publiek geheim worden. Dat zou in welke onderhandeling dan ook, ja, in mijn ogen onwenselijk kunnen zijn omdat er misschien ook voorstellen vanuit de commissie gaan komen die niet in het voordeel van Arriva gaan uitvallen, financieel gezien of in het kader van bedrijfsvoering. Ik noem maar een aantal dingen dus, maar misschien kan de Gedeputeerde met zijn ondersteuning ons daarin adviseren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar de BBB. mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ja, we hebben kennis genomen van het voorstel van mevrouw Berghorst en we hebben eigenlijk in dit stadium behoefte om even stil te staan bij de aanleiding en ook de context of om het voorstel in context te plaatsen. Een belangrijke aanleiding was wel de uitkomst van het onderzoek van Ecorys naar het OV in Limburg.

We hebben ons vorige week bij laten praten door NS, ProRail en Arriva over hun dienstverlening, de uitdaging en oplossingen die ze ook aandroegen. Ja, goed en betaalbaar openbaar vervoer is een sleutelement voor de leefbaarheid in deze provincie. In het bijzonder op het platteland. Het maakt dat mensen deel kunnen nemen aan sociaal leven, vrienden, familie, clubs, theater kunnen bezoeken, zich kunnen verplaatsen naar artsen en ziekenhuizen en andere zorgvoorzieningen of naar opleiding en werk. Dit geldt ook met name voor jongeren, maar niet uitsluitend en ook ouderen die om verschillende redenen niet over eigen vervoer kunnen beschikken

Ecorys beschrijft de uitdagingen waar ze zich voor gesteld zien. of waar de dienstverleners zich voor gesteld zien. en met name komt dan ook het COVID-effect naar voren in de zin dat dat eigenlijk een blijvend effect lijkt te zijn. Maar er zijn meer factoren, zoals ook forse prijsverhogingen die een negatief effect op de vraag hebben. En de concessiehouders die passen zich hierop aan, logisch. Maar dat wordt dan eufemistisch een beetje omschreven als inperking van dienstverleners, verstrakken van

buslijnen. Maar het is uiteindelijk gewoon verschraling en versobering voor de mensen die er gebruik van willen maken en die de pech hebben te wonen in gebieden met beperkte vraag.

Zoals ik al zei, OV genoemd door mevrouw Berghorst is een belangrijke pijler onder de leefbaarheid op het platteland. Dus we zien het belang om daar middels deze werkgroep mee aan de slag te gaan. Daar willen we ook aan bijdragen, maar ik vind het wel belangrijk dat dat verankerd wordt in het bredere streven naar verbetering van leefbaarheid in de steden en op het platteland. Het gaat hierbij, zoals in het coalitieakkoord ook staat, om de samenhang der dingen.

En, het is denk ik ook goed dat we vanmiddag meer horen van GS in de informatiesessie over het thema leefbaarheid om ook te kijken hoe we dit hierin kunnen verankeren. Dus ja, wij zijn er positief over met deze opmerkingen. Ja ...

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, op zich een logisch verhaal om extra aandacht te gaan geven aan het openbaar vervoer. Dat de pijn die we daarin merken en ook de problemen waar we tegenaan lopen, ja, die hebben we de afgelopen commissievergadering hier wel gezien.

Alleen het middel is dan natuurlijk wel, wat hier ook ter discussie ligt ... Kijk, het is de opdracht van de Gedeputeerde om met oplossingen te komen. Punt. En wij moeten behoeftes uitspreken als commissie. Nou, daar gaan we nu met dit voorstel ... een blur-effect, hè. Dus we gaan een beetje dichter naar elkaar toekomen.

Ik vind wel dat we moeten uitkijken dat we de commissie an sich niet buitenspel zetten. Normaal gesproken kun je ook stukken sonderen in de commissie. Daar is een politieke sonderende ronde best mogelijk, ook zonder dat het heel politiek wordt. En een werkgroep is normaal apolitiek op het moment dat bijvoorbeeld niet alle fracties erin zitten. Dus we krijgen wel heel erg vermenging van die twee rollen en dat is wel een hele grote zorg die ik wil uitspreken. Als we zeggen, we moeten vanuit die werkgroep, ja, een soort langere infosessie-periode of een langere sonderende periode met elkaar afspreken, dan vinden wij dat als fractie logisch en goed. Maar wij vinden wel dat de primaire verantwoordelijkheid echt bij die Gedeputeerde moet blijven liggen en ook dat we de commissie als een officieel gremium moeten blijven betrekken bij de sonderende ronde. Dus ik zou hem echt zo willen inrichten. Maar ik ben heel benieuwd hoe de Gedeputeerde het voorstel ook ziet.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. OV een belangrijk thema en dank voor het opstellen van het stuk. Alleen wij hebben het gelezen en we vroegen ons af of alles wat in het stuk staat niet gewoon in één keer periodiek kan in een commissievergadering. Dan is het ook openbaar en zaken die niet openbaar besproken kunnen worden omdat ze gevoelig zijn, of wat dan ook, kunnen eventueel in een besloten technische sessie of in een andere vorm van bijeenkomst en daarnaast sluit de VVD zich aan bij het CDA van we hebben duidelijk die kaders, wij stellen de kaders en GS voert ze uit en dat moeten we vooral zo houden.

Dank u wel .

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u, voorzitter.

De voorzitter: U heeft mij al bedankt voordat ik u het woord gaf.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik ben af en toe een heel snelle jongen. We hebben natuurlijk een rapport gehad. Daaruit is natuurlijk een papieren werkelijkheid gekomen en een werkelijkheid zoals de inwoners van Limburg die ervaren. En in dat kader, vooral dat laatste, waardeer ik in ieder geval de voorzet die u mevrouw Berghorst via de voorzitter daartoe gegeven hebt.

Openbaar vervoer is natuurlijk meer dan alleen een stukje ijzer op wielen hè, dus sociaal verbindend. Het heeft met gezondheid te maken, bereikbaarheid, noem maar op. Dus dat ligt ook ons aan het hart. Waar wij ook wel wat zorgen over hebben, dat is volgens mij ook wat mijnheer Ijpelaar een beetje aangaf, is die verbinding tussen een werkgroep die periodiek, ik weet nog niet precies hoe vaak, bij elkaar komt en de commissie c.q. de Staten, dat dat dan gelijk geschakeld wordt en misschien dat dat dan ook extra beweging en extra werk oplevert. Daar hebben we nog wel zorgen over. We zijn niet a priori tegen een werkgroep. Maar ja, ik ben toch wel erg benieuwd naar de reacties die daarop gaan komen hoe men daar tegenaan kijkt.

Spreker [0:36:10]: Was het dat?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Beucken. Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (Forum voor Democratie): Ja, bedankt, voorzitter. Ik kom zelf uit een dorp en ik ken de frustraties van het openbaar vervoer. Dus ik zie eigenlijk niet wat er op tegen is.

De voorzitter: Oké, helder. Mijnheer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb even gewacht dat u me het woord had gegeven voordat ik dank je wel zei. Maar ik heb eerder in de commissie ook aangegeven er komt straks een midterm review aan van de concessie. Die ligt bij de Gedeputeerde om daar ook mee bij ons terug te komen. En het zit aan ons eigen plan van eisen. Hou dat schema gewoon aan, die midterm review komt er binnenkort aan. Kwartaal 1, geloof ik. Of 2. Ik zie de Gedeputeerde kijken. En voor de rest kan ik me aansluiten bij de woorden van het CDA en VVD.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan ga ik naar de PVV.

De heer Hermans (PVV): De heer Hermans, ja.

De voorzitter: De heer Hermans.

De heer Hermans (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de PVV-fractie wil niet op de stoel van het managen van Arriva gaan zitten en we vinden deze werkgroep dan ook een overbodige werkgroep. Wij zullen dit voorstel dan ook niet steunen. Mocht de meerderheid van de fracties hier toch wel brood in zien, dan zal de PVV ook hier wel een afvaardiging aan leveren. Dat wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Nou dan zijn we weer bij mevrouw Berghorst, maar die krijgt nu even niet het woord. Ik geef het woord aan de heer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, mevrouw Berghorst, voor het voorstel dat u aan de commissie heeft gedaan. Laat ik even beginnen met goed nieuws uit Den Haag. Gisteren in het bestuurlijk overleg over het OV ... En dit gaat niet over de Maaslijn. Ja, dit had zo mooi kunnen zijn. Nee, ook dit is goed nieuws, namelijk bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer is de motie-Bikker ingediend voor € 300 miljoen extra voor het regionaal openbaar vervoer en de staatssecretaris Heijnen heeft gisteren aangegeven dat die € 300 miljoen structureel van aard zal zijn. En dat betekent dus dat de prijsstijgingen die er aangekondigd waren van 11,7% in het regionaal openbaar vervoer, dat we die daarmee in ieder geval inderdaad kunnen compenseren en dat er mogelijk nog een x-aantal middelen over is om zelfs te werken aan het robuuster en beter maken van het OV. Dat laatste deel zal nog moeten blijken. Die prijsstijging zullen we in ieder geval kunnen mitigeren en dat is positief nieuws. Ook omdat dat een structurele context heeft gekregen, dus daarmee hebben we die tegenvaller in de prijs in ieder geval... Het is een mondelinge toezegging zeg ik nogmaals, maar waarschijnlijk hebben we die in ieder geval binnen en dat is goed nieuws voor de Limburger. Dat gezegd hebbende, blij met het initiatief wat hiervoor ligt vandaag uit uw Staten. Het is namelijk een belangrijk onderwerp waarbij de koppeling met het coalitieakkoord, elke Limburger telt, noodzakelijk is en dat is ook zeker om in die bredere context van leefbaarheid te werken aan goede bereikbaarheid, waar het OV een cruciaal onderdeel van is. Het is een complex samenspel, hoor. Het openbaar vervoer tussen maatschappelijke behoefte, verantwoordelijkheden en een concessieverlener en een concessiehouder, de haalbaarheid en betaalbaarheid die we met zijn allen proberen te organiseren. En we beginnen niet bij nul want dat is natuurlijk ook waar deze werkgroep zich voor ziet staan zo dadelijk. Er ligt al een OV-concessie. Er liggen onderzoeksrapporten van onder andere Ecorys en recentelijk van het kennisinstituut mobiliteit. Dus... Die de mooie tekst had: 'Waar is de reiziger gebleven?' En dat is een vraag die we met zijn allen graag beantwoord zien, want de teruggelopen aantallen in het openbaar vervoer zijn voor ons allemaal een zorg. We zijn blij met de betrokkenheid van de Staten waarbij bezien dient te worden welke mogelijkheden er zijn binnen de flexibiliteit die de concessie ons biedt. Het is wel een ademende concessie, maar dat ademen is niet ongelimiteerd, zeg maar. Dus quick wins zijn welkom, maar daar zit een bandbreedte aan en die zullen we met elkaar moeten verkennen. En dat kan binnen een werkgroep. Dat kan ook binnen elke andere vorm, maar dat kan zeker ook binnen een werkgroep. Gezamenlijk nadenken over de lange termijn en de toekomst van het openbaar vervoer. Ik denk dat dat een van de grote opdrachten van deze werkgroep zal zijn. Landelijk is er een toekomstbeeld OV 2040 en ook die doorkijk naar hoe moet dat er in Limburg dan uitzien? Niet alleen in de beperkte periode die je als Staten hebt van vier jaar, maar openbaar vervoer is met name een proces van een lange periode en lange doorlooptijden voordat veranderingen daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Dus ik zou ook met name willen stimuleren als werkgroep durf ook over die horizon van de huidige periode heen te kijken na de lange termijn. We hebben als Provincie een belangrijke partner, Arriva natuurlijk. En het voorstel van onze zijde is om hen goed mee te nemen in het proces van die werkgroep, want het is wel de partner waar je in ieder geval tot einde concessie, 2031, contractueel mee verbonden bent. En dan misschien aanhakend op de heer Wolters Gregório, leg uw oor ook vooral te luisteren op plekken waar het OV op een andere manier is georganiseerd. Ik weet dat Luxemburg een groot voorbeeld is waar de heer Wolters Gregório graag naartoe zou willen gaan omdat daar een gratis openbaar vervoer gefaciliteerd wordt voor de inwoners van het land. Maar er zijn ook heel veel andere plekken in België bijvoorbeeld of provincies in Nederland waar je zou kunnen gaan kijken, waar goede voorbeelden te zien zijn of minder goede. Ik zou Zeeland adviseren als werkbezoek, want als je daar... Nou ja, maar daar ligt wel een enorme uitdaging en ook een vraag, als je iets in de markt zet, dat het niet per se zo is dat de markt ook antwoordt op het moment dat je een vraag uitzet en welke uitdagingen dat met zich meebrengt. Want als je nieuwe concessies in de markt wilt zetten in de komende jaren, hoeft dat dus niet te betekenen dat als je hele hoge eisen stelt tegen hele lage prijzen,

dat er iemand op reageert. Dus dat je met dat lastige speelveld geconfronteerd wordt dat is iets waar de werkgroep zich in de komende tijd, als u daartoe besluit, zich over kan en mag buigen natuurlijk. Er liggen natuurlijk ook veel kansen binnen bereikbaarheid in een bredere zin. Het OV is natuurlijk een onderdeel van de oplossing hoe mensen van punt A naar punt B kunnen gaan. En zeker met de ontwikkeling van nieuwe technologie die we om ons heen zien ontstaan. We zien ook vervoerders daar mee experimenteren van zelfsturend of zelfrijdend tot aan meer digitaliseringsoplossingen. Ik zou ook vooral zeggen, kijk daar ook gerust rond wat daar aan nieuwe ontwikkelingen op ons af zit te komen, want ook die zullen zich in de komende vijftien jaar, tot 2040 zeker gaan voordoen en dat is ook echt iets wat mee te nemen is.

Dan tot slot de werkgroep in relatie tot GS. Wij zijn het uitvoerende gremium. Wij onderhouden de relaties met Arriva. Wij gaan over de dagdagelijkse afhandeling. U stelt de kaders, wij voeren uit, daar verandert helemaal niets aan. De werkgroep is een klankbordgroep waar we mee door kunnen kijken, naar de toekomst kunnen kijken, die u munitie zou kunnen geven of ideeën of brandstof om te kunnen werken aan kaders voor de lange termijn. Ik zou ook vooral zeggen, ga daarop in, maak daar gebruik van. De heer Roso zei het er is een midterm review die start Q1 2024 en dat duurt dan een jaar voordat een midterm review is afgerond. Maar daar komen wel gegevens uit voort die weer nieuwe informatie naast het Ecorys rapport bieden voor een werkgroep om op door te denken. Dat voor wat het perspectief van GS op deze werkgroep en ik wens u allen een wijs besluit. Als er vragen zijn dan hoor ik het.

De voorzitter: Oké. Ik zit nu te twifelen of ik nu moet samenvatten. Maar dat ga ik even niet doen. Mevrouw Berghorst maar eerst even met een reactie.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, want ik had nog wel een paar vragen gehoord die niet echt door GS beantwoord zijn, maar die ook meer aan mij gesteld zijn, denk ik. En ik zou graag willen beginnen met de vraag van GroenLinks hè, wat nou de precieze bijdrage van deze werkgroep is, als het gaat om totstandkoming van beleid. Kijk, Ik denk dat als je iedere fractie hier ... Iedere fractie hier vindt het belangrijk dat het OV goed is en we weten allemaal dat het op dit moment onder druk staat. Maar als je iedere fractie hier vraagt wat is dan de oplossing krijg je dertien verschillende antwoorden. En daarmee gaan we het OV niet op lange termijn structureel verbeteren en dat moet het doel van ons zijn. En ik denk dat dit probleem zo complex is, zo ingewikkeld is en ook zoveel omvattend is dat je daarin als Provinciale Staten moet samenwerken om te komen tot een voorstel waarin we ons allemaal kunnen vinden. Waarin we van tevoren weten wat de financiële consequenties zijn, wat andere consequenties zijn en ik denk dat dat de bijdrage gaat zijn van deze werkgroep. En dat ligt ook in lijn met hoe we bijvoorbeeld tot deze concessie zijn gekomen. Toen we deze concessie in de markt gingen stellen, moest er een programma van eisen opgesteld worden. Daar was een werkgroep voor die dat programma van eisen opstelde. Dus het is niet heel gek, geen gek voorstel om, nu we constateren dat we wat moeten doen aan de verbetering van het OV, dat we dat wederom in een werkgroep doen. En dan kom ik bij de vraag van het CDA, van de VVD en van een aantal andere partijen van ja, die primaire verantwoordelijkheid moet echt bij GS liggen. Daar ben ik het helemaal mee eens. Het is absoluut niet de bedoeling van deze commissie, van deze werkgroep, om op die stoel van GS te gaan zitten. Daarom heb ik het ook zo heel expliciet in het voorstel gezet. En dat heb ik ook gedaan in de wetenschap dat er een aantal mensen in deze zaal zitten die af en toe vinden dat ik te veel op de stoel van GS wil zitten als het gaat om het openbaar vervoer. Dus zie dit als een bindende factor in mijn eigen voorstel waar u mij ten alle tijden ook aan mag houden. En ik vertrouw daarin ook op u. Als het gaat om die verankering met deze commissie en dat is ook waarom... De vraag waarom kan dit niet in de vakcommissie? Onze vakcommissie puilt uit en ik ben heel erg bezorgd dat als wij dit gewoon als onderdeel van de vakcommissie op de agenda zetten, dat wij dit iedere keer tussen de soep en de aardappelen door moeten doen. En ik vind dat het openbaar

vervoer meer verdient dan dat en ik denk ook dat we dan ook niet tot de kern kunnen doordringen, dus vandaar ook specifiek het voorstel om dat in een aparte werkgroep te doen. Even los van het feit dat ik denk dat in een werkgroep en goed, weet je ... Uiteindelijk is een enquêtecommissie ook een werkgroep waar je uitstekend politiek, onafhankelijk en zonder politiek op tafel met elkaar tot een punt kunt komen. Daar hebben we ook ervaring mee dat dat goed kan en ik denk dat dat in dit geval heel erg belangrijk is. Maar wat ook belangrijk is, is die verankering met de vakcommissie. Die werkgroep moet niet als een soort apart clubje in dit gebouw rondrennen, waarvan niemand weet wat het eigenlijk doet. Dus die verankering met de vakcommissie is heel erg belangrijk en dan kom ik ook bij het punt van leefbaarheid van de BBB. Leefbaarheid is in de commissie LEO natuurlijk een van de gespreksonderwerpen. En door die werkgroep iedere keer terug te laten koppelen aan de vakcommissie, kun je vanuit de vakcommissie ook input vragen, ook vanuit de Statenleden of commissieleden die op andere vlakken op leefbaarheid actief zijn. Dus die verankering is op die manier geregeld en dat zou ook mijn voorstel zijn om niet als werkgroep heel eenzijdig met een tunnelvisie aan de slag te gaan, maar echt die verankering in die vakcommissie goed te organiseren, zodat je ook een breed gedragen voorstel krijgt. Want laten we heel eerlijk zijn als deze werkgroep een jaar gaat werken en met plannen komt en jullie dan allemaal verrast, dat heeft ook geen nut. Dan kunnen we weer opnieuw beginnen, dus die verankering is gewoon ongelooflijk belangrijk. Kunnen daar burgercommissielid leden aan deelnemen? Wat mij betreft wel. Dat lijkt mij geen enkel probleem om dat te doen. En als het gaat om, hoe gaan we, hoe zorgen we ervoor dat we onze positie, onze onderhandelingspositie richting Arriva niet ondermijnen? Kijk, het mooie van zo'n werkgroep is dat wat daar gebeurt, daar zit geen livestream bij. Dus als wij in die werkgroep met elkaar iets heel gevoelig aan het bespreken zijn, wat ingewikkeld is voor onze verhouding tot Arriva, kunnen wij met elkaar ook afspreken dat we daar gewoon niet zoveel over zeggen. En als je dit in een vakcommissie doet, dan kan je dat niet. Ja, dan moet je het... Dan moet je er geheimhouding opleggen. Nou, dan wordt... Dan krijg je, denk ik, met wat je met deze werkgroep wilt bereiken, een heel rare constructie. Dus ja, ik hoop heel erg dat ik met dit voorstel op steun van het grootste gedeelte van mijn collega's kan rekenen en ik snap dat de PVV daar anders in zit. Maar u bent wel van harte welkom in de commissie of in de werkgroep, als u dat wilt. Dat was het.

De voorzitter: Ik zit even een beetje te twijfelen over mijn rol als voorzitter. Maar als ik grosso modo even samenvat wat uit uw commissie is gekomen en uit de reactie van het College, ik kijk toch even naar mevrouw Berghorst, dan zie ik daar in essentie nog enige discrepantie. Ik hoor de heer Kuntzelaers zeggen laat het vooral een klankbordgroep zijn. Ik hoor mevrouw Berghorst zeggen, nee, we komen met concrete voorstellen. Ja, dat zijn wel twee verschillende rollen. Ik hoor een aantal mensen zeggen ja, maar je moet het wel in een wat bredere context zien dan sec de kwaliteit van het OV, want het is er onderdeel van. En hoe voorkom je nou dat het te sectoraal wordt ingevlogen? Ik hoor de heer Kuntzelaers zeggen laat de werkgroep vooral in een breder perspectief rondom vervoer kijken naar het langere-termijnperspectief, zodat we, laten we zeggen, kunnen toewerken naar een nieuwe concessie, om het maar zo te zeggen. Ik hoor mevrouw Berghorst zeggen, nee, ik wil de kwaliteit van het OV nu verbeteren als ik hem even wat platsla. Dus ik, ja, ik kijk ook even naar u, want ik blijf nou een beetje boven de markt hangen. Dus voordat ik dadelijk ga vragen met hand opsteken wie wel of niet in de commissie komt, dan is ook nog steeds onduidelijk wat die commissie dan gaat doen. Dus misschien even reflecteren mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja u zegt het is een klankbord. Kijk, ik zie een klankbordcommissie niet ...

De voorzitter: Nou, ik zei dat niet. Ik zeg letterlijk wat de heer Kuntzelaers zei.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, nee, maar door te zeggen de werkgroep is een klankbord. Kijk het één sluit het ander niet uit. Ja, die werkgroep is een klankbord voor GS. Maar die werkgroep moet om goed te kunnen functioneren als klankbord natuurlijk ook zelf verkennen wat er allemaal mogelijk is. Want anders, ja, dan kunnen we net zo goed een sonderend rondje in de commissie doen. Dat was niet de bedoeling en ik denk ook niet dat dat ... Ik vind niet dat dat blijkt uit dit voorstel. Wat de Gedeputeerde inderdaad aangeeft, is dat deze werkgroep ook mooi zou kunnen nadenken over hoe moeten we nu verder met die concessie? Nou ja, dat is een suggestie vanuit GS. Dat zou ik een mooie functie vinden om die er aan toe te voegen. Maar dat neemt niet weg dat we, en dat staat hier ook, op de lange termijn over een structurele OV-verbetering gaan nadenken en er staat ook expliciet in het voorstel dat we niet op de stoel van GS gaan zitten om nu verbeteringen af te dwingen. Dus ik zie niet zozeer twee verschillende verhalen. Ik zie twee verhalen die elkaar aanvullen en in die ... Dat zou ik u nog wel even willen meegeven in dit geval. Dat zou ik mijn collega's ook willen meegeven.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers heeft gevraagd om daar nog even op te kunnen reageren. Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk inderdaad dat beide zich niet hoeven te bijten bij de onderdelen. Het klankborddeel zal met name op het werk en het uitvoerende deel van GS betrekking hebben. Ik kan me voorstellen dat dat signalen zijn of voorbeelden zijn die op korte termijn elders gezien een briljant idee zijn en wat vindt u hiervan als College en natuurlijk kunnen wij daar iets mee of niks. Dat zal dan aan het uitvoerend deel van het bestuur zijn. Daarnaast kan ik me voorstellen dat er voor de lange-termijnvisies, beelden, ideeën ontstaan die wel degelijk tot voorstellen zouden kunnen leiden. Ook daarin zullen wij natuurlijk graag betrokken blijven. Maar dus voor de korte termijn zie ik de klankbordfunctie en voor de lange termijn kan ik me voorstellen dat er voorstellen uit voortvloeien.

De voorzitter: Nou, ik denk dat er nu over en weer genoeg over gewisseld is. Dan ga ik toch even inventariseren. Dat kan wellicht bij handopsteken, wie voor instelling van deze werkgroep is. Kan dat even bij hand opsteken?

Spreker [0:55:17]: De helft van het CDA.

De voorzitter: De helft van het CDA, hoor ik hier. Dan constateer ik dat ... Ik heb even niet gekwalificeerd geteld, maar even nominaal. Maar ik heb zo de indruk dat er een meerderheid is. Er zijn ook een aantal vraagpunten op deze tafel gelegd. Ik ga zo meteen ook inventariseren wie zich dan gaat melden voor die commissie. Maar ik zou wel willen voorstellen, ook al omdat het niet unaniem is, omdat er al heel veel vragen zijn dat de commissie zich wellicht in haar eerste vergadering even over de vraagpunten buigt. En als hij dat wenselijk vindt, wellicht met een kort memo komt om het een en ander nog een beetje uit te werken, zodat er ook geen misverstanden over en weer gaan ontstaan over wie nou precies wat wel of niet doet. Dus dat zou mijn voorstel namens u aan de toekomstige werkgroep kunnen zijn en dan is een tweede vraag hier, wie meldt zich bij deze al aan als lid van deze commissie, van deze werkgroep. Ik noem het niet commissie, de werkgroep. Het is trouwens één per fractie, even voor de helderheid. Dus dat mag wel de helft van het CDA zijn dan. Ik zie de heer Huizing, de heer Ijpelaar. Even kijken, de heer Bloi, mijnheer Van den Beucken, de heer Roso, mijnheer Heldens ook. O ja, zie ik ook. Mevrouw Berghorst kan ook niet anders, mijnheer Vaessen, mijnheer Hermans, mijnheer Wolters Gregório.

De heer Hermans (PVV): Voorzitter, namens de PVV wordt het de heer Hoks niet ik.

De voorzitter: Oké, dan wordt dat genoteerd door de ... Mijnheer Van den Beucken, u wilde nog wat zeggen?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, want ik hang daar natuurlijk wel de vaste voorwaarden aan dat dat natuurlijk op een tijdstip gaat gebeuren dat wij in meerderheid in een geheel aanwezig kunnen zijn en ikzelf natuurlijk ook.

De voorzitter: Ja, op vrijdag.

Spreeker [0:57:26]: Dinsdagavond gaan wij iedere week samenkomen.

De voorzitter: En dan stel ik ook maar even praktisch voor dat de commissie of nee, ik mag geen commissie ... werkgroep, dat de werkgroep zelf regelt wie haar voorzitter wordt. We hebben in ieder geval nu een aantal namen. Ik zou bijna zeggen, als er nog fracties zijn die zich naderhand bedenken en zeggen van och ja, ik stuur daar toch maar iemand heen, dan kan dat uiteraard altijd. Als het tenminste niet de tweede van dezelfde fractie is. Kunt u hiermee vooruit, mevrouw Berghorst? Ja?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Zeker, dank aan al mijn collega's.

De voorzitter: Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik zou wel graag nog formeel willen vastleggen in de commissie dat de werkgroep dan bij een volgende commissievergadering ook echt een document met doelstelling, iets verder uitgewerkt, vastlegt en dat wij daar dan als commissie ook echt formeel akkoord op geven. Want om dit document nu te verankeren? Ja, het staat natuurlijk nu in de notulen, maar om dit document te verankeren als opdracht vind ik misschien wat summier. Maar ik kijk even naar de rest dus ik zou dan graag in de volgende commissievergadering een officieel document hebben om daar dan de opdrachtverstrekking en de vorm ook officieel te verankeren namens de commissie.

De voorzitter: Nou, als u van de volgende commissie een volgende commissie maakt, want wij zijn afhankelijk van wanneer de werkgroep voor het eerst bij mekaar komt. Ik kan mij voorstellen dat ze daar ook nog innige deliberatie over nodig heeft om tot een juiste formulering te komen. Zo gauw als de werkgroep haar opdracht heeft geformuleerd, spreken wij af dat die in deze commissie terugkomt en dat we hem hier nog kunnen bespreken. Ja? Kunnen we dat zo afspreken?

Dan sluit ik daarmee dit agendapunt af. Ja, ik kijk even naar de Griffie. Hebben we nou alles afgesproken? Overigens, ik verzoek ook wel de Griffie om de werkgroep dan enige ondersteuning te gaan bieden en dat moeten we dan even bekijken hoe dat logistiek in zijn werk gaat, maar dat komt dan wel goed. Dat spreken we dan bij deze af. Ik zie daar zelf een soort parallel met de werkgroep Omgevingsvisie die ook vanuit de Griffie gefaciliteerd wordt. Dus als dat een beetje in diezelfde orde van aanpak zou kunnen, dan kan de werkgroep daar denk ik ook mee vooruit. Ja?

Dan, dat gezegd hebbende, moet ik even weer terug. Dan gaan we naar punt 9 van de agenda. De ruimtelijke ontwikkeling.

9. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

9.1. G-23-008 Statenvoorstel inzake continuering Startersleningen Provincie Limburg, brief GS van 29 augustus 2023 (GS DOC-00468217)

De voorzitter: Dan beginnen wij met agendapunt 9.1. En voordat wij daarmee gaan beginnen heeft de heer Roso van JA21 gevraagd om even het woord te mogen voeren. Mag ik verzoeken alle deliberaties over andere onderwerpen buiten deze zaal te doen? Er staat een koffieautomaat hiernaast, heel gezellig. Ja? Oké, mijnheer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, dank voorzitter. Via mijn holding ben ik eigenaar van een financieel advieskantoor welke advies en bemiddeling aanbiedt in verzekeringen, lenen, vermogen en hypotheek. Als gevolg hiervan kan het zo zijn dat klanten van mij gebruik kunnen maken van deze regeling. Hierdoor kan een situatie ontstaan dat er een directe verbinding is tussen een besluit in dit dossier en het al dan niet verkrijgen van een vergoeding in mijn onderneming. Hierdoor zat ik niet actief deelnemen aan de inhoudelijke discussie van de commissie, ook al heb ik geen stemrecht. De deelnemer kan invloed hebben op een eventuele besluitvorming.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Roso. Dat is heel helder en zal ook in de notulen zo worden vastgelegd en dat betekent dat ik u zo meteen natuurlijk ook ga overslaan, tenzij u zich laat vervangen door iemand anders van JA21. Dat kan natuurlijk wel.

De voorzitter: Dan ben ik bij punt 9.1, het Statenvoorstel inzake de continuering van de startersleningen van de Provincie Limburg. Wij behandelen dit in principe in twee termijnen en zoals u in de toelichting bij dit agendapunt heeft kunnen lezen wordt de commissie gevraagd wensen en of bedenkingen aan te geven. Nou wordt dit wel logistiek interessant. Ik verzoek u deze wensen of bedenkingen smart te formuleren. Dus geen hele verhalen, twee zinnen als het even kan. Dit is wat wij willen en via de mail te sturen naar de commissiegriffier en het adres zou nu op het scherm moeten komen. Dus dat wordt uw iPad gebruiken. Dus mocht u wensen en bedenkingen hebben dan graag op deze mail en na de tweede termijn lopen we ze allemaal even na en dan gaan we met hand opsteken hierover stemmen. Het zal wel een stuk of twintig worden of zo, denk ik. En de aangenomen wensen en bedenkingen worden dan verwerkt in een ontwerpbesluit en dat ontwerpbesluit gaat dan naar PS en in PS wordt daar dan over besloten.

Ik start met de eerste termijn van de commissie en begin gewoon maar even rechts, de BBB. Mijnheer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb zelf het geluk gehad om als starter de woningmarkt twee en half jaar geleden te kunnen betreden. Helaas is dat geluk niet aan iedereen besteed, daarom zijn wij als BBB Limburg positief over het voorliggende voorstel. Startersleningen geven met name jongeren de kans om in een dorp of wijk te kunnen blijven wonen, wat tevens ook het nabuurschap ten goede komt. Ook blijft zo de eventuele overwaarde van een woning in de gemeenschap.

Om de woningmarkt en de doorstroming te blijven stimuleren is het van belang dat de mogelijkheden voor startersleningen worden uitgebreid om aan de huidige en de toekomstige vraag te kunnen blijven voldoen. Wij zien de startersleningen als een goed startpunt. Echter, een van de knelpunten op landelijk niveau is dat de studieschuld niet wordt meegenomen in de aanvragen voor hypotheek, zoals wel is afgesproken in het leenstelsel. Dit zorgt er vaak voor dat starters minder kunnen lenen en BBB is van mening dat we niet alleen middels de starterslening het verschil tussen de prijs van de woning en de eerste hypotheek bij de bank moeten overbruggen.

Wel hebben we nog twee vragen voor de GS, namelijk, hoeveel bedraagt de extra rentelast van de startersleningen bovenop de normale bankrente? En de tweede vraag, hoe zorgen we ervoor dat de extra schuldenlast voor starters met het oog op de huidige rente niet nog hoger wordt?

Samenvattend: BBB staat positief ten opzichte van het voorstel, zodat de gemeenten startersleningen kunnen blijven geven aan hun inwoners, de jongeren meer financiële mogelijkheden krijgen om een

woning te kopen en daarmee hun volwassen leven kunnen starten, en verder kunnen ... [1:02:38].
Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Loijer. Ik vul nog even aan, maar u heeft dat natuurlijk allemaal gelezen. Het beslispunt voorstel gaat natuurlijk iets breder dan alleen de wensen en bedenkingen. De wensen en bedenkingen richten zich vooral op het kredietvoorstel dat is ondergebracht in een besluitvorming. Maar er zijn nog een aantal andere beslispunten ook. Maar dat had u natuurlijk al helemaal gezien. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen (CDA): Ja, wij zijn positief over het instrument startersleningen. Gemeenten zijn daar ook heel erg positief over. Eerder is al vermeld dat het in het kader van een goede doorstroming en kansen op de woningmarkt gewoon een cruciaal instrument is op dit moment. Dus binden en houden van jeugd voor Limburg is bovendien ook nog heel erg belangrijk in verband met alle arbeidsmarktproblematiek. Zoals wij uit het stuk begrijpen zijn de risico's te overzien en zegt GS die kunnen wij nemen. Bijsturing kan alsnog hebben wij begrepen bij een nieuw verzoek om eventuele ophoging van het krediet in 2025. En de evaluaties vinden plaats, dus het CDA is positief, kan dit voorstel vol steunen. En wij hebben dus geen wensen en bedenkingen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Nijskens .

De heer Nijskens (VVD): Ja, voor ons is het eigenlijk ook in principe gewoon een hamerstuk, dus daar wou ik het ook bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Het gaat snel zo. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, het succes van die startersregeling heeft zich wel laten zien. Dat heeft een heel aantal Limburgers, of inwoners van Limburg, geholpen om te kunnen gaan wonen. Dat smaakt ook naar meer, daar zitten we hier denk ik ook nu voor aan de lat. Wel hebben we een vraag over de rente. Dat is net ook al gezegd. Die gaat stijgen dat zal de trend gaan worden. Wat betekent dit nou voor de kansen en de vraag naar startersleningen? Wat zijn de eigen risico's? Nou die...of wat zijn de risico's moet ik zeggen, de extra risico's, voor die mensen die die leningen aangaan. Want immers hogere rentelasten betekent natuurlijk ook hogere lasten voor de kopers die een huis financieren. Samen met een hypothecaire geldlening. Dus we zien ook dat betalingsachterstanden, en dan lezen we een tekst door hogere woonlasten anno nu in Limburg, ten opzichte van het landelijk gemiddelde relatief laag liggen. En dan de vraag die we daarover hebben is kun je dat geheel of gedeeltelijk in verband brengen met de huidige startersleningen of zijn er andere oorzaken voor?

En dan nog, ik citeer even: 'Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre Limburg aanspraak kan maken op de Rijksmiddelen voor de in de woondeal Limburg geformuleerde opgave.' Wanneer denkt de portefeuillehouder dat die duidelijkheid er kan zijn?

En dan heb ik nog een laatste vraag. Op dit moment is dat natuurlijk nog niet van toepassing, maar hoe denkt de portefeuillehouder over toestaan van een lening voor personen die reeds een huis hebben? En dat vraag ik omdat dat natuurlijk de doorstroming kan bevorderen. Het zijn geen starters, maar op het moment dat de doorstroming bevorderd zou kunnen worden dan komen natuurlijk ook starters weer opnieuw in aanmerking voor een woning. Hoort niet direct tot de starterslening, maar kon een interessante vraag voor de Gedeputeerde zijn. Daar laten we het even bij.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (Forum voor Democratie): Ja, bedankt. Wij zijn in Limburg nog de enige Provincie die dit doen. Ik vraag mij eigenlijk af waarom het hier wel gedaan wordt en de andere elf Provincies in Nederland niet? Aangezien de marktgekte inmiddels voorbij is, hebben wij nog onze twijfels bij dit plan, want het kan natuurlijk ook negatieve gevolgen hebben. Als je mensen helpt om meer te lenen. Ik weet dat mensen van mijn leeftijd heel vaak naar de bank zijn gegaan, vooral twee jaar geleden en vier- tot viereenhalf keer hun bruto jaarinkomen kunnen lenen en dat dan maar op een huis bieden. Omdat er toch gekte op de woningmarkt is en ja, was en nog steeds is. En dat brengt natuurlijk wel met zich mee als mensen gemakkelijker kunnen lenen gaan ze het ook gemakkelijker uitgeven omdat de schaarste op de huizenmarkt nog steeds bestaat. Dus dat is wel een punt om over na te denken. Aan de andere kant denken we wel dat het positief is voor de Limburger omdat het wellicht investeerders uit het noorden van het land weg houden en de mensen in Limburg een betere kans geeft tegen investeerders die ergens anders vandaan komen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de PVV, mijnheer Hermans.

De heer Hermans (PVV): Ja, Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, inzake het voorstel zelf, daar kom ik zo meteen even op terug. Er zit als bijlage een advies bij en er zitten een paar zaken onder waar ik mijn bedenkingen over heb. Ik bedoel, er wordt al gevraagd naar bedenkingen inzake de vorm van de kredietfaciliteit. Maar ik wil toch eventjes ingaan op dat advies wat hierbij zit en daar had ik graag de mening van de Gedeputeerde over. Want daar staat onder andere vermeld dat het een overweging waard is om bepaalde kwetsbare wijken of complexen van Nederland uit te sluiten. En daar had ik graag een reactie op. Ik bedoel dat in die wijken, zoals ik het dan zie wat bedoeld wordt, zal die prijs van de woningen ook lager liggen, denk ik zo. Dus waarom moet je die gaan uitsluiten, als advies dus? En dan is er nog iets. We hebben een lening, **stelt zich wat** Duurzaam Thuis. **Daar was een aantal jaar geleden ook een uitvoering van.** [1:08:01] Daar heeft de PVV destijds voor geregeld dat die leeftijdsdiscriminatie eruit ging. Ik zie het nu weer terugkomen als advies om daar eens naar te kijken. Want er staat letterlijk: 'Het risico betalingsachterstanden is beperkt, maar neemt toe als starters op latere leeftijd een lening aangaan.' Dus daar had ik ook graag een reactie op. En verder, hoe gaan de gemeenten hiermee om? Dat wordt bijbetalen, 75%, de gemeenten dragen 25% bij. Maar er is één gemeente die zegt, die doet dat nu al, wij hanteren nu al een maximum leeftijd. Kan dat zo maar is mijn vraag? De gemeente Venray is op het ogenblik zelfs aan het onderzoeken om die maximumleeftijd in te gaan stellen. Kan dit zomaar? Nou voorzitter, dan kom ik even terug op het voorstel zelf. We hebben geen wensen en bedenkingen inzake die vorm van de kredietfaciliteiten. Omdat die € 12 miljoen maar toereikend zijn denkt men voor 2024 zien we het volgende keer dan toch weer terugkomen. Maar wel graag een reactie op die adviezen zoals ze hier staan, want daar kunnen wij het dus absoluut niet mee eens zijn. Dank u wel . voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben ook nog wel een paar vragen aan de hand van dit stuk en ook met name naar aanleiding van de bijlage. Het feit dat starters een extra steuntje nodig hebben op de woningmarkt dat zien wij natuurlijk ook. En die verbeterde positie van starters vinden wij een sterk argument voor een dergelijke regeling, Maar we horen ook in de loop der jaren eigenlijk steeds meer kritiek op dit soort maatregelen. Dat het bijvoorbeeld bij sociale koop met een vaste prijs woningen toegankelijker zou maken. Maar dat je anders ook de kans loopt dat woningen duurder gemaakt worden door meer krediet beschikbaar te stellen. En ook inderdaad de grotere schuld en de hogere woonlasten voor de starters. En dat een structurele oplossing eigenlijk veel meer gaat om het aanbod van woningen. Dat beschikbaarheid is te vergroten

en op andere manieren te stimuleren. En er worden natuurlijk ook in het advies een aantal alternatieven genoemd voor de starterslening en het is mij niet helemaal duidelijk hoe we daar nou mee verder gaan. Daarnaast is denk ik ook een vraag voor wie zijn deze leningen? Ik maakte me een beetje zorgen over de opmerking uit het rapport dat er 47 leningen verstrekt zijn en dat van de ontvangers 35% anders niet had kunnen verhuizen. Dat doet vermoeden dat er 65% dus wel had kunnen verhuizen, ook zonder deze lening, maar nu wellicht gekozen heeft voor een duurdere woning of heeft kunnen overbieden op een woning. En de vraag is natuurlijk wat de effecten daarvan zijn. Dus al die aanpassingen die in het STEK-rapport staan, krijgen wij daar nog een ander voorstel voor? Wanneer komt dit terug? En heeft het ook impact op de toekomst van de starterslening? En ook wij zouden wel graag nog iets meer informatie willen over die keuze om inderdaad 75% te blijven financieren, terwijl daarop toch heel duidelijk een negatief advies gekomen is en dat dit ook anders is dan het in andere Provincies gaat. Dus wellicht dat daar nog iets meer toelichting op kan komen. Daar wil ik het even bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, de woningmarkt is hartstikke overspannen. Jongeren komen nauwelijks nog aan een huis. En de woningmarkt is onbereikbaar voor veel jongeren. De gemiddelde prijs van een nieuwbouwwoning is nu al een € 0,5 miljoen. Een éénverdiener met een modaal inkomen kan maximaal € 171.000 lenen. En dat is nog buiten eventuele studieschuld om. Dan ben je op de huidige woningmarkt ineens kansloos. Twee modale jaarinkomens kunnen slechts € 380.000 lenen bij de bank. Ook dan is er dus nog steeds een enorm gat tussen de prijs van de gemiddelde woning en de maximale hypotheek. Naast dat er dus meer betaalbare woningen bij moeten, kan de Provincie ook meer doen. En dat doen we ook. De starterslening die sinds 2006 loopt, is een succesvol instrument dat het verschil tussen de verstrekte lening van de bank en de aankoopssom van de woning overbruggt. Dit om starters toegang te geven tot deze overspannen woningmarkt. D66 vindt het dan ook een goede zaak om deze te verlengen. De evaluatie van de starterslening gaf een zeer positief beeld. Bij het voorstel om de kredietfaciliteit nu met € 12 miljoen te verhogen, vroegen we ons nog wel af of het dan ook de totale behoefte is die op de markt leeft of is deze nog groter? Als ik naar de cijfers kijk lijkt de kredietfaciliteit zelfs op de langere termijn revolverend te zijn. Klopt dat? Zo ja, waarom moet hier dan een maximum op worden ingesteld als startersleningen de Provincie uiteindelijk geen geld kost? De starterslening is wat D66 betreft een instrument om jongeren en starters te helpen om aan een woning te komen op de overspannen woningmarkt. Dit is dan ook geen instrument waar we als Provincie winst op hoeven te maken. Is dit nu over de lange termijn wel het geval? Zo ja, waarom brengen we dan de rentekosten niet terug tot een percentage waarop we het als Provincie break-even maken? Ook bleek uit de evaluatie dat het van belang is om de risico's op betalingsachterstanden, onder andere door de toenemende woonlasten, zoveel mogelijk in te perken. Wat heeft de Provincie eraan gedaan of wat gaat de Provincie eraan doen om deze risico's ook daadwerkelijk in te perken? Dit lijkt me van belang voor zowel de verstrekker als voor de afnemer van de lening. Uit de evaluatie bleek ook dat slechts 16% van de respondenten hun woning heeft verduurzaamd met behulp van de starterslening. En 65% bleek niet op de hoogte te zijn van de verduurzamingsmogelijkheden met de starterslening. Op welke manier gaat de Provincie een rol spelen om verduurzamen met behulp van de starterslening verder aan te moedigen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, onze fractie is wat kritischer over deze startersleningen. Het loopt nu al een heel tijdje en we zien niet dat de spanning op de

woningmarkt echt wordt opgelost. En we weten niet of deze continuering een succes is en ik kijk eventjes naar de conclusies in de STEK-evaluatie. Daar staat het doelbereik van de starterslening is beperkt onder de huidige marktomstandigheden. En ik constateer ook dat ergens op de volgende pagina staat, dit zijn geen ideale omstandigheden om een hogere hypotheek voor een woning af te sluiten. STEK ziet op de lange termijn wel een toegevoegde waarde voor de starterslening, voorzitter, en adviseert de Provincie om na te denken over de inzet van andere instrumenten. Dat vinden wij op dit ogenblik wel een situatie die wij heel goed zouden moeten doen, dus waarom gaan we het nu doen en zouden we toch niet beter eens kunnen denken of er andere instrumenten zijn? Wij zien dat er wel heel veel ouderen in huizen zitten waar zij eigenlijk niet meer hoeven te zitten. Maar de stap om naar een woning te gaan waar zij, laat ik het zo zeggen, levensbestendig zouden zijn, die is er ook niet. En dat zou de markt vlot kunnen trekken. En zolang wij maar op de oude ... En daar in blijven doorgeven, dat we op een overspannen markt nog meer olie op het vuur gooien, denk ik niet dat we daar een oplossing voor hebben. En ik denk dat dit voorstel, hoewel ik de intenties hier goed van begrijp en ik snap dat voor de jongeren, denk ik niet dat dat een succes is. We blijven hetzelfde doen, maar het lost niks op. De woningmarkt blijft overspannen en er was gisteren weer het bericht dat de woningprijzen weer zouden stijgen en het nog moeilijker wordt en de risico's zijn groter. Want daar wordt ook gezegd dat op basis van de risico-inschatting is de **risico-reserve te verhogen met anderhalve ton. [1:15:16]** Dus naar onze mening moeten we eens herzien of dit wel het beste instrument is. En we hebben ooit wel eens gezegd, bouwen voor oud is een toekomst voor jong, dan krijg je meer aanbod op de markt en dan gaan de prijzen vanzelf omlaag. En dan heb je niet zo'n financiering van de overheid nodig. Dus in dat opzicht zullen wij geen bedenkingen indienen, maar volgens mij hebben we de bedenkingen goed genoeg geuit.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen (CDA): Ja, mag ik een verduidelijkende vraag stellen. Begrijp ik nou goed dat u an sich tegen het instrument bent om welke doelgroep dan ook te helpen in een financiering?

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u, voorzitter. Het gaat niet om een bepaalde doelgroep. Maar de vraag die wij hebben is of wij hier de markt helpen beter te maken als we dat voor een bepaalde doelgroep doen. En ik denk dat het goed zou zijn als wij, laat ik het zo zeggen, de markt ergens los zouden weken. En naar onze mening zien wij dat de scheefgroei van mensen, die in principe soms een hele gezinswoning beschikbaar houden, omdat ze gewoon de financiële mogelijkheden niet hebben om naar een levensbestendige woning te kunnen gaan, dat dat misschien een veel betere optie zou zijn als dit, wat eigenlijk een subsidiëring is, waarom wij als overheid voor de markt te bedienen, voor de doelgroep, want ik snap het principe wel. Maar ik weet niet of dat de oplossing is voor de woningmarkt. Dus als we het doen, en dat is mijn punt eigenlijk, kijk eens naar andere instrumenten en dan denk ik van, dan zou ik graag die andere instrumenten willen zien om te kijken hoe ik daar een afweging maak hoe we de middelen het beste zouden kunnen inzetten. En die afweging kan ik nu niet maken. Dat is mijn probleem.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik sluit me eigenlijk graag aan bij de woorden van de heer van Est en de woorden van mevrouw Schuur. Het is een heel mooi ding om starters op de woningmarkt te helpen. Dat willen we heel graag als GroenLinks. Maar het in standhouden van de starterslening, gezien alle argumenten die de heer van Est ook naar voren heeft gebracht op basis van de rapporten die er liggen, doen toch wel wat vragen rijzen. En dus ten eerste is het zo dat ik de onderbouwing niet goed genoeg vind om te continueren met de regeling zoals die er

nu ligt. Dus ik zou graag willen dat de Gedeputeerde daar wat meer informatie... Of wat dieper op ingaat en op de alternatieven. Waarom de alternatieven niet meer zijn onderzocht. Ik zou ook graag willen weten wat het bredere effect is van deze regeling ten aanzien van starterswoningen in Limburg. En of dat de regeling ook niet prijsopdrijvend werkt?

En een laatste, dat heb ik wel een aantal fracties ook nog horen zeggen, waar ik vooral ook bedenkingen bij heb is het feit dat jonge mensen, die net op de woningmarkt komen, een huis willen gaan kopen wat ze eigenlijk niet kunnen gaan betalen. Waar wij dan als overheid zeggen van ja, jullie krijgen niet meer geld van de bank, maar hier hebben jullie nog wel een potje met geld van ons, zodat we jullie nog wat verder in de schulden kunnen steken. Dat is iets waarvan ik denk van ja, moeten we dat als overheid eigenlijk wel willen?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, wellicht dat dan GS in de beantwoording kan meenemen hoe de toetsing van de verstrekking van de hypotheek komt, want er wordt door SVN echt getoetst op de Nationale Hypotheek Garantie. Dus ik weet niet of het beeld conform de werkelijkheid is, zoals GroenLinks het schetst.

De voorzitter: Ik stel voor dat de Gedeputeerde dat zo meteen beantwoordt. Ja, er zijn meer mensen die daar naar gevraagd hebben. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Oké, dank u wel. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Het tekort aan betaalbare woningen in Limburg is een wond die al jaren groter wordt. Dit voorstel is een pleister erop waar wij waarschijnlijk schoorvoetend mee akkoord gaan. Wel wil ik GS vragen hoe zij er tegelijkertijd, en het liefst met meer inspanning en middelen, voor gaat zorgen om de patiënt te genezen voordat de verbandtrommel leeg is.

De bouw stagneert en de vraag loopt alleen maar op en de verwachting is de prijzen tot 2030 ook. Het aandeel woonlasten voor onze huishoudens is naar de mening van de SP al te hoog en de overheid zou vanuit het voorzorgbeginsel huishoudens ook moeten beschermen tegen het aangaan van grote financiële lasten. Hoe beschermen wij hen daartegen is mijn eerste vraag.

En dan daaropvolgende een toekomstgerichte vraag die wij hebben is, welk idee heeft GS over dit hulpmiddel voor de jaren buiten dit voorstel om dat een volgend GS- en PS-samenstelling niet voor verrassingen komen te staan.

Welke verbeteringen in de hulp aan beginnende woningzoekenden staan er ook vanuit het Rijk op de planning? En welke mogelijkheid ziet GS om daar, met name voor onze regio, ideeën of verzoeken aan het komende kabinet te doen? Om Limburgers in de nabije toekomst niet enkel de keuze om een woning te kopen te bieden, maar dat het aanbod huur vergroot wordt en de liberalisatiegrens verlaagd wordt.

Het is tenslotte van de zotte dat Limburgers een zo'n ingewikkelde strijd moeten voeren voor iets wat een grondrecht is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Ik ben even naar onze tijdsplanning aan het kijken, maar dat gaat nog wel helemaal goed. Ik geef graag het woord aan de heer Theuns voor de beantwoording in eerste termijn.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. En dank ook aan de commissie voor alle gestelde vragen. Vooropgesteld, ik ben blij om te constateren dat er in ieder geval geen wensen en bedenkingen formeel zijn geuit, maar er zijn natuurlijk nog wel de nodige vragen gesteld, dus daar zal ik ook nog even op ingaan.

Misschien even beginnend met ... Volgens mij was het mevrouw Schuurink of mevrouw Wesseling die dat zei. Ja, hier ligt een stuk voor waar een negatief financieel advies op zit. En dat gebeurt natuurlijk niet zo heel erg vaak dat u een negatief advies vanuit de afdeling Financiën hier intern krijgt. Maar we hebben dat wel even heel bewust in het voorstel opgenomen omdat je hier eigenlijk ziet dat waar wij in ieder geval als GS beleidsmatig voor zouden staan, namelijk het continueren van de lening, dat dat niet matcht met de kaders die u, Staten daarvoor hebben gesteld, namelijk volgens 6.3.0 waar gewoon überhaupt in opgenomen staat dat we als Provincie nooit meer dan 50% financieren. Dat is ook de reden dat de afdeling Financiën hier niet anders kan dan negatief adviseren, want dat zijn uw kaders en daar toetsen zij aan. Maar desondanks hebben wij gemeend als GS toch het voorstel aan u, aan u, Staten te doen om te continueren. En er zijn een aantal vragen over gesteld en daar zal ik ook even op ingaan.

Wat je over het algemeen ziet, is dat gemeenten heel erg positief zijn over het instrument van de starterslening. Er zijn in de afgelopen ruim vijftien jaar bijna 5.000 startersleningen verstrekt. Heel veel jongeren, die anders geen toegang hadden kunnen krijgen tot de woningmarkt, hebben daarmee toch toegang gekregen tot de woningmarkt. En natuurlijk zijn daar allerlei dingen over op te merken. Maar ik zal de vragen even per fractie langslopen, dan wordt dat vanzelf duidelijk. Te beginnen met de heer De Loijer van de BBB. Die zegt van ja, wat er nu momenteel speelt met die studieschuld... Overigens, ik ben zelf ook iemand van die mensen waar de rente zo meteen een keer vijf gaat, dus ik snap precies wat u bedoelt. Maar ik snap ook wel dat dat voor heel veel mensen ook echt wel financieel problemen gaat geven. Het eerlijke antwoord daarop wel is, ja, daar kunnen wij helaas als Provincie niet zo heel erg veel aan doen. U vroeg wel van ja, waar hebben we het dan eigenlijk over? Wat voor maandlasten heeft dan iemand op het moment dat hij dat volledige bedrag afneemt? En we hebben dat even gecheckt. Op het moment dat je de volledige hypotheek afneemt, dan kom je in totaal aan annuïteitlasten, annuïtaire hypotheek, op ongeveer € 970 per maand. Dus daar hebben we het dan over.

En dan pak ik meteen even een aantal vragen die ook gesteld werden van ja, in hoeverre duwen wij nu mensen met dit instrument richting een woning die ze eigenlijk niet kunnen betalen volgens de bank? Ja, wat je gewoon ziet, is dat mensen die gebruik maken van de starterslening momenteel gewoon heel vaak in de middenhuur zitten, want hun inkomen is veel te hoog om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen. En voor die middenhuurwoning betalen ze vaak veel meer huur per maand kan ik u vertellen dan die € 970 huur. En ik hoor zelf in ieder geval regelmatig, hoe kan het dat ik wel € 1.300 of € 1.400 per maand huur mag betalen, dat dat schijnbaar geen risico is. Maar als ik iedere maand € 400 minder ga betalen, omdat ik gewoon een nette hypotheek heb.... En dan bouw ik ook nog eens vermogen op, hè, want die € 1.400 die gaat iedere maand in iemand anders zijn zakken. Op deze manier bouw je als starter ook nog een keer vermogen op en daarmee is het gewoon verantwoord, ook wel om dit soort leningen te verstrekken. Overigens SVN toetst ook gewoon aan de normale NHG-normen, daar zitten gewoon alle checks op. En ik denk ook wel dat je ziet dat volgens mij het aantal leningen wat wij als Provincie hebben verstrekt wat niet is terugbetaald in de afgelopen ruim vijftien jaar, ja, die zijn op één hand te tellen. Dus het risicoprofiel is daarmee voor deze lening ook zeer laag. Maar dat even naar aanleiding van de vragen ook over de rentelasten. En ja, hoe kunnen wij ervoor zorgen, met alle landelijke ontwikkelingen, dat de schuldenlast van starters niet hoger wordt? Ja, in alle eerlijkheid, wat ik net zeg, wij kunnen helaas niks doen aan de rente voor de studieschuld. Maar natuurlijk wordt wel in de evaluatie gekeken in hoeverre helpt dit instrument nog met alle financiële ontwikkelingen die er nu zijn.

Ja, CDA en VVD heb ik kort gezegd, dat was positief, dus daar heb ik verder geen aanvullende

vragen gehoord.

De heer Van den Beucken, ja, die vroeg ook nog weer, wat zijn nou precies de risico's hiervan? Ik heb daar net kort al even iets over gezegd, over dat in onze ogen die risico's vrij beperkt zijn. Maar ik ben het wel eens met de constatering die u doet. Ja, dit is een lapmiddel, hè. Maar eigenlijk gaat het er veel meer om hoe kunnen we... Dat is ook nog door een paar andere fracties opgemerkt, hoe kunnen we nou zorgen dat het aanbod op de woningmarkt vergroot wordt en hoever staan we precies met die woondeal? Nou hebben we ... In het voorjaar heeft mijn voorganger Lia Roefs de woondeal met gemeenten ondertekend voor 26.500 woningen. 26.550 moet ik dan zeggen. Dat zijn er toch 50 extra. En op dit moment ... We hebben gisteren nog bestuurlijk overleg gehad met de regio in Noord, afgelopen dinsdag in Zuid. Wij werken op dit moment als Provincie een verdere strategie uit. Hoe kunnen wij nou meer toegang krijgen tot de potten die er op landelijk niveau zijn? Want je ziet gewoon dat de middelen die in Den Haag worden bedacht als het gaat om de woningdeal en de instrumenten die daarvoor zijn, dat die niet altijd matchen op de situatie van de Limburgse woningmarkt omdat wij toch een ander profiel hebben. Wij hebben geen, wat BZK dan noemt, grootschalige woningbouwlocaties. Hier worden er niet halve steden bijgebouwd, zo in het weiland, dus we hebben gewoon een ander profiel op de woningmarkt en een veel grotere transformatieopgave dan dat we per se een nieuwbouwopgave hebben. Daar zijn we nu met gemeenten over in gesprek en ik verwacht dat we daar ook nu in het aankomende BO MIRT, dat is op 9 november, dat we daar weer met INW in dit geval een afspraak over maken en dat komt dan in het voorjaar weer terug. Dat is eigenlijk zo'n repeterende cyclus. Op 29 november is minister De Jonge... hebben we overleg samen met gemeenten aan de woondeal-tafel. Dat is de eerste keer dat we na het tekenen van de woondeal bij elkaar komen. Dan gaan we daar weer verdere afspraken over maken.

Even zien. U vroeg ook nog de heer Van den Beucken naar van ja, moeten we dit instrument niet ook gaan gebruiken voor mensen die al een huis hebben om de doorstroming wat beter op gang te helpen. Wij kiezen er heel erg expliciet voor om dat niet te doen. Dit middel is echt bedoeld voor mensen die op dit moment juist in zo'n middenhuurwoning zitten, die daar klem zitten, die omdat ze alleen zijn of omdat ze samen net te weinig verdienen, niet die stap naar een koopwoning kunnen maken. En we kiezen er echt expliciet voor om alleen die groep te helpen, omdat anders, als je mensen van hun eerste naar hun tweede woning wilt helpen, de vraag rijst waarom zou je dan niet ook nog mensen van hun derde naar hun vierde woning gaan helpen? Ja, op enig moment heeft het spelletje dan ook een einde. Daarom kiezen we heel bewust voor deze aanpak.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter even...

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Weer te snel. Even voor de duidelijkheid, het was ook niet zo dat dat iets is waar wij naar streven of dat we... Even gewoon van hoe kijkt u daar tegenaan in het kader van dit voorstel? Eigenlijk niet meer, niet minder, even voor de helderheid.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Nou, het antwoord wat ik net gaf. Dus wij willen er echt voor kiezen om juist alleen die ene groep te helpen. Dat is de afweging die we daarin hebben gemaakt.

De heer Heldens die zei van ja, in hoeverre is dit instrument nog actueel als je ziet dat de markt op dit moment begint af te koelen. Ja, daar wil ik ook wel even tegenin brengen dat dat zo leek te zijn. En dat we, na een aantal kwartalen van prijsstabilisatie of zelfs prijsdaling, nu toch weer zien dat ondanks de flink stijgende rente prijzen toch weer beginnen aan te trekken. En dat er nog steeds een krapte is, zelfs in regio's waar dan statistisch een overschot aan woningen zou zijn. Dus de krapte is er zeker

nog wel en de markt is zeker nog niet afgekoeld. Dus in die zin wil ik die kanttekening daar wel even bij plaatsen.

Dan kom ik bij de vragen van de...

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (Forum voor Democratie): Ik had nu een andere vraag. Waarom doen wij als Limburgers als enige Provincie dit nog wel en in de andere elf Provincies niet, waar ze het via de gemeenten regelen.

De voorzitter: De heer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dat is ook een goede vraag. Wij kiezen er heel erg voor... Dus in het verleden heeft een vorig College er al voor gekozen dat op het moment dat het Rijk zei, wij hebben hier geen middelen meer voor beschikbaar, want het was eerst dat de helft vanuit het Rijk kwam en de helft moest vanuit de regio komen, dus dat was 50%, Rijk, 25% Provincie, 25% gemeente. Het Rijk heeft op enig moment gezegd, wij zien dit niet meer als een toekomstbestendig instrument. Wij hebben daar geen financiering meer voor. Toen hebben we als Limburg ervoor gekozen nou dan gaan wij dat deel opvangen omdat we vinden dat dat niet op het bordje van gemeenten terecht kan komen. Dus wij hebben toen de overige 50% voor onze rekening genomen. Ook toen al in afwijking van uw eigen financiële kaders. Volgens mij was dat nog 6.2.0. En, wij hebben toen gezegd, wij nemen die 75% over. Dat hebben andere Provincies niet gedaan of die gaan dat nu in ieder geval niet continueren. Ja, wij zijn in ieder geval als GS Limburg van mening, de opgave is nog steeds onverminderd groot en je ziet gewoon dat het instrument werkt. Je ziet ook dat er best wel een aantal alternatieven te bedenken zijn voor de starterslening. Er zijn ook nog zo meteen wat vragen over gesteld, maar daarmee zijn starters op de korte termijn niet geholpen. Dus achter in het STEK-rapport worden ook wat alternatieven genoemd. Ja, als wij zouden zeggen dat gaan we nu eerst uitwerken en vervolgens maken we daar een keuze in, dan zijn starters in 2024 niet geholpen. Dan hebben we daarmee een gat, want deze regeling eindigt op 31 december van dit jaar, dus dan pak ik meteen even de vragen die daarover gesteld zijn en hoe komen die alternatieven die er zijn nog terug? Wij komen eind 2024 met een verdere verkenning van welke andere instrumenten er nog zijn en zouden die naast, of misschien wel dan in plaats van, de starterslening plaats moeten vinden? Maar dan hebben we in ieder geval geborgd dat het hele volgend jaar nog steeds starters kunnen blijven profiteren van deze regeling, op een manier zoals dat ook voor starters dit jaar kan. En wij verwachten ook nog steeds dat volgend jaar ongeveer zo'n 600 startersleningen weggezet gaan worden met deze regeling. Dus dat is fors en zo komen we ook... Want iemand vroeg nog om het bedrag te onderbouwen, is dat dan voldoende? Ja, wij gaan ervan uit dat dat voldoende is omdat je met 600 leningen tegen gemiddeld ongeveer € 30.000 per lening op die € 18 miljoen komt. Dus dan heb ik meteen ook een aantal andere vragen, denk ik, beantwoord, als daarmee ook uw vraag beantwoord is.

Dan kom ik bij de opmerking van de heer Hermans van de PVV. Die zegt van ja, achterin het rapport, en dat is het rapport van de STEK-groep voor de goede orde, dat is niet een optie die GS hier voorstelt. Je zou ervoor kunnen kiezen om het risicoprofiel te beperken om kwetsbare wijken uit te sluiten. Je zou ervoor kunnen kiezen om een leeftijdsgrens te stellen, ook weer om ja... Ofwel vanuit beleidsmatige inhoud of ook vanuit een beperking van het risicoprofiel.

Ten aanzien van het eerste, de kwetsbare wijken uitsluiten, dat doen wij nadrukkelijk niet. Dus iedereen, in welke wijk dan ook in Limburg, kan in principe gebruik maken van deze regeling. En daar waar het gaat om de leeftijdsgrens, ja, de eerlijke waarheid is, dat is niet aan ons als Provincie om dat te bepalen. Dat bepaalt de gemeente, de betreffende gemeente. Dus de betreffende gemeente kan

bepalen of mensen daar tot dertig jaar of tot vijfendertig jaar voor in aanmerking komen, of dat er geen leeftijdsgrens is. Ja, dat is een afweging die niet op deze tafel ligt. Dus ik weet niet of dat naar tevredenheid is, maar in ieder geval is daarmee uw vraag beantwoord.

De voorzitter: Mijnheer Hermans.

De heer Hermans (PVV): Gezien de bijdrage van de Provincie 75% tegenover 25% voor de gemeente. Ik weet niet of de gemeente of de Provincie daar nog iets, ja ... Een soort machtsmiddel wil ik het niet noemen, maar toch iets kan betekenen naar de gemeenten toe, want het kan er bij mij niet in dat er nu al gemeenten zijn die dit hanteren. Dat we nu al mensen uitsluiten op grond van hun leeftijd. Dat kan er bij mij niet in.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb, laat ik zeggen.... Ik begrijp dat standpunt. Ik kan wel... Ik wil best nog een keer ook met gemeenten daarover het gesprek aangaan, in ieder geval aan hun vragen, als ze die keuze maken, waarom ze dat doen. Ja eerlijk gezegd het is natuurlijk ook, ja... We weten allemaal hoe de financiële situatie op dit moment bij gemeenten is, dat is ook precies de reden dat wij in ieder geval als Provincie ervoor kiezen: wij laten hen niet die andere 25% ook nog voor hun rekening moeten nemen. Wij blijven 75% doen, gelet op onze vermogenspositie. Dus als zij ergens een andere afweging maken, kan ik dat niet tegenhouden, maar ik wil wel uw oproep nog een keer doorgeven, ook aan gemeentes om niet die grens te hanteren, dat die in ieder geval hier door u is geuit.

De voorzitter: Mijnheer Hermans.

De heer Hermans (PVV): Oké, dank u wel. Maar u gaf zelf al aan, ik bedoel de betalingsachterstanden, die kun je op de vingers van één hand tellen, dus in dat licht gezien vraag ik mij af, waar hebben ze het over?

Gedeputeerde Theuns: Dat klopt, maar je moet natuurlijk het geld wel hebben op het moment dat je het weg wilt zetten. Dus nog steeds, ook al is het risico zeer klein dat het niet terugkomt, moet je het natuurlijk wel hebben op het moment dat je het gaat verstrekken. En dat is voor heel veel gemeenten toch een ander verhaal dan vanuit dit huis, dus vandaar.

Even kijken, waar was ik voorzitter? Ik was bij de vragen van mevrouw Schuur en daar stelde vervolgens ook mevrouw Mertens en ook de heer Wolters Gregório en overigens ook de heer Van Est, van ja, moeten we niet toewerken naar een veel meer structurele oplossing? En daar heb ik al het een en ander over gezegd. We moeten toegaan naar het vergroten van het aanbod. We moeten ook kijken naar andere alternatieven dan alleen de starterslening. Dat gaan we dus ook doen, daar komen we eind 2024 ook nog een keer op terug naar uw Staten. Maar ja, wat ik zei, ik vind het desondanks toch belangrijk dat we nu niet dat gat laten vallen en dat we toch ondertussen... Want je ziet ook dat een aantal instrumenten die in het STEK-rapport worden genoemd, bijvoorbeeld de koop, hoe heet die nou? Nou niet de koop, garante koop. Garant wordt als alternatief voorgesteld. Maar je ziet ook dat door stijgende rentekosten een aantal van die instrumenten opeens veel minder goed toepasbaar worden. En dit is gewoon een instrument wat zich bewezen heeft en wij hebben zoiets van, ja, laten we daar in ieder geval mee doorgaan voordat we oude schoenen weggooien en dat is ook de reden om het nu dan te continueren.

Mevrouw Wesseling stelde ook nog vragen over ja, de revolverendheid. Het staat ook in het voorstel. Ik heb nog een keer op bladzijde 11 ... In principe, als wij zo door zouden gaan, dan zou vanaf 2028 deze regeling inderdaad revolverend zijn. Maar dat duurt wat langer omdat de opbrengsten hiervan,

dus het rendement wat wij hiervan hebben, zeer laag zijn, ook door het lage risicoprofiel. Mensen hoeven de eerste drie jaar geen rente terug te betalen, dus aan de voorkant gaat er eerst veel meer geld uit voordat er op een gegeven moment evenveel geld terug binnenkomt, dus dat duurt wat langer voordat het revolverend is. Zouden we er overigens voor kiezen om niet 75% maar 50% te financieren, dan zou het net iets eerder revolverend zijn. Maar dat is nog steeds pas in 2026, dus dat is de reden dat we nu toch het krediet op moeten hogen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, één aanvullende vraag erover. Ik had het inderdaad gelezen, maar mijn punt was eigenlijk met name we maken dus niet veel winst, maar er wordt uiteindelijk, als je over de hele lange termijn kijkt, wel enige winst op gemaakt. Zouden we die revolverendheid niet gewoon op een break even moeten zetten? Moeten wij als Provincie zijnde uiteindelijk wel winst maken op het helpen van jongeren aan een huis op deze krappe woningmarkt?

Gedeputeerde Theuns: Ik snap uw vraag, maar wij moeten uiteindelijk gewoon een marktconforme rente rekenen. En er werd net ook wel even aan duurzaam thuis gerefereerd waar dat ook heel erg lang niet hoefde en waar we nu ook zien, ja, ook daar moeten wij als Provincie de marktconforme rente gaan tellen. En dat is precies de reden dat dat nu overgaat naar het Warmtefonds van het Rijk omdat die weer aan andere voorwaarden gebonden zijn. Dus wij als Provincie, wij moeten ons gewoon aan de marktconforme rente houden en dat is inderdaad de reden dat we, zij het beperkt, maar daar wel winst op moeten maken.

Ja, de heer Van Est had natuurlijk ook... O, sorry mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik had nog één vraag gesteld over de verduurzamingsmogelijkheden waar 65% niet van op de hoogte bleek te zijn. Willen we daar nog als Provincie iets aan doen?

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat is een goede vraag. Het precieze antwoord moet ik u, denk ik, nu even schuldig blijven maar we kunnen in ieder geval ook samen met gemeenten kijken hoe we dat beter communicatief gezien onder de aandacht kunnen brengen. Dus daar zullen we zeker nog een keer een oproep voor doen. **Dus die suggestie die nemen we mee.**

Even kijken, de heer van Est had nog opmerkingen over het vergroten van het aanbod en zijn oproep van ja, kunnen we niet beter senioren helpen? Want dat helpt voor de doorstroming. Ja, dat is natuurlijk ook een aanbodkwestie waar je gewoon ziet dat heel veel mensen op dit moment nog vastzitten in een gezinswoning die misschien te groot is. Waar ze nog maar met zijn tweeën of zelfs alleen wonen en dat er juist in dat aanbod van koopappartementen of huurappartementen, meer in dat middensegment, in een betaalbaar segment, een enorm tekort is. En dat is waarin je natuurlijk ook ziet dat de focus van de woondeal zit, dus dat is een probleem wat we helaas niet van vandaag op morgen hebben opgelost. Maar dat is veel meer een aanbodkwestie dan een financieringskwestie, want ik heb niet de indruk dat mensen die dan in dat huis zitten, waar ze misschien al twintig of dertig jaar zitten, als het een koopwoning is. Ja, dan is niet zozeer de financiering een vraag, maar dat is veel meer van is er überhaupt een appartement in mijn eigen woonomgeving? En ik denk dat we daar veel beter aan doen om daar de grootste inspanning op te zetten dan hen te helpen met een financieringsinstrument.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik werd er net door mijn buurvrouw op gewezen dat bij toezeggingen dat expliciet moet worden gemaakt. Dus nog even terug te komen op de communicatie over verduurzamingsregelingen met gemeenten bespreken, is dat een toezegging?

Gedeputeerde Theuns: Ik zeg u toe dat wij opnieuw met gemeenten gaan kijken hoe we dat beter onder de aandacht kunnen brengen.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank u wel.

Gedeputeerde Theuns: Even kijken mevrouw Plusquin die had geen vragen. En mevrouw Mertens, die had ook wat vragen van ja continu of onderbouw nou eens wat beter. Waarom jullie het continueren en waarom we niet naar ander instrument... Maar ik kijk even naar u. Volgens mij heb ik een aantal dingen daarover gezegd. Ik weet niet of daarmee ook uw vragen beantwoord zijn.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee. Volgens mij wel want ik had gevraagd naar de alternatieven. Daar heeft u op gereageerd, ja. Maar nog niet al mijn vragen zijn beantwoord.

Gedeputeerde Theuns: Dan ben ik even aan het kijken welke... U heeft ook nog iets over het prijsopdrijvend effect gevraagd. Dat is een goede. Ja, voor uw beeld, in totaal ging het vorig jaar in 2022 om 565 woningen op een totaal aantal verkochte woningen in Limburg van circa 14.000. Dus als je gaat kijken wat is nou het prijsopdrijvend effect geweest van deze verkopen, ja dat is nihil, durf ik wel te zeggen. Er zal heus wel een effect in zitten, maar dat is niet dat hiermee opeens andere woningen ontoegankelijk worden. Dus het is een vrij beperkt aandeel van het totale aantal verkopen wat met deze lening gebeurt.

Even kijken heb ik daarmee verder wel al uw vragen beantwoord.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee, volgens mij nog niet over de... Want ik maakte de bedenkingen, van ja, steken we starters niet meer in de schulden dan dat we eigenlijk zouden willen?

Gedeputeerde Theuns: Ja, nou dat is eigenlijk wat ik aan het begin bij de beantwoording ook al zei. Mijn stelling is dat wij starters nu juist helpen om niet iedere maand geld weg te gooien, plat gezegd, omdat ze dure huur moeten betalen. Maar dat we ze in staat stellen om een stukje vermogen op te bouwen als starter. En dat ze daarmee dus de kans krijgen om een woning te kopen en een gedeelte van dat geld, wat in ieder geval geen rente is, dat ze daarmee een vermogenspositie opbouwen in plaats van dat ze vast blijven zitten in hun eigenlijk te dure middenhuurwoning.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, die snap ik. Dat kan ik volledig volgen. Maar mij gaat het er dan vooral om dat je eigenlijk... Stel nu bijvoorbeeld je gaat naar de banken en de bank zegt nou, je kunt op basis van het inkomen € 240.000 lenen, maar het huis kost € 280.000, dan komen ze kijken of ze voor de startersregeling in aanmerking komen. En dan zeggen wij, ja, voor... Of dan zegt de gemeente € 40.000 kunt u hier krijgen. Daar zit het hem vooral dat ik denk van ja, zorgen we er dan niet voor dat uiteindelijk toch die duurdere woning wel verkocht wordt aan die mensen die eventueel zouden kunnen kiezen voor dat... Dus kunnen we niet beter kijken dat we dan toch bij die huizen van bijvoorbeeld € 240.000 onder die prijs blijven en dat mensen ook gemotiveerd worden om ze dan bijvoorbeeld te gaan verduurzamen en dan hebben we weer meer win-win te pakken, denk ik dan. Maar ik kan misschien verkeerd zitten.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ik snap uw vraag. Laat ik zeggen, SVN onderzoekt zelf voor iedere lening de kredietwaardigheid van degene die de lening afsluit. Dus het is niet zo dat een bank zegt van je bent niet kredietwaardig en dat vervolgens de gemeente eigenstandig beslist van nou wij duwen er toch nog even wat geld op. Er wordt echt per geval gekeken naar de kredietwaardigheid van de betreffende persoon. Dat wordt ook goed gecheckt en SVN gaat daarin geen onverantwoorde risico's doen. Dus op het moment dat SVN de lening afgeeft dan is er een toets geweest of die persoon kredietwaardig is om de totale lasten van de lening, dus inclusief de lening van de bank, te kunnen dragen. Daarnaast hebben we er ook voor gekozen om de maximale koopsom niet mee te laten stijgen, want dan krijg je inderdaad.... Ja, dan ga je mee in de beweging van de markt waarin je steeds een verder prijsopdrijvend effect krijgt. Maar wij kiezen er echt voor om de maximale koopsom te handhaven op die € 280.000. En daarmee zorg je ook dat je inderdaad niet meegaat in die spiraal van een prijsopdrijvend effect, maar dat je juist ook zorgt dat het gaat om betaalbare woningen die mensen ook met hun inkomen kunnen betalen. Voldoende?

Ja, dan heb ik nog van de heer Wolters Gregório, die hiermee schoorvoetend akkoord ging, denk ik, de vraag openstaan van ja, wat wil het Rijk hier nou nog mee gaan doen? Welke ideeën leven hier vanuit het Rijk? Ik heb persoonlijk niet de indruk dat het Rijk terug gaat komen op eerdere besluiten en zegt wij gaan hier weer middelen voor beschikbaar stellen. Dus ik denk op het moment dat we dit willen doen, of we uiteindelijk naar een alternatief toe willen zoals bijvoorbeeld de koopgarant, dat er ook nog steeds een hele grote vraag bij de regio ligt. Je ziet echt dat de focus bij het Rijk op dit moment echt ligt bij de woningdeal en bij de nieuwbouwopgave. Dus ik wil uw oproep ook best een keer nog meenemen, maar of dat heel veel effect gaat sorteren, dat durf ik u hier niet te beloven.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde had het goed gezien. Waar ik eigenlijk ook meer op doel is niet zozeer dat wij deze regeling uitgebreid willen zien door het Rijk. Maar dat het er meer om gaat, want u zei het net al zelf, dat we mensen eigenlijk de kans bieden om vermogen op te bouwen en een koopwoning aan te schaffen om dat gewoon de lage- en middenhuur eigenlijk belachelijk hoog is geworden en mensen moeten kiezen tussen 40% van de maandlasten die ze hebben in hun woning te steken. Mijn zoektocht zit er meer naar van hoe kunnen wij als Provincie het Rijk ertoe bewegen om juist midden- en lage huurprijzen te verlagen? Als je ziet welk rendement er tegenwoordig wordt behaald op woningen waar in het verleden vaak decennialang geen of weinig onderhoud is gepleegd of geen verduurzaming is toegepast. En we hebben nu nog steeds een heleboel EFG-woningen moeten slopen, in plaats van dat die verduurzaamd zijn. Ik ben eigenlijk meer op zoek naar zo'n oplossing en richting om het Rijk meer te bewegen dan dat we mensen een worst voorhouden van je bouwt rendement op, terwijl, als we straks weer een nieuwe economische crisis krijgen, dat zou zomaar kunnen over een aantal jaren, dat mensen dan juist een waardedaling zien van het rendement in plaats van dat ze er iets aan hebben gehad. Dus ik weet niet of u daar nog iets mee kunt.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, misschien nog over dat laatste. Sowieso is de nationale hypotheekgarantie natuurlijk wel een waarborg tegen de omstandigheid dat een huis uiteindelijk helemaal zijn waarde niet meer oplevert, dat iemand daardoor onder water komt te staan. Dus dat wou ik nog wel even gezegd hebben. Maar ik snap precies wat u bedoelt. Dat heeft ook veel meer te maken met wetgeving, landelijk. En ook met fiscale wetgeving. Wij zijn ook in ieder geval als Provincie

veel meer dan vroeger betrokken, ook samen met corporaties. Dus voorheen hadden vooral gemeenten het gesprek met corporaties. Maar wooncorporaties in Limburg hebben nu ook gewoon een plek aan onze bestuurlijke overleggen, die zitten ook aan de woondeal-tafel. Dus we doen dat ook samen. En ik wil ook binnenkort een gesprek gaan organiseren met de grote acht corporaties, van ja, welke inspanningen kunnen wij nou aanvullend doen? Meer in de lobby zin, hè, wat hebben zij nou in de zin van wetgeving nodig om inderdaad te zorgen dat je dit soort perverse effecten niet meer krijgt. We hebben ook onlangs een versnellingstafel georganiseerd. Dat is eigenlijk een initiatief wat landelijk is gestart vanuit minister De Jonge. Er is een landelijke versnellingstafel en provinciaal hebben we ook een versnellingstafel waarbij we bepaalde punten agenderen. Waar zien we nou dat het spaak loopt? Daar hebben corporaties ook hun inbreng in gedaan. En op het moment dat wij iets hier in Limburg niet op kunnen lossen, bijvoorbeeld in de zin van wetgeving iets voor nodig hebben, kunnen we dat een niveau omhoog tillen naar een landelijke versnellingstafel. Nou, dit zijn dan precies de type kwesties die we daar agenderen en waar we gewoon samen aandacht voor moeten vragen om te zorgen dat er iets verandert. Dus dat nemen we daar zeker in mee. Ja voorzitter, dan denk ik eigenlijk dat ik alle vragen beantwoord heb.

De voorzitter: Oké. Ik heb de discussie iets breder laten gaan dan strikt genomen het onderwerp van dit Statenvoorstel, de starterslening. Maar ook hier geldt, net als bij het vorige onderwerp, je kunt dat niet los zien van de context van in dit geval het functioneren überhaupt van een woningmarkt. Dus het is ook wel goed, denk ik, om aan het begin van deze Statenperiode daar ook iets breder bij stil te staan. Maar ik weet zeker dat u dat nog wel vaker op de agenda gaat krijgen, al was het maar bij de nieuwe beleidskaders.

Even terug naar onze eigen logistiek. Ik kijk eens even rond of er behoefte is bij fracties aan een tweede termijn. Ik begin gewoon even hier, de BBB? Het CDA? VVD? Nee. Ik ga even zo door aan de overkant. En ook niet. Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, heel kort. Dank voor de beantwoording. Op basis van deze antwoorden hebben wij ook verder geen wensen of bedenkingen in ieder geval. En kunnen we het voorstel ook zo gewoon steunen.

De voorzitter: Oké. Ik kijk nog even verder. Tweede termijn, mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, oké, even heel kort. Ik vond dat Gedeputeerde wel een mooie truc bedacht dat hij zegt dat de andere alternatieven nu wat minder gunstig zijn onder de omstandigheden. Maar dat geldt evengoed voor deze startersleningen. En dat schrijft uzelf in het STEK-advies. Er staat netjes in het stuk dat de woningprijzen dalen en dat de hypotheekrente fors is gestegen. Nou, de woningprijzen stijgen nu ook nog en het zijn geen ideale omstandigheden om een hogere hypotheek af te sluiten. Dus dit middel is misschien nog veel erger dan die andere motieven die daar staan, dus vandaar. Ten tweede, u noemt het financieringsinstrument, dat het geen probleem is. Nou ik ben nergens een onderzoek tegengekomen of het voor mensen, die als één persoon in een huis zitten, laten we het zo zeggen, de warme gezinswoning, het financieringselement een probleem is. Dus als u een onderzoek zou hebben dat u kunt aangeven dat dat een, laat ik het zo zeggen, niet het onderdeel is, dan zou ik dat graag zien, want ik mis altijd dat die onderzoeken niet gedaan worden. Dus ik denk van hoe kunnen we die woning vlot trekken en dan zou het goed zijn om daar ook eens een keertje naar te kijken of dat niet een alternatief is, dat we de middelen daar niet beter op kunnen inzetten. En tot slot het rapport van het Kadaster wat over prijsopdrijvend effect praat. Ja, die zegt, deze doelgroep is zo klein dat het geen significant macro-economisch effect heeft op de prijsopdrijving. En dat vind ik natuurlijk wel altijd zo'n benadering, want als je dan nadenkt, dan kunnen we in heel

Nederland elektrisch gaan rijden, maar op wereldniveau maakt het toch niets uit. Maar individueel, op microniveau, maakt het wel degelijk uit. Maar goed, dat zijn mijn kanttekeningen over de woningmarkt. Dank u voor de ruimte, voorzitter. En wat op zich... En ik zal gewoon met mijn fractie overleggen hoe wij dat in de Staten zullen bekijken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Anderen nog voor de tweede termijn? Dan kijk ik even naar de Gedeputeerde of hij nog op de heer Van Est wil reageren of niet?

Gedeputeerde Theuns: Ja, dank u wel, voorzitter. Zeker, want er zijn vragen gesteld dus dan geven we daar netjes antwoord op. Laat ik zeggen, het is geen trucje waar ik me van bediende, dat wil ik toch even gezegd hebben. Maar wat ik ook aangaf, we weten op dit moment dat dit instrument loopt. We weten ook dat we niet per 1 januari één van die alternatieven uitgewerkt aan u voor kunnen leggen. Dus op het moment dat we dit niet verlengen weten we één ding zeker, en dat is dat starters volgend jaar geen instrument hebben. En wij kiezen er dus expliciet voor om dat in ieder geval te continueren. En zoals gezegd, komen we eind volgend jaar bij u terug om te kijken of er op dat moment, gegeven de huidige marktontwikkelingen, dan andere of betere instrumenten zijn die in plaats van of naast dit instrument gezet kunnen worden?
Ik zie mevrouw Mertens.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Even voor mijn helder beeld, want Gedeputeerde zegt, ja, het is wel belangrijk om die nu te continueren voor starters op de woningmarkt het komende jaar. Maar deze regeling loopt toch tot 2027? Wat is de bedoeling met het alternatieve waar u mee gaat komen? Want u zegt volgend jaar komen we ook met alternatieven, wanneer gaan we daar dan iets mee doen? Stel dat daar nu hele goede alternatieven uitkomen, is het dan mogelijk om die alternatieven dan wat sneller in gang te zetten in plaats van de startersregeling?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Deze regeling wordt nu voor vier jaar verlengd, dus in ieder geval tot eind 2027. Maar de kredietfaciliteit niet. Die wordt nu opgehoogd alleen voor volgend jaar. En overigens de verlenging tot 2027 kunnen uw Staten nog steeds per jaar besluiten om te stoppen met deze regeling. Dus daarmee zit u nu niet voor vier jaar aan deze regeling vast. We verlengen hem voor vier jaar en het krediet wordt opgehoogd om in ieder geval volgend jaar mee door te kunnen. **Ja, ergens volgend jaar na de zomer komen wij met de bevindingen ervan.** Ik kijk even, wanneer zal dat... kun je dat in Q3, Q4? Welke van de twee? Weten we dat al?

Spreker [1:53:18]: Nee, maar Q4 moet dat zeker...

Gedeputeerde Theuns: In ieder geval in Q4 komt het hier nog een keer in de commissie, komt het hier terug.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van Est nog?

De heer Van Est (50PLUS): Even gewoon pragmatisch naar aanleiding van die Q4. Kijk, als de financiering voor één jaar doorloopt, moeten we straks wel op tijd een keuze kunnen maken tussen die alternatieven of dat we dit moeten verlengen en niet dat we straks in Q4 eerst een besluit moeten

nemen over de financiering van dit en we de alternatieven nog niet weten. Dus ik denk wel dat het goed is dat dat gelijk oploopt dat we niet in zo een soort **zetbank / settlement [1:49:55]** komen.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Absoluut, wij zullen ervoor zorgen dat de Staten gewoon netjes op tijd in staat worden gesteld om een afweging te maken.

De voorzitter: Oké. Dan kijk ik even rond. Er zijn geen wensen en bedenkingen bij de Griffie ingediend. Dus ik constateer daarmee dat er ook geen wensen en bedenkingen zijn. En als u die constatering met mij deelt, dan hoeven we ze ook niet af te lopen en te gaan stemmen over welke we wel of niet in het advies gaan stoppen, want er zijn er geen. Dan zijn we daar snel mee klaar. Dan wil ik wel nog even bij handopsteken weten of er fracties zijn die dit geen hamerstuk willen maken. Welke fractie wil er een bespreekstuk van maken?

Spreker [1:50:39]: Ik wil zeggen, ik heb gezegd dat ik deze terugneem. **Dus ik zal het op tijd laten weten wat daar staat.**

De voorzitter: Oké. Dus bij u is het, ja, zal ik maar zeggen, een hamerstuk onder voorbehoud. **U laat dat nog weten aan de Griffie.** Ja, kunnen we daar ook iets van een termijn over afspreken? Een week of zo? Kan dat? Misschien wel handig.

Spreker [1:50:59]: Daar zit het reces tussen. Dus ik moet eventjes kijken.

De voorzitter: Ja, kerst.

Spreker: Herfst.

De voorzitter: Herfst.

Spreker: Herfstreces. **Dus ik moet even kijken of ik het af kan stemmen.**

De voorzitter: In ieder geval zo snel mogelijk dan. Ja? En de twee toezeggingen zijn genoteerd Yes. Dan is het nu precies 12.00 uur. En nou kunnen wij of eerst gaan lunchen of we beginnen met de behandeling van het ruimtelijk voorstel. Maar ik stel voor dat eerste te doen, want anders moeten we weer gaan knippen in de behandeling van het ruimtelijk voorstel. Dat kan natuurlijk, want u bent heel intelligent, u schuift gelijk weer aan. Maar misschien is het wel handig dat we nu even drie kwartier schorsen? 12.45 uur terug, dan weet u in elk geval zeker dat u nog wat te eten heeft in het Prandium. Dus 12.45 uur terug in deze zaal. Smakelijk eten.

T9310 Gedeputeerde Theuns zegt toe in Q4 2023 met de gemeenten in gesprek te gaan over het al dan niet overnemen van de aanbevelingen van de evaluatie inzake de leeftijdsgrens.

T9311 Gedeputeerde Theuns zegt toe in Q4 2023 met de gemeenten in gesprek te gaan om verduurzamingsmaatregelen op te nemen in de gemeentelijke regeling van de startersleningen.

T9312

Gedeputeerde Theuns zegt toe te onderzoeken welke alternatieve instrumenten er zijn voor de

Startersleningen en hoe die in Limburg ingezet kunnen worden (in plaats van of aanvullend op de Startersleningen). De staten ontvangen uiterlijk Q4 2024 een voorstel van GS.

[SCHORSING]

9.2. Sonderend stuk Contourennotitie Ruimtelijk Voorstel, brief GS van 29-8-2023 (GS DOC-00537425)

De voorzitter: Dames en heren als iedereen weer op zijn plek zit, dan gaan wij door met de vergadering, want het is 12.49 uur. Oui. Geen Maastrichts kwartierke vandaag, hè. Wij zijn aanbeland bij agendapunt 9.2., Sonderend stuk contourennotitie ruimtelijk voorstel. Ik weet niet of er nog een toelichting nodig is op de status en inhoud van dit stuk. Of dat u zegt, nou dat staat allemaal voldoende in de stukken die wij hebben ontvangen? Ik zie wat instemmend geknik en als dat niet zo is, dan horen we dat zo meteen wel. Dan kan de Gedeputeerde dat meenemen. Wij bespreken dat in één termijn. In principe heeft elke fractie daar zo'n vijf minuten spreektijd voor, daarna zal de Gedeputeerde reageren. Er zijn een aantal vragen gesteld, u hoeft die wat mij betreft niet allemaal gewoon even letterlijk langs te lopen. Ja, mag wel, maar het mag ook een beetje in de context van uw verhaal. Het is uiteraard aan u wat u mee wil geven. Daar is sondering ook voor bedoeld, wat u mee wil geven in de richting van een definitief stuk. Ik begin gewoon eens in het midden links van mij bij mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank u wel voorzitter, ja, ruimte in onze Provincie wordt steeds schaarser en daarom staan we voor cruciale keuzes. Keuzes voor de toekomst. We moeten de visie voor onze Provincie scherpstellen. Hoe willen we dat onze Provincie eruitziet? Wat is de juiste balans tussen natuurbewoud, landbouw, bedrijvigheid en duurzame energieopwekking? Elk stukje grond kan slechts één doel dienen waarvoor een zorgvuldige afweging noodzakelijk is. Bedrijven met zonnepanelen op het dak kunnen eventueel wel een dubbel doel bedienen, maar een stukje landbouwgrond kan niet tegelijkertijd een bos zijn. We moeten daarom een balans vinden. We moeten nadenken over de natuur inclusieve landbouw, duurzaam wonen, de bedrijven die waarde toevoegen aan onze economie. De huidige situatie moet hiervoor als vertrekpunt dienen. Zou de Gedeputeerde daarom in kaart kunnen brengen hoe de verdeling van onze grond er nu uitziet over de verschillende mogelijke bestemmingen? Hoe gaan we hier als Provincie de regie op pakken om samen met de gemeente gebiedsgerichte plannen te maken? Het niet voeren van stikstofbeleid heeft, zoals we weten, tot veel maatschappelijke problemen geleid, zoals een woning en de natuur crisis. De contouren notitie vraagt vooral het Rijk om regie te pakken en om geduld te hebben. Dit terwijl het juist van belang is dat de Provincie boeren ondersteunt in de landbouwtransitie. Juist, nu moet er actie worden ondernomen. Is de Gedeputeerde van plan om actie te ondernemen of om stil te zitten totdat het Rijk iets zegt. Netcongestie vormt een bedreiging voor het Limburgse vestigingsklimaat en een bedreiging voor de energietransitie. Uiteindelijk zal ongeveer 70% van onze energie moeten voortkomen uit zon en wind, dus via het elektriciteitsnet. Zowel op de korte termijn als de lange termijn moeten we daarom het elektriciteitsnet uitbreiden en versterken. Wanneer verwachten we dat het toekomstige elektriciteitsnet kan worden opgeleverd. Ook horen we graag van de Gedeputeerde welke rol energiehub's kunnen spelen in de verduurzaming van bedrijventerreinen om buiten een netcongestie om toch iets aan verduurzaming te kunnen doen. Bij behalen van de doelen van de RES-regio zuid Limburg worden we geconfronteerd met veel beperkingen. Het coalitieakkoord sluit ook zon op land uit, maar wat nou als een ondernemer graag zonnepanelen op zijn land wil hebben. Mag dat dan niet? Waarom sluiten we bij voorbaat mogelijkheden uit als we al zo weinig kansen zien in deze regio? Ook benoemt die contouren notitie het vervoer van gevaarlijke stoffen. Middels de realisatie van de Delta Rhine Corridor zou het afgelopen zijn met giftreinen die rijden door Limburg. Nu verscheen afgelopen week toch een artikel dat de fabrikanten van Chemelot toch niet mee willen investeren in de buisleidingen op lpg en propeen dus ook graag hier een reactie op van die Gedeputeerde. We hadden het er net al even over. Veel jongeren in onze Provincie

komen niet aan een huis. Huizenprijzen zijn torenhoog, huurprijzen zijn hoog en alles vanwege schaarste op de woningmarkt. Er moet dus bijgebouwd worden en snel. Daarbij is het ook belangrijk dat we nadenken over hoe we gaan bouwen, hoe bouwen we toekomstbestendig, duurzaam en natuurinclusief? Is de Gedeputeerde bereid om hier een plan op te schrijven? Er wordt in de notitie gesproken over het Limburgse watersysteem, waarop een analyse moet worden toegepast samen met Brabant. Naast de Limburgse en Brabantse watersysteem moeten we vooral ook samenwerken met onze buurlanden. Dit omvat niet alleen het voorkomen van wateroverlast, maar ook gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor het water dat onze Provincie binnenkomt. Is ze Gedeputeerde ook bereid om onze buurlanden mee te nemen in deze analyse van ons watersysteem. De contouren notitie benoemt dat het niet de bedoeling is dat de Provincie Rijksverantwoordelijkheden voor het realiseren van een kaderrichtlijn waterdoelen overneemt. Wat zijn deze Rijksverantwoordelijkheden dan waar de Provincie vooral geen verantwoordelijkheid in moet dragen? Tot slot zou D66 graag zien dat de Provincie regie oppakt op de verschillende thema's die hier aan bod komen. Er moeten veel duidelijke keuzes worden gemaakt en er moet actie worden ondernomen om de toekomst van onze Provincie vorm te geven. Tot zover.

De voorzitter: Dankjewel mevrouw Wesseling. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Bij ons in de fractie hebben we een beetje geworsteld met hoe we dit stuk moeten lezen in het totale proces. De ruimtelijke stukken die nog terugkomen, die nog gaan komen en wat we uiteindelijk willen indienen bij het Rijk of hier zelf mee aan de slag willen. Het is wat concreter dan de omgevingsvisie. Als het gaat om de doelen staat daar natuurlijk niet zoveel verrassends in. Hoe verder je in het stuk kwam, hoe meer er toch nog wel leek te ontbreken en hoe vaag sommige doelen ook waren. Dus dan is het ook lastig om te zeggen, wat willen we daar dan nog in aanvullen hè? Als ik kijk naar bijvoorbeeld de bebouwde omgeving, vind ik daar eigenlijk nog weinig nuttigs over te zeggen op basis van het stuk wat er nu ligt. Wat wij over het algemeen nog missen, is een stukje afweging. We willen ontzettend veel, we merken dat er ruimtelijk knelpunten zijn en het is ons op dit moment nog niet duidelijk wat nou de keuzes zijn die we daarin maken ten opzichte wat we dan kiezen, wat we niet gaan doen als we moeten kiezen tussen doelen. Hoe maken we die afweging dan? Hoe kunnen we doelen combineren of juist niet? In het vervolg en de uitwerking daarvan zou ik daar graag iets meer over terug zien. Wij snappen natuurlijk dat we niet vanaf nul beginnen. We gaan niet nu opeens bedenken hoe we willen dat over twintig jaar de Provincie ingedeeld is, maar we willen wel heel veel veranderen en nu is het meer een lijstje van wat we allemaal willen. Maar ja, nogmaals die doelen lagen er voor een heel groot gedeelte al, dus hoe we daar nu mee verder gaan, dat zou ik graag iets inzichtelijker wel willen maken. En wat mij betreft kan de nadruk vooral liggen op wat de afwegingen op provinciaal niveau zijn, welke keuzes wij als Provincie daarin maken en wat de gevolgen van die keuzes zijn en een focus op wat we als Limburg daarin kunnen doen. En inderdaad ook expliciet maken van: zijn het taken die bij ons liggen, die we naar ons toetrekken of waarvan we juist heel duidelijk zeggen, die liggen niet bij ons, want die liggen of bij gemeentes of andere overheden. En ik denk dat dat voor ons de inzichten in ieder geval wat zou kunnen verduidelijken.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel voorzitter. Ja we hebben eigenlijk drie puntjes die bij ons toch wel opvielen in het stuk en ja die wil ik dan eigenlijk ook benoemen. Ja het stukje zonnepanelen op de landbouwgrond, ja die is niet wenselijk staat in het stuk. Nou daar staan wij natuurlijk helemaal achter daar zijn we al langer mee bezig. We hebben al vaker gezegd maak hem eens volgtijdelijk. Dat gebeurt eigenlijk toch steeds niet. Ja, nu hebben we gezien dat we van het Rijk een instrumentarium hebben om dit te kunnen verwezenlijken, maar volgens mij zijn wij hier ook aan zet en kunnen wij gewoon

zeggen. We maken hem inderdaad volgtijdelijk en dan hebben we volgens mij al een hele zet gedaan. Hierop graag een reactie van de Gedeputeerde. Dan hebben we nog het stukje RES'en. Nou, we hebben hem twee weken terug hebben we hem al besproken. Ja, daar hebben we gezegd van nou, we gaan in die gezamenlijke samenwerking toetreden, want dan gaan we de RES versnellen. Tot onze verbazing in dit stuk. Wat staat hierin? Ja, we moeten bij het Rijk gaan aandringen om deze RES'en te gaan vertragen. Ja, die rijmt bij ons niet helemaal, dus ook daar hebben we graag uitleg over. Dan nog het stukje natuur en de bossen. Daar zien we dat er twee keer 3.500 hectare bos en natuur bijkomt. Is die 3.500 hectare compleet nieuwe natuur of is dat al van de opgave die er eigenlijk al lag? Ja, tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Megens, dan ga ik naar de heer Heldens.

De heer Heldens (Forum voor Democratie): Ja, bedankt. Ik hoef geen spreektijd. Dankjewel.

De voorzitter: Oké, dat gaat snel. Meneer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel. Voorzitter. Ruimtelijk arrangement. Dat laatste woord, arrangement, dat klinkt natuurlijk prachtig. Luxe hotelboeking met mooie kamers, lekker eten, mooie activiteiten. Maar wat is nou een arrangement in deze? Zo heel makkelijk en zo gezellig is dat natuurlijk niet, dus dat woord arrangement, dat klinkt mooier als dat het is. Want het Rijk wil natuurlijk die touwtjes strakker in eigen hand houden en dat betekent dat je van boven naar beneden werkt. En dat voelt niet altijd even plezierig en eigenlijk worden wij al ondersteund in die gedachte doordat in het stuk heel erg veel verzoeken aan vragen en het Rijk gesteld worden om dingen voor ons wel of niet te doen. Daar begint het mee. En al die spanningen die we ook al benoemd hebben twee jaar geleden, toen we die omgevingsvisie vastgesteld hebben. Die zijn er nu nog en dat geeft eigenlijk wel automatisch antwoord op de vraag, zijn die doelen en opgaven nog steeds herkenbaar? Dan is het antwoord natuurlijk ja. Als we nou twee voorbeelden moeten noemen van belangrijke boodschappen richting het Rijk, wat in die stukken staat waar we ook achter staan, dat is dat bij het Rijk op aangedrongen wordt, geen sectorale Rijksregelingen te bedenken die maar half werk leveren doorschuiven naar andere sectorale opgaven of tegenstrijdig zijn. En dat geldt ook voor de verantwoordelijkheid die het Rijk meer moet gaan nemen om samen over de grenzen te gaan werken op het gebied van water, bijvoorbeeld en stikstof. Want we zijn een langgerekte Provincie die voor het overgrote deel aan het buitenland grenst. Dus dat zijn twee hele goede zaken die wij vinden het. Dan hebben we nog de uitwerking van het arrangement. Dat loopt tot 2050, terwijl de uitwerking van de sectorale opgave een begrenzing kent tot 2030. Welke nieuwe spanningen zullen daar uit voortvloeien vragen we ons af. Welke conflicten zou dat kunnen opleveren en wat betekent dat nou voor Limburg? Wat betekent dat voor de lokale invulling? Dan spraken we vier jaar geleden ook al voor het eerst over pijpleiding als transportmiddel voor onder meer gevaarlijke stoffen, maar ook over waterstof en in de toekomst moet er gewoon meer transport onder de grond gaan plaatsvinden. Ook die waterstof. En wat betreft de Delta Rhine Corridor en mevrouw Wesseling heeft er ook al aan gerefereerd, dat zijn natuurlijk kansen. Maar wat blijkt nou voor lpg aan propeen, dan zijn er geen investeerders gevonden. Daar wil ook Chemelot niet aan de lat staan en wellicht moet het Rijk dan zelf ook wat meer de handen in de buidel gaan tasten en de handen laten wapperen voor veiligheid en duurzaamheid. Anderzijds is het natuurlijk niet de bedoeling om onze schaarse ruimte meermaals overhoop te halen omdat er steeds weer een nieuwe buis bijkomt, omdat we nog niet zeker weten hoeveel buizen dat we hebben. Het kan zijn dat er weer een buis voor een bepaalde stof bijkomt en dat betekent dat hij zijn kostbare grond en die ruimte steeds meer overhoop gehaald moet worden. Want dat betekent nogal wat die Delta Rhine Corridor. We vragen met name aandacht voor die smalle zone tussen de Maas en het hoog terras tussen Belfort, Reuver en Tegelen waar die buizen ook komen. Want er is gewoon heel erg weinig ruimte. Daar heb je een snelweg, daar

heb je veel bossen, daar heb je natuurwaarde, maar daar heb je ook sporen. Daar heb je van alles. Dat is veel te veel eigenlijk in een klein gebied, dus houdt daar alsjeblieft rekening mee. Dring daar bij het Rijk op aan dat dat goed zorgvuldig, en als het moet gebeuren, ook in één keer gebeurt. Even kijken dan nog uiteraard aandacht voor voedselproductie. Houd in deze barre tijden zoveel mogelijk grond daar ook toch beschikbaar voor. Aandacht voor concrete afstand tot windturbines. Omdat we nog helemaal niet zo goed weten wat de effecten zijn op de gezondheid. Dat zijn dingen waar wij heel graag de aandacht op willen richten. En dan is er nog een ding op bladzijde 30 in het kader van energie infra, vragen we het Rijk om in de aanlegfase energieprojecten in algemene vrijstelling van stikstof depositie op te nemen. En de vraag die wij daarbij hebben is, waarom niet zo'n vrijstelling als het gaat om mobiliteit? En dan bedoel ik niet het aanleggen van een nieuwe weg, maar dat bedoel ik doorstromingsmaatregelen, een extra rijstrook waardoor juist op termijn veel minder uitstoot komt, maar waarvan nu nog problemen voorzien worden, zoals bijvoorbeeld A73. Kijk daar alsjeblieft ook naar en vraag dat het Rijk ook, want als je nu tijdelijk wat meer maatregelen neemt, wat meer uitstoot kan dat nog lange termijn gunstige effecten hebben voor de uitstoot. En dan bedoel ik eigenlijk niks anders dan in een toekomst solderen. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Van den Beucken. Meneer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja daar hadden we in het verleden ook iets op bedacht om in de toekomst te solderen. Volgens mij is dat niet goed gevallen links en rechts, zou ik bijna zeggen. Dat is in ieder geval een poging altijd waard natuurlijk. Ja voorzitter die contouren notitie dat is eigenlijk een ongelooflijk complex stuk en met heel veel doelen. Daar kun je dus ook zien dat alles wat wij willen ja dat moet op een vierkante meter landen en dan heb je dus direct met ruimte te maken. En dan ja, vorige sprekers hebben dat ook al aangehaald, waar liggen de prioriteiten? We willen heel veel en wat ga je eerst doen en waar stel je wel ruimte voor beschikbaar en waar juist niet? En dan bij het volgende, wat is de status als die notitie dadelijk klaar is? Kunnen wij als PS daar controle op blijven houden of is het inderdaad een antwoord op een Rijksvraag? En dat is het dan. En om een voorbeeld te noemen bij de vernatting van de Peel. Als je daar het beregenen gaat verbieden, dan maak je dure groente teelten eigenlijk te riskant en mensen gaan dat niet doen. Dan blijven de gewassen die overblijven. Dan heb je het vooral over gras en voor gras heb je headcovers nodig en die stoten weer stikstof uit en de ruimtelijke impact is juist enorm, omdat in een droog jaar heb je juist heel veel behoefte aan beregening en dan mag het net niet. Dus dat is eigenlijk een hele kleine casus om hem zo op te noemen met een gigantisch ruimtelijk impact, met 1000 hectares en dan ook nog hoogwaardige voedselproductie. En dan wetende dat het actieve hoogveen nog maar 150 m² groot is in totaal, waar we het eigenlijk allemaal voor doen. In een opwarmend Nederland waarbij dit stukje het meest zuidelijke stuk actief hoogveen is. Dus ik vind dat wel hele interessante keuze als je daar een behoorlijk deel van een grote sector mee om zeep gaat helpen. Dan de vorige spreker haalde dat ook al aan bij de ruimte die verbreding van infrastructuur vraagt. Hij ging dan meer in op vergunningsaspecten maar het heeft natuurlijk ook echt een ruimtelijke impact, gewoon de vierkante meters. Gaan we dit soort dingen nog benoemen in de bijlage bijvoorbeeld van de A67 in een derde baan.

De voorzitter: Meneer Nijskens, als ik u even mag onderbreken. Mevrouw Mertens wilde even op u reageren.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Ik had een vraag, want het was me niet helemaal duidelijk wat de VVD bedoelde. U was zojuist aan een ander stukje begonnen. Maar wat u eerder zei over ja.

De heer Nijskens (VVD): Bij de Peel. Voorgenomen besluit, en ik denk dat die inmiddels wel bekrachtigd, die zijn genomen om beregening van gewassen te verbieden op het moment dat het droog

is, uiteraard beregen je alleen als het droog is, als dat leidt tot een peilverlaging in de Peel zelf. Waar dat nu met name voor gebruikt is, zijn die hoogwaardige groenteteelt. Dat zijn teelten van tienduizend euro's per hectare en als jij in een droge periode niet kunt beregenen heb je opbrengst nul. Dus die teelt die gaan verdwijnen omdat het risico te groot wordt. Als je dus geen groente kunt telen en wat kun je wel op natte grond telen, dat is gras en gras wordt gegeten door herkauwers en herkauwers die willen we eigenlijk kwijt. Althans wij niet maar zij zal ik maar even zeggen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Sorry voorzitter, wie zijn zij?

De voorzitter: Dat kunt u straks bij de koffie even.

De heer Nijskens (VVD): U wilt begrijpen wat ik bedoel. De veehouderij staat onder druk en de hele aanpak van de stikstofproblematiek is natuurlijk gericht op stikstofuitstoot vanuit de landbouw, zijnde vee. Dus op het moment dat je zegt, we gaan omwille van de grote Peel met maar 150 m² actief hoogveen vernatten, waardoor de groenteteelt niet mogelijk is en alleen gras overblijft, wat ga je met het gras doen? Oké, dat was eigenlijk de overweging en als je het dan over duizenden hectares hebt, die dan eigenlijk in waarde zwaar onderuitgaan, dan moeten wij daar de afweging maken dat we dat een goed besluit vinden. Dat was mijn punt.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel voorzitter, maar dan was ik vooral nieuwsgierig ook naar de prioriteit van de VVD. Of dat de VVD dan daar al een bepaald idee over heeft. Over wat de prioriteit daar dan moet zijn.

De heer Nijskens (VVD): Ja die die heb ik al vaker geuit ik zou zeggen schep die 150 vierkante meter uit de grond, maak er een grote loods van met een dichte vloer en laat het dan hoogveen zijn. Gecontroleerd. Want nu loopt de Peel gewoon leeg omdat er gewoon grote scheuren in zitten. Dus je doet kunstmatig een hoogveen in stand houden dat vanuit de huidige omstandigheid niet in stand te houden is. En dat begrijp ik niet.

De voorzitter: Maar ik stel voor dat we nu de discussie, ja, ik vind het heel interessant hoor voor een vrijdagmiddag, maar ik denk dat die wat veel tijd gaat vergen als we daar inhoudelijk op ingaan. Mevrouw Plusquin.

De heer Nijskens (VVD): Ja ik had het als voorbeeldje benoemd.

De voorzitter: Ja, dat begreep ik ook.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Voorzitter het maakt mij wel nieuwsgierig naar die verhoudingen van die hoogwaardige groenten en of de VVD dan ook, zeg maar de maisteelt, ziet u dat als groenten of als veevoer en de lieteelt wat er rondom die Peel allemaal beregend wordt.

De heer Nijskens (VVD): Nee, ik heb het over hoogwaardige groenten, dus zeg maar groenten die in de potjes van Hak belanden. En niet direct in over snijmaïs.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, misschien kan de VVD of de Gedeputeerde aangeven waar wordt nu het meest voor beregend? Geldt dat ook voor mais? Geldt dat voor aardappelen, geldt dat voor lelies?

De voorzitter: Sorry, sorry, ik ga nu ingrijpen. We zitten bij de contourennota en, we gaan niet op een detailniveau welke gewassen wel en niet berekend worden. Dat is een interessante vraag, maar niet voor nu, dus die mag u wel een keer op een ander moment stellen. Dus ik ga nu echt even door naar meneer Nijskens, ook de contourennota.

De heer Nijskens (VVD): Zo kun je dus zien over een heel klein voorbeeld hoeveel discussie daarover kan ontstaan en in het hele stuk die staan misschien duizend voorbeelden. Eens even kijken waar ik was. Verduurzaming van energie vraagt natuurlijk ook heel veel ruimte. Daar heeft PVV een aantal opmerkingen over en ook andere sprekers. En wij missen daarbij natuurlijk, dat had u al verwacht, de ruimte voor kernenergie. Dan heb je op een veel kleinere oppervlakte veel meer energieproductie. Dan wat ook een belangrijk punt is, wat ook benoemd wordt, is eigenlijk revitalisering van leegstaande bedrijvigheid. In hoeverre kunnen we misschien al benoemen in die nota, of in de bijlage verder uitwerken, kunnen we een juridisch instrumentarium ontwikkelen om dat af te dwingen? Want het is natuurlijk veel makkelijker om op makkelijke grond het nieuwe industrieterrein te laten liggen, terwijl leegstaande gebouwen die worden niet gesloopt, omdat mensen daar nog een speculatieve waarde in zien. Je zou zelfs natuurlijk een oud industrieterrein ook kunnen onteigenen als vernieuwde natuur. Het hoeft natuurlijk niet altijd landbouwgrond te zijn die je gaat omvormen naar natuur. Dan staan er natuurlijk ook heel veel deelgebieden. Nee, er staan een aantal deelgebieden opgenomen en in dit voorbeeld alleen een stukje over water. En dan die twee regels over de maasduinen is wel erg summier, dus ik verwacht eigenlijk dat dat nog in ieder geval aangevuld gaat worden. Als ik dit zo zeg, dan wordt het stuk natuurlijk wel alleen maar een heel stuk lijviger. En dan een ander punt. Het is net ook al even benoemd. 3500 hectare nieuw bos en dat staat als doel gevormd. In deze commissie is een sonderende notitie over die bossenstrategie geweest en daar hebben wij redelijk diep door gediscussieerd over gaan wij dat wel doen. En toen werd juist vanuit GS gemeld, wij doen de bossenstrategie alleen dat als er geld komt van het Rijk, dat we weten hoe we dat gaan inzetten. En wat lees ik nu in deze contourennotitie ruimtelijk voorstel, een doel om 3500 hectare nieuw bos te realiseren. Dat gaat naar mijn beleving in ieder geval een aantal stappen te ver. Is dit een Limburgse wens die wij bij het Rijk neerleggen, of is dit een Rijkswens die wij opnieuw opschrijven? En als het het laatste is dan dat ook graag benadrukken dat het geen Limburgse wens is.

De voorzitter: Meneer Nijskens kunt u langzaam gaan afronden?

De heer Nijskens (VVD): Had u de interruptie ervan afgedaan? Nou dan wil ik nog een punt maken. In het stuk staat genoemd de 1300 hectare die nog gerealiseerd moet worden. Is dat al tot op perceel niveau bekend waar die moet landen? En zijn die kaarten beschikbaar? En komen dan dit soort kaarten, gaan die dan ook onderdeel uitmaken van de contouren notitie? En dan zal ik de rest voor later bewaren.

De voorzitter: Ik voelde wat interrupties aankomen. Mevrouw Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel voorzitter, ja, onze woordvoering sluit voor een groot gedeelte, er is al wat gras voor de voeten weggemaaid spreekwoordelijk dan. Ik sluit een heel stuk aan bij de woordvoering van mevrouw Schuur, want ik heb eigenlijk ook al gekeken naar de aard van het stuk. We hebben er in onze fractie ook over gesproken. Er komen heel veel opgaven en discussiepunten aan de orde en in die zin, het feit dat het benoemd wordt in het voorstel, is het een vrij compleet stuk. Waarbij ons wel eens opgevallen dat zuid Limburg relatief heel veel aandacht krijgt in relatie tot midden en noord Limburg. Ik heb er tussen haakjes bij gezet, je kunt zien waar het Provinciehuis ligt. Ja, we zien het als een soort basisstuk of een soort moederstuk waarbinnen heel veel opgaven. En juist de ruimtelijke impact van die opgave worden samengebracht. En voor het CDA gaan er een aantal punten uit en zijn de volgende zaken belangrijk. Water en bodem als leidend principe, gebiedsontwikkeling van

onderop met een faciliterende rol van Provincie en Rijk, realisme betrachten ook in tijd, en het combineren van opgaven, duurzaamheid, waterveiligheid et cetera. Het gebied aan het DNA van het gebied leidend laten zijn. En nogmaals, ik ga niet nadrukkelijk op allerlei deelonderwerpen van het stuk in. We hebben een vraag over het proces en de status van het stuk. Hoe komen de beide sporen NOVEX secuur ruimtelijk arrangement van het Rijk en de opdracht aan GS voor de aanscherping van de omgevingsvisie, hoe komen die procesmatig bij elkaar en wanneer? Die doorkijk, die ontbreekt totaal in het stuk. Er wordt gesproken over een eerste generatie stuk. Nou hoeveel generaties voorziet u? En op welke momenten is PS in positie? Want het definitief ruimtelijk voorstel moet immers al eind december bij het Rijk liggen. En gesteld wordt dat het ruimtelijk voorstel geen formele status heeft, dan vragen wij ons af, heeft het ruimtelijk arrangement met het Rijk dan ook geen formele status? U vraagt aan ons als PS of de geschetste opgaven en doelen herkenbaar zijn. Ja, zeggen wij daar maar juist de samenhang maakt het complex en vraagt om prioritering en om keuzes. De optelsom is te groot en complex. En dat vraagt, en dat vragen wij ook van u en volgens mij is dat ook onze rol, dat vraagt om regie op die opgaven en een integrale bespreking in de Staten van consequenties en keuzes. En we hadden dat net al in het klein om een klein deelonderwerp, maar dat vraagt iets van ons en dat vraagt ook een hele andere en een nieuwe manier van werken en samenwerken. Van onderop en daarover wordt in het stuk niet gesproken. En dat missen wij wel. Dat is een ommissie, want als we blijven werken zoals we altijd deden, dan krijgen we wat we kregen. En samenwerking moet juist lokaal en regionaal worden gestimuleerd en vraagt om andere vaardigheden. Ook van ons hier in de Staten denk ik. En het stuk vermeld slechts dat samenwerken niet vanzelfsprekend is. Ik denk dat je juist een absolute randvoorwaarde voor geslaagde gebiedsprocessen moet benoemen en dat die samenwerking regionaal echt randvoorwaardelijk is. We missen in het stuk het onderscheid in korte, middellange en lange termijn en de zwaarte van de impact. Om een voorbeeldje te geven, dat is gevaarlijk voorbeelden geven, het loopt allemaal een beetje door elkaar. De ambitie van de Einstein telescoop, op zich prachtig, maar die staat op gelijke voet met de verdroging van ons land. Ja, maar dat is ook omdat het zo'n breed en compleet stuk is. De vragen die wij nog hebben. Er wordt een aantal keren in het stuk gezegd dat wederzijdse afspraken met het Rijk doeltreffend en effectief zijn, maar langs welke lat legt u dat dan? Want juist die doeltreffendheid en effectiviteit is volgens mij soms ook een fikse politieke discussie. Ook hier, dus die vraag leg ik bij u neer. En dan noem ik ook even een pagina, meneer Nijskens, maar op pagina 21 staat gesteld dat, we zullen bezien richting nieuwe omgevingsvisie, hoe we die integrale gebiedsgerichte afweging kunnen concretiseren in relatie tot het begrip omgevingskwaliteit. Nou wat, wat bedoelt u daar? Wat betekent dat concreet? En is dat niet juist een kader wat wij hierdoor PS moeten stellen? Wat verstaan we onder omgevingskwaliteit? We hebben we zo meteen nog een sessie over leefbaarheid, maar ik denk dat het wel heel erg goed is om dat helder te benoemen. Verder zou ik nog een opmerking willen maken over dat er wel heel veel aandacht is voor het landelijk gebied en dat is heel erg belangrijk, maar of het niet stedelijk gebied laat ik het zo noemen. Maar de stedelijke gebieden zouden wij ook graag wat meer van willen horen. Die verhouding zit een beetje, er is wat veel aandacht voor het niet stedelijke gebied, terwijl de opgaven in de steden voor ons ook heel erg groot zijn. Dus daar kunnen we misschien ook nog iets over zeggen. Nou, die prioritering heb ik iets over gezegd, we hebben onze opgave, heb ik ook in de vorige commissie al aangegeven. Volgens mij hebben we wel een paar keer Limburg nodig om aan alle wensen te voldoen. Ja, hoe gaat u met ons, hoe gaan wij prioriteren en hoe gaat u ons daarbij helpen? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dankjewel ja, als ik de contourennotitie lees, dan beginnen we met de visie voor het landelijk gebied en dan staan gelijk 24 doelen en ambities en denk ik, wow, dat zijn er echt veel. En eigenlijk zoals, ik zou het bijna niet durven te zeggen, maar ik kan me helemaal vinden in de woorden van mijn collega meneer Sol, wie tijdens de werkstatengroep zei, zijn we niet aan het

proberen om twee liter water in een fles van één liter te doen? Ja, dat klopt volgens mij wel. En het schuurt en het wringt en er zullen keuzes dus moeten worden gemaakt en regie moeten worden genomen. Want zoals het inmiddels beroemde rapport van meneer Remkes al zei, niet alles kan. En we kunnen wel meerdere dingen op één m² plannen, kijk even naar mevrouw Wesseling, maar het moet wel integraal en passend zijn. Dus om een overwogen beslissing te maken, vinden wij het als BBB belangrijk om de programma's nog duidelijker in kaart te gooien en alle overbodige ballast overboord te gooien, want anders zullen we door de bomen het bos niet meer zien. Dus eigenlijk is de vraag, wat is er nou van deze opgaves? Welke zijn gerealiseerd? Welke ruimte is er gewoon praktisch in het gebied? Fysieke ruimte voor realisatie van de plannen. Welke opgaves kunnen misschien ook worden afgesloten omdat ze bijvoorbeeld niet haalbaar of wenselijk zijn? Ik zie bijvoorbeeld, programmatische aanpak grote wateren staan. Het wordt al duidelijk gezegd tot de aanleg van 3.500 hectare nieuwe natuur of natuur, of in het beoogde rivierbed niet realiseerbaar is. Ja, moet je dat dan willen op dat punt? Dus er moet een afweging worden gemaakt. En als opgaven dan niet realiseerbaar zijn en je houdt ze iedere keer op je wensenlijst, dan leg je zo'n druk op dat gebied. Dat lijkt me niet wenselijk. Dus kijk alsjeblieft kritisch, wat waar kan, wat gerealiseerd is en kunnen we ook evalueren en afsluiten. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van grootschalige of van bedrijventerreinen in het kader van de grip. Ik zie de plannen van Venlo tree park, die zijn omstreeks 2009 opgesteld. Dus inmiddels veertien jaar geleden. Het lijkt me dan ook eigenlijk niet logisch de plannen die je veertien jaar terug hebt opgesteld, dat je die een keer tegen het licht gaat houden, gaat evalueren. We gaan nou het zevende klaverblad volbouwen. Willen we dat nog? Kunnen we daar misschien nog andere keuzes maken of gaan we gewoon als een stoomtrein door op hetzelfde manier op dezelfde voet? Er zijn handreikingen, toolkits, voor verdere beperking staat genoemd in het stuk voor grootschalige bedrijven, warehousing. Welke zijn deze, vroeg ik me af? En kan dat op dit moment in de omgevingsvisie of in deze sonderende notitie of in de ruimtelijke ordening, strikter, strenger geformuleerd worden wat wij wenselijk achten? Bijvoorbeeld de maximale bedrijfsoppervlakte. En dan snap ik prima dat dat ook wenselijk is, dat er een marktvraag is, maar moeten we nog allemaal warehousing van twintig hectare hebben? Zijn daar keuzes in te maken en kunnen wij daarin regie nemen? Omdat ik het voorbeeld van meneer Nijskens over de Peel zo leuk vond, ik moet zeggen, ik vond dat stukje een beetje jammer om te lezen, want er staat dan een effect wat belangrijk is in de verdroging van de Peel, maar er zijn meerdere effecten en die staan gewoon netjes in de natuurdoelanalyse. En daar staat ook in dat er bos verwijderd moet worden. De lekken of stagnerende lagen moeten worden aangepakt in de Peel, dus waarom dit ene element? Is niet nodig. En had ik nog zelf een vraag. De zonneladder, die hebben volgtijdelijk opgesteld. Strikt volgtijdelijk en dat sluit me aan bij meneer Megens van de PVV. Kunnen we in de ruimtelijke ordening niet ergens vastleggen dat we geen zonnepanelen willen op landbouwgrond. Het staat al in de coalitie volgtijdelijkheid. Kunnen we dat daar ergens opnemen en tot er veel aandacht tot bij het plaatsen van windturbines, dat er getoetst moet worden aan de laatste wetenschappelijke inzichten op het gebied van gezondheidszorgen en milieueffecten.

De voorzitter: Momenteel mevrouw Van der Pol, mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja heel eventjes voor de duidelijkheid, want ik hoor mevrouw Van der Pol zeggen, we hebben de zonneladder strikt volgtijdelijk opgesteld en volgens mij klopt dat niet. Nee, dat is wel de wens al heel lang van de PVV, die is mij bekend. We hebben daar ook meerdere keren voor gestemd, maar niet voor gestemd als Staten. We snappen de wens, maar we hebben ook gezegd, het is niet mogelijk om eerst op alle daken iets te leggen voordat we überhaupt ergens na kunnen denken over de volgende stap dus we hebben die niet op die manier zo strikt volgtijdelijk vastgesteld.
]

Mevrouw Van der Pol (BBB): Blijft wel onze wens bestaan om te kijken of we hier afspraken kunnen maken. Over zon op land in de ruimtelijke ordening.

De voorzitter: Als ik even mag onderbreken, dat is inderdaad een uitgebreide discussie, ook in het kader van de omgevingsvisie over geweest. En de wens van velen om daar maar niet vrijheid blijheid van te maken en aan de markt over te laten en iedereen die dat wil, die kan dat doen. Dat is ook vertaald in de omgevingsvisie, dus inderdaad, de volgtijdelijkheid is niet opgenomen, maar wel een aantal criteria die ik niet ter plekke kan oplepelen om inderdaad die vrijheid blijheid te voorkomen. Dus misschien goed om daar even in te duiken of misschien ambtelijk te vragen dat even nog in een paar regels uit te zoeken hoe dat zit. Voordat we dadelijk allerlei misverstanden daarover krijgen. Meneer Nijskens?

De heer Nijskens (VVD): Nou, wij hebben bij de coalitie onderhandelingen en bij het coalitieakkoord wel afgesproken dat zon op landbouwgrond niet mag, tenzij er een hele zware motivatie van de gemeente bijligt. En die is natuurlijk nog niet vertaald naar de omgevingsverordening. Het is wel opgenomen in het coalitieakkoord.

De voorzitter: Ja, maar dat gaat specifiek over zon op landbouwgrond. Dat is iets meer ingeperkt ten opzichte van de totale volgtijdelijkheid überhaupt. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik stelde net al een vraag aan de Gedeputeerde, maar ik ga hem ook aan mevrouw Van der Pol stellen, wat nou als een ondernemer zelf die zonnepanelen op het stuk land wil hebben? En hebben we wel de luxe om dat soort dingen bij voorbaat uit te sluiten als we zien dat we in de in de zuidelijke regio gewoon onze RES doelen waarschijnlijk niet gaat halen en verderop achterlopen? Waarom zouden we dan die keuze van de ondernemer eigenlijk weg willen nemen?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dankjewel op dit moment denk ik wat we allemaal pleiten is dat er meer regie moet worden genomen. Op meerdere gebieden, zijn we ondernemers aan het beperken door opgelegde wet en regeling waarin we denk ik de meesten wel regels kunnen bedenken die ondernemers beperken. En, dat kunnen we hierin ook doen. Uiteindelijk. Er zijn andere vormen van energie die minder ruimtelijk beslag nemen dan zon op land en de meeste mensen vinden zon op land toch een behoorlijke impact op het landschappelijk beeld hebben.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja daar wil ik dan toen ik even op reageren als dat mag voorzitter, want keuzes beperken is, is natuurlijk nooit een doel op zich. Het doel is nooit om de keuzes van een ondernemer te gaan beperken. We maken wel allerlei andere doelen op stikstofbeleid, waar mevrouw Van der Pol denk ik naar refereert, en dat kan de ertoe leiden dat er beperkingen moeten worden opgelegd. Maar we hebben ook bepaalde RES-doelen opgesteld die we willen behalen. Waarom zouden we dan, terwijl we juist doelen willen behalen, terwijl we juist vooruit willen, tegelijkertijd een beperking opleggen?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Netcongestie horizonvervuiling, maar ik wil hier best wel even bij het koffiezetapparaat verder gaan over het zon-op-land-verhaal.

De voorzitter: Dat is misschien wel een hele goeie suggestie, want ook anders dreigen wij ook op dit voorbeeld erg in details te gaan en het geeft maar aan hoe complex de opgave is. Mevrouw Van der Pol, gaat u door.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik was afgesloten, maar volgens mij had mevrouw Plusquin, zag ik ...

De voorzitter: Mevrouw Plusquin?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja ik vroeg, u zegt de meeste mensen zijn tegen zon op land en ik vraag waar staat dat?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Daar heeft u een punt, ik zal het zo zeggen in mijn omgeving, in mijn kennissenkring en de omgeving waarin ik verkeer, in het buitengebied, is er veel aversie tegen, dat klopt.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, maar dat is niet representatief voor de Limburgse bevolking dus?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nou, ik heb best wel wat mensen die het echt heel eerlijk vinden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja ik heb ook geen antwoord op die vraag van wat was een grafisch ondernemer dat wel echt zelf wil. Dat bleef ook een beetje vaag, maar goed, het gaat ver om hier in detail te gaan. Maar ik ben blij dat dit in ieder geval niet de helft of de meerderheid van de Limburgers zijn.

De voorzitter: Maar goed dat we hier geen discussie voeren over representativiteit, enzovoort. De discussie over de zonneladder en prioritering daarin is een gevoelige. Dat is vorige keer ook al gebleken, want er zit inderdaad spanning tussen doelen, realiseren en esthetica en andere effecten. Maar die discussie moeten we misschien ook maar in het kader van de RES nog een keer voeren. Ik ga naar de andere kant, meneer Van den Beucken nog naar aanleiding van mevrouw Van der Pol.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik begrijp dat mevrouw Van der Pol tot het eind van haar betoog gekomen, maar er was ook nog ergens een wending waarin zij wilde gaan spreken over windmolens. Nee, dat zijn industriële windturbines, en de gezondheid. Wat zou dat kunnen zijn geweest?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Misschien is niet helemaal duidelijk geweest. Als BBB zouden we graag willen borgen in de ruimtelijke ordening dat bij het plaatsen van windturbines, dat er getoetst wordt aan de laatste wetenschappelijke inzichten op het gebied van gezondheidszorg en milieueffecten.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Vervolg vraag, voorzitter. Hoort daar ook bij de mogelijkheid dat je uiteindelijk komt, zoals in de meeste landen die hun inwoners willen beschermen, tot een afstandsnorm in meters?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Als dat de gezondheidszorg en gezondheidseffecten en de milieudoelstellingen of milieueffecten, zo zei ik het, kan borgen, zeker.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Want ik vraag dat omdat er zijn doorlopend onderzoeken naar de effecten van windturbines, dan heb ik het niet alleen een slagschaduw of hoorbaar geluid, maar ook de effecten van niet hoorbaar geluid. Infrason geluid heet dat en omdat die windturbines steeds hoger worden, zijn de effecten daar nog niet helemaal doorgerekend. En je hebt natuurlijk ook zoiets als voorzorgbeginsel, maar ik blijf begrijp dat wij goede gesprekspartners zullen zijn in deze.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wij maken ons daar zorgen om, ja.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin nog naar mevrouw Van der Pol?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja inderdaad, dank u wel voorzitter. Ik heb nog een vraag aan mevrouw Van der Pol. Geldt die toetsing voor alle ontwikkelingen hier? Van dat je het bij ruimtelijke ontwikkelingen bijvoorbeeld ook als het gaat om veehouderij of om glyfosaat gebruik, bent u dan ook bereid om dat te laten toetsen?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zeker glyfosaat wordt inderdaad getoetst door het CTGB en dat is een zware toetsing en die hebben we hoog staan. Dus ja, dat vinden wij heel belangrijk, want wij willen niet ziek worden, onze kinderen ook niet, dus dat hebben we zeker hoog in het vaandel staan.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dankjewel en ook de handhaving en zo daarop?

De voorzitter: Ja, maar nou gaan we weer echt in detail en dan gaan we een beetje af van het spoor van de ruimtelijke inrichting van Limburg. Het is een heel breed onderwerp en alle deelonderwerpen zijn heel interessant, maar ik wil het toch een beetje proberen op de hoofdlijn te beperken. Ik ga naar de andere kant van mij uit gezien naar de SP de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel. Er liggen al heel wat goede vragen op tafel voorzitter. Van losse thema's, maar ook de aard van dit document. Want hoe loopt het landelijk met aanstaande verkiezingen in aantocht? Wat staat er vast en wat kan er nog veranderen in het NOVEX? Want ja, voorzitter, niet alles kan, en dat lijkt een belemmering. Maar Limburg is niet groot geworden door te denken in beperkingen. Laten we daarom inventief een toekomstbestendig ruimtegebruik gaan bepalen. Vormen van meervoudig ruimtegebruik aanleren of overnemen van andere plekken in het land of uit de wereld bijvoorbeeld. Wonen, ondernemen en vergroenen kan wat ons betreft tegelijk, maar er is goede afstemming tussen alle overheden voor nodig, inclusief de financiering. Hoe gaan we hier in het samenwerken met andere belanghebbenden is onze vraag. Energie-uitwisseling naar onze buurlanden is nog zo'n goed idee en wij zijn benieuwd wat ervan uit overleggen met het Rijk tot nu toe te melden is daarover. En hoe versterken we onze gemeente met een met een opgave in de energietransitie? Dragen wij actief oplossingen aan of wachten wij op hulpvragen? Hetzelfde geldt voor woningbouw. Vragen wij de gemeente aan de C15 al een bepaalde oplossingsrichtingen voor de versterking van onze volkshuisvesting? Ook met onze wijken die nu versteend zijn en waar kwalitatief mindere woningen bij elkaar geplaatst staan. Wat ook sociale problematiek met zich meebrengt. Hoe gaan we daarmee om? En hoe kiezen we welke bedrijvigheid passen in zijn regio? Ook qua energieverbruik. Is daar een landelijke norm voor die we hanteren of kunnen we dat in onze eigen verordening verankeren? Dit is wat ons betreft onbetrouwbare overheid als bestaande bedrijven tot het gaatje moeten gaan en we overal een aantal jaren opnieuw naar het vraagstuk moeten kijken. Hoe gaat GS hier tot nu toe mee om en welke lessen kunnen we van elders leren? Ook gaan we geen nieuwe gebieden voor logistieke dozen meer zoeken. Gelukkig maar. Moeten we Klaver 7, mevrouw Van der Pol haalde het al aan, dan wel nog op de oude manier volplempen of maken we daar een lokaal gedragen uitwerking van als grootste aandeelhouder? Voldoende ov-verbindingen zijn hard nodig staan het document en dat is natuurlijk een hele lastige voor onze Provincie. Daar hebben we ook vanmorgen weer aandacht aan besteed en een werkgroep voor opgericht. Wat voorziet GS in wat onze Provincie nodig heeft aan extra verbindingen en hoe die gerealiseerd kunnen worden? En vanuit mobiliteit had ik ook een toekomstvisie verwacht wat betreft de staat van het complete wegennet en toekomstige mobiliteit. Want als we oplossingen vinden die extra asfalt overbodig maken, dan hoeven wij daar hier in dit kader ook minder nadruk op te leggen. En als laatste van ons, voorzitter, de Peel. Een gebied waar een grote stapeling van regelgeving en opgaven ligt. Daar staan we in de wachtstand op wat defensie ons door de strot gaat duwen, lees ik

in het document. Hebben wij vooraf niet al aangegeven dat landbouw, natuur, woningbouw en volksgezondheid daar voorrang moeten krijgen op die JSF's? Ook defensie en het Rijk kan tenslotte niet alles en het liefst niet in een regio die sinds kort toch blijkt mee te tellen. Dankjewel.

De voorzitter: Dank u wel, dan ga ik naar mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel voorzitter, ja, zonder dat mevrouw Schuur van PvdA het wist heeft ze eigenlijk ook het woord gevoerd namens GroenLinks. Ja, we hebben morgen een gezamenlijk congres.

De voorzitter: Misschien moet u een fusie overwegen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Alleen had ik er zelf nog wat meer krachttermen bij staan, zoals teleurstellend, oude wijn in nieuwe zakken en geen keuzes maken. Maar dat heeft zij dus al gezegd. Ja, een veel zachtere bewoording hè? Veel zachter, maar ik zit in de oppositie. In deze constellatie. Even kijken, ik ga niet herhalen wat zij zegt, wat ik wel nog uitdrukkelijk wil meegeven is dat wij veel verzoeken aan het Rijk hebben liggen, maar dat we zelf eigenlijk heel weinig concreets aandragen van wat we zelf gaan doen. En daarbij wil ik het laten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Nou, op zich is het goed dat in deze notitie op een rij wordt gezet wat die ruimtelijke gevolgen zijn voor de programma 's, maar de bedoeling was dus ook, en dat zei GroenLinks ook wel net, een concretisering en uitwerking van de omgevingsvisie. En die zien we niet of nauwelijks. Wat het College wil gaan doen blijft in algemene termen omschreven, terwijl de eisen aan het Rijk wel vaak heel concreet zijn. Om een belangrijk voorbeeld te noemen bij de zonering, langs beken en rondom N2000-gebieden, worden er alleen aan het Rijk eisen gesteld. Maar een eigen en krachtige inzet van de Provincie met concrete doelen, zoals het behalen van de cruciale instandhoudingsdoelen van die gebieden, zoals bijvoorbeeld **00.03.32.57 onverstaaanbaar**, en de kaderrichtlijn waterverplichtingen, die wordt niet genoemd. Ook mogen landbouwers in deze zone op geen enkele manier belemmerd worden om hun eigen transitiepad te blijven volgen. En wat als ze dan helemaal niet op het transitiepad zitten? Of een transitiepad dat onvoldoende is vanwege natuur en biodiversiteit? Vanwege klimaat, vanwege waterkwaliteit, vanwege dierenwelzijn, vanwege luchtkwaliteit? Allemaal onderwerpen waarop landelijk, Europees en Provinciale doelstellingen gelden. Mogen ze dan hun eigen goddelijke gang blijven gaan? Voorzitter. De Partij voor de Dieren verwacht op dit punt aanscherpingen van het College. Zoals er nu staat is het ook voor deze ondernemers een grot voor de ogen draaien. Alsof er niets hoeft te veranderen en alles voor de volle 100% op basis van vrijwilligheid kan gaan. Dat is een illusie en voor illusies koopt niemand wat. Het verbinden van leefgebieden aan het realiseren van het natuurnetwerk wordt in het geheel niet genoemd. Is die ambitie er nog? Graag duidelijkheid van de Gedeputeerde. Laat dit College nou de NNN vallen of niet? Over het watersysteem van de Peel, het probleem van de verdroging, staat er dan wel een hele specifieke passage in, maar ook die blijkt niet uit in concreetheid. En terecht hierover zijn er door de GroenLinks-fractie vragen gesteld. En waar blijft die informatiebijeenkomst die ons hierover al, volgens mij voor het tweede kwartaal van het jaar, is toegezegd. Toezegging 9166 en ook op andere punten missen wij concretisering en het opkomen voor de belangen van mens en milieu in onze eigen Provincie. Denk daarbij aan de dreigende reactivering van de militaire vliegbasis de Peel. De gevolgen voor de leefbaarheid in de regio zullen immens zijn. Ook onze fractie krijgt hier veel signalen over van bewoners. U wordt alleen compensatie van mogelijke negatieve gevolgen gevraagd van het Rijk. Maar de leefbaarheid zal onomkeerbaar worden verpest. Daar is geen ontkomen aan. Wij verwachten een meer

proactieve houding van dit College. Ik weet niet, volgens mij wilde iemand iets zeggen, zal ik even stoppen? Ja oké dat stoort heel erg dat geluid. De Einsteintelecoop wordt genoemd, maar ook alleen weer in termen van: dit verwachten wij van het Rijk. Wat wij verwachten van dit College is dat het koelen van de benodigde leidingen de nodige energie, een onderdeel van die afweging zal zijn. Concretisering is ook gewenst met betrekking tot de aangekondigde nieuwe energievisie voor Limburg. Wie zijn de betrokken partijen die aan deze visie meeschrijven? En wanneer zal dit stuk ter beoordeling en Provinciale Staten worden voorgelegd? Graag een reactie. Daarnaast verwachten wij een actieve Provinciale rol in het beschermen van de belangen van natuur en landschap bij de aanleg van nationale energie infrastructuur. Wij snappen dat er een noodzaak is vanuit de energietransitie, maar het kan niet zo zijn dat de fundamentele keuzes over tracés over nut en noodzaak van de verschillende opties helemaal vanuit Den Haag gemaakt worden. De Provincie moet hier staan voor eigen taken en verantwoordelijkheden. Zich niet laten overrulen en daarover graag meer duidelijkheid in het definitieve stuk. En dan tenslotte kernenergie. Niet benoemd in deze notitie, maar wel de olifant in de kamer, voorzitter. Want als het aan dit College ligt, komt dat eraan. Dat is iedereen duidelijk. Aan de astronomische kosten, de vele risico's, aan de technische onhaalbaarheid wordt in deze fase heel makkelijk voorbijgegaan. Er is geen inspraak van bezorgde burgers en critici, worden niet gehoord. En in achterkamers wordt druk gelobbyd, er worden scenario's voorbereid door een onheilige alliantie waar de Provincie ook deel van uitmaakt. Maar burgerparticipatie, openheid en transparantie is ook vanuit de omgevingswet tegenwoordig sowieso een onmisbaar onderdeel van ruimtelijk beleid. Dat moet in ieder geval duidelijk worden vastgelegd in dit voorstel. Ik pleit voor meer openheid van de koersen van het van de alliantie van het afgelopen jaar en haar precies deelnemers, haar gesprekspartners en activiteiten. Daarover krijgt duidelijkheid van de Gedeputeerde. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Hoewel dat laatste onderdeel strikt genomen natuurlijk niet bij de behandeling van dit thema behoort, maar dat moet het College zo meteen maar even beoordelen, Meneer van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Voorzitter de collega's hebben volgens mij de contouren van hoe 50PLUS in het verhaal staat al heel aardig weergegeven, dus ik zal niet zo ver inhoudelijk daarop ingaan. Laat ik het zo zeggen. Voor mij was deze nota misschien eigenlijk het bos, maar ik zag geen bomen meer, want dat is eigenlijk een andere situatie. En ik moet zeggen, ik heb soms wel een allergie voor deze manier van notities maken. We schrijven zo ontzettend veel op. We schrijven zo ontzettend vragen aan het Rijk. En dan is mijn eerste vraag, en als het Rijk dat nu niet doet? En dan? Is dan deze hele nota niet meer leidend? Hoe staan we erin? U heeft mij geleerd toen ik de politiek in ging, doe je het dingetjes waar je ervoor zet en waar je niet over gaat, ga dat niet doen. Maar hier leggen we zoveel verantwoordelijkheid bij anderen, dat ik denk van ja en als die overal nee op zeggen? En 22 november kan er misschien een hele andere samenstelling komen. En dan? En het tweede aspect is als je dan ziet hoe op bijvoorbeeld pagina 20 doelen worden geformuleerd. Het is soms zo concreet. Dan staat er aan de ene kant dat je broeikasgasreductie met 0,3 ton CO₂, heel concreet. Alleen staat niet een tijd erbij en wanneer en hoe. En aan de andere kant staat er zoiets als beter vasthouden water ten behoeve van droogte. Nou, dat zou volgens mij gewoon een normale taak moeten zijn. Dat hoeft geen doel te zijn. En ik vind het zo'n rare formulering en dat we aan de ene kant heel concreet maken **[bandbreed, niet SMART, 00.03.39.05]** dat maakt zo'n nota niet sterk. En daar krijg ik langzaam een allergie voor om dat te zien. Dus in dat opzicht zeg ik van: schrijf het dan niet of maak het beter. En het tweede is dan, slot, hoe gaan wij burgers bij zo'n zaak betrekken? Want hier staan heel veel zaken in die direct mensen dadelijk gaan raken. En ik mis op welke wijze we dat doen. En verder wil ik het hierbij laten. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Oké, dank u wel, meneer Van Est. Dan hebben we in ieder geval de termijn van uw commissie gehad en dan kijk ik eens naar de Gedeputeerden. U kunt nu gelijk antwoorden, ik zie van alles op uw scherm verschijnen.

Gedeputeerde Theuns: We gaan we gaan het gewoon doen, voorzitter. Dank voorzitter voor alle gestelde vragen. Ik denk dat wel duidelijk is na de behandeling van dit stuk, we hadden hier vandaag ook met zes Gedeputeerden kunnen zitten, want deze nota beslaat zo'n beetje het taakveld van de hele Provincie en daarom lijkt het me goed, ik zal zo meteen per fractie even op alle vragen ingaan, die zo goed mogelijk proberen te beantwoorden. Wat we eventueel niet kunnen beantwoorden daar komen we zeker schriftelijk op terug. Maar het lijkt me goed om even vooraf duidelijk te schetsen van wat is nou precies de status van deze notitie? Daar is ook veel naar gevraagd. En hoe moet u dit nou zien? Alles wat hierin staat over doelen. Laat mij een poging wagen om dat nog een keer te verduidelijken. Dat is ook al een keer tijdens de Statenwerkgroep omgevingsvisie voor u uiteengezet, maar het lijkt me toch goed dat nu nog even te herhalen. Waarom werken wij aan deze notitie? Wij werken aan deze notitie eigenlijk vanuit een dubbele opdracht. Enerzijds hebben we te maken natuurlijk met de opdracht van uw Staten. In de vorige periode is de omgevingsvisie vastgesteld en volgens mij was het mevrouw Plusquin ook die net al opmerkte, daar ontbraken nog duidelijke keuzes in. Dat was destijds ook de reactie die de Staten daarop hebben gegeven. Heel mooie visie, maar de duidelijke keuzes voor de toekomst, wat gaat dan voor die ontbreken nog. En toen heeft u GS een opdracht meegegeven, ga nou eens inzichtelijk maken waar het precies gaat schuren. Laat die scherpe keuzes dan zetten, zodat we daarin een actualisatie van de omgevingsvisie, en dat is geen taak van GS, dat is aan uw Staten, en ook om dat vervolgens dan door te vertalen in de verordening, ga er eens aan werken. Dus dat is eigenlijk de eerste reden waarom wij deze notitie maken. Tweede reden is dat het Rijk eigenlijk jarenlang geen regie heeft gevoerd op de ruimtelijke ordening in Nederland. Deze landelijke coalitie, die inmiddels alweer demissionair is, heeft voor het eerst in tijden weer een minister die gaat over ruimtelijke ordening. Jarenlang natuurlijk niet gebeurd, maar dit kabinet heeft ervoor gekozen om als Rijk weer meer regie te gaan nemen op die ruimtelijke ordening. En in dat kader heeft het Rijk aangekondigd. Wij gaan komen met een nota ruimte. U kunt overigens de eerste contouren daarvan ook inmiddels al op internet vinden. Die zijn vorige week vrijdag naar de Tweede Kamer gestuurd. Dat proces is trouwens ook niet controversieel verklaard door de Kamer. Dus dat gaat ook gewoon door vooralsnog. Dus de minister van VO, Hugo de Jonge, die inmiddels ook minister van BZK is, die heeft gezegd, ik werk daar ook gewoon door. Maar om die regie te kunnen nemen, als Rijk te komen met een nota ruimte, even het Rijk gezegd, daar hebben wij wel ook input vanuit de regio voor nodig. En daarom vragen wij aan Provincies, kom met jullie vragen aan ons, waar moeten we nou met elkaar de komende tijd keuzes over maken? Werkt dat uit in wat is gaan heten uiteindelijk, een ruimtelijk voorstel. Dus dat is een voorstel wat wij als GS aanbieden aan het Rijk en dat vertaalt zich dan uiteindelijk in een ruimtelijk arrangement, zoals dat dan inderdaad zo mooi heet. Je kunt het eigenlijk ook gewoon zien als een ruimte deal een bestuursakkoord waar we uiteindelijk gewoon afspraken maken met het Rijk. En dan is natuurlijk meteen de vraag, welke status hebben die afspraken dan? En net zoals deze contouren notitie, het definitieve ruimtelijke voorstel en het ruimtelijk arrangement hebben die officieel doorwerkend in het ruimtelijk beleid, geen status. Uiteindelijk de definitieve status komt pas op het moment dat uw Staten zeggen, wij gaan de omgevingsvisie actualiseren en op basis daarvan de verordening aanpassen. Dus uw Staten zijn altijd nog aan zet en lokaal zijn ook altijd nog die gemeenteraden aan zetten met hun eigen lokale gemeentelijke omgevingsvisies en de verordeningen op lokaal niveau.

De voorzitter: Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ik heb een aanvullende vraag, want ik snap dat de Gedeputeerde zegt dat in principe de Staten aan zet is om de omgevingsvisie te actualiseren. Ik ben even aan het nadenken

over het proces daartoe, want dat is natuurlijk een langer proces wat wij niet zomaar even op een vrijdagmiddag, tenminste ik hoop van harte dat we dat niet zomaar even op een vrijdagmiddag gaan doen, dus is het dan logisch op het moment dat dat ruimtelijk arrangement klaar is, dat wij als Staten een opdracht moeten geven aan GS om dat voor te bereiden?

Gedeputeerde Theuns: Die opdracht hebben wij formeel al van u.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Oké ik zat even te denken, moeten wij daar nog wat in doen?

Gedeputeerde Theuns: Nee, dat gaat helemaal vanzelf.

De voorzitter: Nou, daar kunnen we wel een discussie over voeren, of dat hier altijd vanzelf gaat, maar **laten we dan in ieder geval dit als toezegging van de Gedeputeerde noteren. Dat dat proces wordt uitgewerkt.**

Gedeputeerde Theuns: En dan is even goed om te kijken wat beoogt het Rijk nou precies met het ruimtelijk voorstel, hoe zien zij de status of hoe is het oorspronkelijk ooit een keer bedacht? En moet u het zo zien. Landelijk zijn er net zoals wij provinciaal allerlei beleidsprogramma's hebben, is dat landelijk natuurlijk ook zo. Het Rijk heeft voor ons in wat dan heet startpakket in beeld gebracht van ja wat zit daar allemaal in? Wat hebben we landelijk voor doelen op het gebied van bijvoorbeeld natuurontwikkeling, op het gebied van opwek van duurzame energie. Alles wat ook maar veel of weinig ruimtelijke impact heeft dat is in beeld gebracht. Dat leidt dan tot allerlei puzzelstukjes. Zo kun je het zien. Grotere en kleinere puzzelstukjes en het Rijk zei tegen Provincies, Provincies, gaan jullie nou eens al die puzzelstukjes op de tafel leggen, waarbij de totale grootte van de puzzel de omvang van onze Provincie is. Want groter wordt hij niet. En dan gaan jullie maar eens even kijken hoeveel puzzelstukjes je daarbinnen krijgt en op het moment dat je ruimte tekortkomt, en dat komen we natuurlijk, dan gaan jullie maar ook meteen keuzes maken. Welk puzzelstukje gaat dan voor en we horen wel, ik zeg het even in mijn woorden, we horen wel als jullie die puzzel gelegd hebben en kom dan met een voorstel. Nou, toen hebben Provincies gezegd, dat is een zeer ambitieuze, zo niet onmogelijke vraag om aan ons te stellen, want wij gaan überhaupt niet. Wij kunnen wel natuurlijk alle puzzelstukjes in beeld brengen en wij voegen daar nog alle Provinciale ambities aan toe. Ik zal er zo meteen in de vragen een paar langslopen, maar natuurlijk leidt de optelsom van al die puzzelstukjes tot een te grote puzzel. En uiteindelijk het maken van keuzes en welk puzzelstukje op welke plek dan prioriteit heeft, dat mogen wij als GS niet eens in ons eentje bepalen. Daar zijn Provinciale Staten voor aan zet, daar zijn ook gemeenteraden nog voor aan zet. Dus dat zijn keuzes die we met elkaar moeten maken, dus we hebben dat nu aan het Rijk teruggegeven. Wat doen wij dan wel in het ruimtelijk voorstel? Wij brengen eigenlijk drie soorten vraagstukken in beeld, namelijk, we brengen in beeld wat zijn dingen waar we nog niet genoeg over weten? De zogenaamde verkenningsvraagstukken. Wat zijn dingen waar we misschien wel al weten hoe het precies zit, maar waar we gewoon keuzes in moeten maken? Dat leidt tot zogenaamde keuzevraagstukken. En wat zijn de dingen waarvan we eigenlijk al alles weten, waarin we de keuzes al hebben gemaakt, maar we alleen nog moeten weten hoe we ze gaan uitvoeren? En dan hebben we uitvoeringsvragen voor het Rijk. En die staan in deze versie van het ruimtelijk voorstel nog niet zo uitgesplitst, maar uiteindelijk is het idee dat we dat in het definitieve voorstel dat wel nog duidelijker gaan doen. Want ik zeg meteen dit proces staat onder hele grote tijdsdruk. Toen ik zelf net in functie was eind juni, toen was het beeld van het Rijk nog dat wij dit ongeveer rond deze tijd definitief op zouden leveren. Toen wij vervolgens teruggaven, in juli was dat met de bespreking met alle Provincies, ja, misschien is het toch ook wel handig als we dit nog met de Staten bespreken. Als we dit nog in de regio bespreken. Dat leidde niet meteen tot heel veel begrip aan de andere kant van de tafel, want daar was het idee dat wij dat toch als GS wel even zouden kunnen beslissen. Nou, daar heb ik

gezegd, dat gaan we zeker niet doen. Nou, volgens mij, twee weken later viel het kabinet en toen kwam opeens de mededeling, jullie hebben toch nog tot het einde van het jaar de tijd. Nou, daar zijn we heel erg blij mee, want dat geeft ons de ruimte om vandaag en ook in december nog een keer met uw Staten erover te spreken en ook vooral met alle gemeentes en alle andere partijen die hieraan hebben bijgedragen. Dus dat is eigenlijk het proces waar we nu inzitten en waar leidt het dan uiteindelijk toe? Vandaag bespreken we hem hier. We hebben hem de afgelopen tijd ook met gemeentes besproken. We hebben proactief allerlei reacties binnengekregen. Nou, daar werken wij een nieuwe versie voor op en dan is even de vraag. **Wij komen sowieso nog een keer terug naar de Staten en dat zou dan nog een keer sonderend kunnen. Dat is in ieder geval het voorstel wat we willen doen. Dat zou dan op 1 december zijn.** Als u nou vandaag zou zeggen, weet u, we geloven het wel, zouden we ook nog informierend alleen terug kunnen komen, maar gelet op de discussie denk ik dat we gewoon nog steeds die tweede sonderende ronde doen.

De voorzitter: Mij lijkt dat een juiste conclusie en daarmee ook een afspraak.

Gedeputeerde Theuns: Zeker dus dat zullen wij ook op die manier gaan doen, voorzitter. Ja, ik weet niet hoeveel tijd u wil geven voor de beantwoording, maar ik wil wel graag alle vragen beantwoorden, dus ik ga ze toch even aflopen. Begin ik gewoon even ook bij de vragen van mevrouw Wesseling. Oh u had hem al stopgezet fijn, dankjewel. Ja en die begint direct met de vraag, ja, als je wil weten hoe je de grond moet verdelen, moet je wel weten wat de nul situatie is en hoe zij nou eigenlijk precies alle, hoe is het ruimte oppervlak van Limburg verdeeld? Nou dat willen we in beeld brengen. Voor een deel is dat ook in beeld te brengen. We gebruiken daar de CBS-cijfers voor. Het moeilijke van CBS-cijfers is dat ze al een aantal jaren oud zijn, volgens mij een jaar of vijf oud inmiddels, 2017. Je zou ook via andere manieren via satellietkaarten zou je wel actueler kunnen doen, maar omdat we die in het verleden niet hebben gebruikt, is dan weer de trend moeilijker in beeld te brengen. Dus we proberen gewoon zo consistent mogelijk dat in beeld te brengen. Wat is het huidige landgebruik? U ziet in de in de bijlage van het stuk al een tabel die nog lang niet compleet is, wat ook gewoon met tijdsdruk te maken heeft. Maar we gaan ook in beeld brengen welke andere ruimteclaims zijn er nou nog allemaal als we het inderdaad hebben over 3500 hectare bos, nou dan kun je die opnemen, maar ook 26.500 woningen ja, waar hebben we het dan over? Dus we gaan echt proberen in beeld te brengen hoe groot die puzzel precies is. En ik weet van de collega's in Gelderland, die hebben daar ook een eerste vingeroefening mee gedaan, en dat is echt even sigarendoos, maar die komen uit op anderhalf keer de oppervlakte van de provincie. Nou, dan ziet u ongeveer hoe groot de opgave is in prioritering die we uiteindelijk moeten gaan maken.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank u wel voorzitter ja, want de Gedeputeerde vertelde een verhaal over die puzzel. Hoe groot is eigenlijk de legruimte voor de puzzel en hoeveel stukjes hebben we dan wel niet in te delen? En dan visualiseer je daar iets bij, dan kunnen mensen zich iets bij voorstellen hoe je dan gaat passen en meten. Welke ruimte hebben we en welke ruimte hebben we ook vooral niet, dus ik zou het ook wel heel fijn vinden als in plaats van deze enorme contouren notitie die ook heel nuttig is overigens om het zo tekstueel uiteengezet te hebben, maar ook om een soort van visualisering te hebben van hoe die puzzel eruitziet. Dus ik weet niet of u dat ook mee kan nemen in het contourenvoorstel?

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Daar wil ik zeker mijn best voor doen. Ik denk dan even terug in het plaatje wat wij vanuit het Rijk kregen. Dat leek een beetje op triviant met van die taartpuntjes en dat leidde dan uiteindelijk tot een mooi passend triviant-taartje. Daarmee doe je ook meteen onrecht, denk ik, aan de complexiteit van deze opgave, want sommige opgaven die kunnen zeker met meervoudig ruimtegebruik andere plekken, daar kun je niet ruimte met elkaar combineren. Dus ik wil zeker mijn best gaan doen en kijk dan vooral naar de mensen rechts van mij die ik daarmee opzadel om dat makkelijker in beeld te brengen. Maar tegelijkertijd is het gewoon heel erg complex en heb je ook tussen de verschillende doelstellingen, want daar gingen ook een paar vragen over, lijkt me ook goed om dat even te duiden. Dit stuk hebben wij geen nieuwe dingen verzonnen als het gaat om doelen. Hier hebben wij puur in opgenomen, wat zien wij nou eigenlijk allemaal wat er al is en leg dat allemaal eens op elkaar. En dan heb je een verschil er nog in van ja, wat zijn nou wettelijke opgaves? Wat zijn dingen die in nationale programma 's verankerd zijn? Ik zie dat de vraag van mevrouw Waajen dat ook is, en wat zijn dingen die misschien alleen nog ambities zijn die nog helemaal niet als zodanig vastgesteld zijn door het Rijk of door de Staten, of wat dan ook. Die gradatie moeten we natuurlijk wel ook gaan maken, want op het moment dat je ruimtetekort hebt, en volgens mij de heer Nijskens die zei dat, ben ik het eens, of mevrouw Van der Pol zei dat volgens mij, dan ben ik het eens. Dan begin je met de dingen die je wettelijk gezien moet en dan kijk je dan wat je nog ruimte hebt voor aanvullende ambities.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel, ik kan me wel iets voorstellen bij de vraag van mevrouw Wesseling. Waar ik dan mee worstel, en ik hoop dat u dat ook mee kunt nemen om daar intern nog eens over te spreken, hoe dat zich verhoudt tot van onderop en gebiedsgericht? Want wij kunnen provinciaal een prachtig kaartje maken, maar volgens mij zitten er juist keuzeprocessen in die gebieden zelf. Dus als je kaartjes maakt, denk ik dat het ook goed is om te differentiëren naar gebied.

De voorzitter: De kaartjes hebben in de ruimtelijke ordening de laatste twee jaar sowieso al de neiging om veel emotie op te roepen, dus ja. Mevrouw Wesseling nog?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, als ik daarop mag aanvullen, want ik hoorde verschillende collega's ook zeggen, als Provincie moeten we echt die regie gaan pakken. Die oproep heb ik ook meerdere keren gehoord. Dus ja, zeker, dat moet van onderop. Dat moet samen met de gemeentes, maar laten we als Provincie, die gemeentes dan ook echt bij de hand pakken en samen daaraan gaan werken en samen kijken, hoe gaan we dit nou goed inrichten met elkaar. Dus ook nog even die oproep die ik volgens mij redelijk breed hoorde, ook nog even onderschrijven.

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dat brengt mij ook bij uw vraag van wilt u stil gaan zitten of wilt u actie gaan ondernemen? Ja, het is dat laatste. We willen juist ook actie gaan ondernemen. We willen juist die regie nemen en dat betekent dat wij die keuzes nu in beeld brengen. Maar ik ben het ook met mijn vrouw Waajen eens, uiteindelijk zul je die keuzes vaak op het lokale niveau moeten maken. En dat is wat concreet nu aan het gebeuren is en dus zogenaamde ontwerpende onderzoeken waarvan panorama zuid Limburg degene is die u misschien wel allen het meest in het hoofd heeft zitten, maar die hebben we ook nog voor drie andere gebieden in Limburg. Die hebben we ook nog voor NOVEX de Peel. Ik zal zo meteen nog even iets over de samenhang van die programma's zeggen, maar daar zie je juist dat je in zo'n gebiedsproces toch echt wel kaarten met mensen maakt, met partijen maakt, en dat gaat van onderop. Dus die kaartjes die roepen dan meteen wat minder weerstand op, maar dan zie je ook meteen ja, dat alles wat je eigenlijk op die kaart zou willen zetten, dat het gebied daar gewoon te klein voor is.

En dan breng je dus meteen met elkaar de schuulpunten in beeld van ja, waar hebben we de komende jaren met elkaar keuzes in te maken? En dat is nou precies het proces van die ontwerpende onderzoeken wat weer de bouwsteen is voor dit voorstel. Mevrouw Wesseling had ook nog een vraag over het elektriciteitsnet. Ja, daar zijn gewoon hele duidelijke investeringsplannen vanuit de netbeheerders, dus vanuit Enexis en vanuit TenneT. Die hebben op dit moment een looptijd tot 2031 en die worden tweejaarlijks geactualiseerd en daar zitten de dingen die u zei zitten daar natuurlijk ook in.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling. Ik heb niks afgesproken over aantal interrupties, maar u heeft er al ...

Mevrouw Wesseling (D66): Een bereikte grens. Nee, goed om te weten. Nee, daar een vraagje over, want er wordt altijd gesproken over, er is nu sprake van netcongestie en er moet nu heel veel gebeuren en dat klopt. Maar als we gaan kijken naar onze toekomstige energiemix die we willen hebben in het land, dan moet er nog veel meer gebeuren en wat ik eigenlijk wil voorkomen is dat we een beetje achter de feiten blijven aanlopen. Nu gaan uitbreiden voor de huidige behoefte. En dan over vijf jaar halen we weer de hele provincie open. Gaan we dan weer uitbreiden en dat proefde ik nog niet heel erg in de contouren notitie dat we echt verder vooruitkijken naar de uiteindelijke behoefte van Nederland op dat elektriciteitsnet. Dus dat dat wilde ik eigenlijk ook vooral meegeven in deze.

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja die oproep is denk ik helder. Wat ik zeg die huidige investeringsplannen die gaan tot die datum. Maar ja, natuurlijk energienetbeheerders, die zullen ook vooruitkijken. Ja, je wil niet dat je dan meteen weer van voor af aan kan beginnen. Een aantal partijen trouwens vroegen ook naar de Delta Rhine Corridor. Ja, hier in deze in deze notitie vragen wij alleen aan het Rijk een aantal dingen ten aanzien van het tracé. En je wil het liefst dat de grond niet te veel opengaat en als die opengaat dat hij maar één keer open gaat. En ja, er werd nog een vraag gesteld over of Ipg en propeen of dat nou in de scope zit. Volgens mij is dat op dit moment niet zo. Dat betreuren wij natuurlijk ook dat we wel hard voor gelobbyd. Maar via collega Van Caldenberg onder andere blijven we daar ook wel ons voor inzetten om te kijken of dat toch nog terug in de scoop kan. Het gaat buiten de scoop van dit Statenvoorstel, maar leek me wel goed om even te beantwoorden. Mevrouw Wesseling stelde ook nog vragen over onze buurlanden in relatie tot het watersysteem. En dat is denk ik op twee vlakken van belang, zowel voor waterkwantiteit, dus hoeveel water hier precies binnenkomt. Nou, in het kader van het programma WML zijn we volop in gesprek met met name natuurlijk België over het water dat binnenkomt en hoe we ook zouden kunnen zorgen dat er hier minder water binnenkomt op het moment dat er te veel is. En als er te veel is dat we ook tijdig weten dat het eraan komt. Dus dat doen we in dat verband. Maar ja, u zei ook al natuurlijk, waterkwaliteit is ook een hele belangrijke, want soms zie je gewoon dat de normen van onze buurlanden gewoon hoger zijn, waardoor het bij hen op groen staat en op moment dat het de grens overkomt, staat het alweer op rood. Dus daar proberen we natuurlijk ook volop, zeker ook met Duitsland het gesprek te voeren hoe we dat op elkaar kunnen matchen. Dan ging het nog even over de verantwoordelijkheid van de KRW, kaderrichtlijn water. De dingen die wij niet op ons willen nemen als Provincie waarvoor we echt naar het Rijk kijken. Nou dat is ook gewoon wettelijk zo bepaald dat bijvoorbeeld waar het gaat om regelgeving op het gebied van mest. Of er wel of niet generieke aanscherpingen van die normen zouden moeten komen, of überhaupt normen zouden moeten komen. De nutriënten aanpak, maar ook bijvoorbeeld de lozing van allerlei stoffen op Rijkswateren. Dus waar het gaat om lozingen op de Maas is het Rijk bevoegd gezag. Nou, dat is uiteindelijk wel een heel groot deel van de KRW opgave, dus natuurlijk doen wij ook hier lokaal onze dingen. Sterker nog, deze coalitie heeft gezegd, wij willen een aanvalsplan waterkwaliteit. Dat is het College op dit moment voor aan het

bereiden, daar komen we ook begin volgend jaar met een plan met dingen die we nog extra kunnen doen bovenop alle dingen die we sowieso al moeten. Maar tegelijkertijd zal ook het Rijk toch haar verantwoordelijkheid moeten pakken om die opgave te halen. En dat is wat we hier nog een keer in het ruimtelijk voorstel hebben benadrukt. Dan kom ik bij mevrouw Schuurring, die vooral vragen had over hoe ziet het totale proces. Voorzitter? Ik zie toch nog een interruptie.

De voorzitter: Zullen we afspreken dat dat de laatste is?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dat is helemaal goed. Nee, ik had nog een vraag gesteld die niet beantwoord ... Die ging over de woonplannen, omdat we zien dat er heel veel bijgebouwd moet worden en we horen die roep heel erg, maar er wordt voor mijn gevoel nog te weinig gekeken van nou, wat moeten we dan bouwen en hoe moeten we bouwen en of u bereid bent om daar nog specifiek een plan op te schrijven en hierbinnen ook aandacht aan te besteden?

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Die had ik inderdaad niet beantwoord, voorzitter, excuus. Nou dat plan hebben we namelijk de woondeal waar we heel concreet al afspraken hebben gemaakt met gemeenten over 26.550 woningen. En daar staan ook afspraken in over dat 30% van dat aandeel sociale huur moet zijn en dat twee derde betaalbaar moet zijn. En daarbinnen heb je dus ook afspraken gemaakt over het segment. En het wordt nog een hele kluit, kan ik u vertellen, om die te realiseren. Dus ja, dat dat plan hebben we. En bijvoorbeeld nu al in de regio's worden ook al verder gewerkt aan de uitwerking. Hoe zien die aantallen er dan precies uit, op welke plek? Dus dat wordt steeds met het jaar helderder. En overigens is het wel goed om te vermelden, we liggen op koers als het gaat om de woondeal. We hebben afgelopen jaar 4.500 woningen ongeveer gebouwd. Om de woondeal te halen moeten we er ongeveer 2.900 per jaar bouwen, dus dit jaar liepen we iets voor. Maar ja, volgend jaar krijgen we de nieuwe omgevingswet te maken. We weten nog niet wat dat gaat doen met het tempo van vergunningverlening, dus dat is een voorsprong die ook heel hard welkom is. Nou de vraag beantwoord, dan ga ik naar de vragen van mevrouw Schuurring. Die gingen vooral over het totale proces. Ik hoop dat dat met de uiteenzetting aan begin in ieder geval beantwoord is. Ja, en dan had u het over hoe gaan we nou met elkaar prioriteren? Binnen al die binnen al die vraagstukken? Ja, voor een deel zullen dat prioriteringsvraagstukken op een nationaal niveau zijn. Voor een deel zal dat zijn in de Staten en voor een deel zal dat ook op lokaal niveau zijn, dus dat haakt meteen aan op uw vraag van hoe gaan we die taken precies verdelen? Ja, iedereen heeft gewoon zijn wettelijke taken en ons Rijk neemt voorop de regie over de over de ruimtelijke ordening. Wij als Provincie komen gaan ook wat meer regie weer terugnemen op de ruimtelijke ordening, maar uiteraard wel altijd in samenspraak met al die lokale overheden.

De voorzitter: Meneer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dan raken we dus nu precies de kern van het probleem, hè? Want als het niet een iemand de hoofdregie heeft over die ruimte, dan kan wel lokaal beslist worden: op die vierkante meter gaan we dat doen. Regionaal bepalen we voor diezelfde vierkante meter iets anders en het landelijk doet op hetzelfde vierkante weer iets anders. Dus je zult toch op een of andere manier moeten zorgen dat de uiteindelijke vierkante meter dat daar iemand ook de uiteindelijke zeggenschap over heeft, want anders dan blijven we in het cirkeltje ronddraaien.

Gedeputeerde Theuns: Dat ben ik met de heer Nijskens eens en uiteindelijk zullen dus ook de Staten in positie moeten worden gebracht door ons als College om dat soort keuzes te maken en door te

vertalen in een aanscherping van de omgevingsvisie en eventueel de verordening. En dat gaat wel inderdaad op plekken tot soms schurende keuzes leiden. Dat kan ik u wel alvast voorspellen.

De voorzitter: Maar dan toch misschien even een aanscherping van de vraag als ik zo vrij mag zijn als voorzitter. Ik hoor u een aantal keer zeggen, ja, dat moet PS dan doen. Ja, dat is leuk, maar ik neem aan dat er dan een voorzet vanuit het College komt en in het proces om te komen tot die voorzet, de Staten worden betrokken, want ik zie het nog niet gebeuren dat we u met zijn alle 47 een dag opsluiten in de Statenzaal en dan zeggen kom maar uit want zo werkt het ook niet.

Gedeputeerde Theuns: Nee dan zouden wij ook met een voorstel komen en de Staten erbij betrekken.

De voorzitter: Meneer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja dank voorzitter, ik wil even teruggaan op de beantwoording net over die woningen. Dat is meer een technische vraag en mag schriftelijk beantwoord worden wat dat betreft. Maar hoeveel van die woning zijn onder BENG-norm gebouwd en hoeveel woningen niet?

Gedeputeerde Theuns: Daar moet ik zeker even schriftelijk, ja. **Misschien dat er tussentijd nog iets uitgezocht kan worden, maar anders kom ik daar zeker schriftelijk op terug.**

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, even terug naar het proces, want door de toelichting van de Gedeputeerde is mijn inderdaad iets helderder wat nou de status van dit stuk is in dat hele proces. Ik zie ook dat er geprobeerd is om een soort scheiding te maken tussen wat gaan wij doen, wat vragen we van het Rijk? Maar wellicht is het ook in ieder geval voor ons wel heel nuttig om ook in de doelen dat onderscheid te maken tussen wat zijn nou onze wettelijke taken, wat zijn wettelijke taken van andere overheden en wat zijn de overige ambities die we hebben. Zodat dat ook in dat hoofdstuk iets duidelijker wordt.

Gedeputeerde Theuns: Ja, we zullen in een definitieve versie van het uiteindelijke ruimtelijk voorstel dat onderscheid maken, wat is wettelijk, wat is provinciaal, wat zijn ambities, wat is wel of niet vastgesteld door de Staten, dat zullen we inzichtelijk maken, zeker.

De voorzitter: Dan noteren we dat als een toezegging.

Gedeputeerde Theuns: Absoluut voorzitter. Ik kom bij de vragen van de heer Megens. Het waren er eigenlijk drie. Die had het over de zonneladder niet helemaal onverwacht. En inderdaad, ik moet volgens mij was het mevrouw Schuuring die dat terecht zei, ja, de zonneladder is op dit moment niet volgtijdelijk. En ook als ik het coalitieakkoord lees. Daar staat ook niet dat die volgtijdelijk moet worden. Daar staat we zullen een striktere, we zullen het nee, tenzij principe, wat nu al zo is, strikter gaan interpreteren. Maar formeel is er dus nog steeds een nee, tenzij principe. Ook als we daar toch nog een wijziging op zouden maken volgens het coalitieakkoord in de omgevingsverordening, dan is er nog steeds een uitzonderingsmogelijkheid, maar de opdracht die wij als College in ieder geval wel voelen, is om heel zwaarwegend te kijken. Is er op deze plek echt nodig? Ja, de opmerking die de heer Megens maakte over RES. Of we nou in dit stuk oproepen.

De voorzitter: Meneer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel voorzitter, ja, toch weer even terug op die zonneladder, want in het stuk staat het College gaat inzetten op verplicht zon op dak en ze zoeken naar een instrument om dat harder te kunnen handhaven. Ja, dan vraag ik mij toch af, welk instrument zoekt u precies om dat te kunnen gaan doen? Want mij lijkt die zonneladder die richting in te duwen dat die volgtijdelijk wordt juist het juiste instrument daarvoor.

De voorzitter: Ik stel voor die laatste discussie niet te voeren en die eerste als een vraag te beschouwen.

Gedeputeerde Theuns: Nou eens het instrument wat we hier in huis hebben dat is de omgevingsverordening, of eigenlijk het instrument dat u in handen heeft. En als voorbeeld, wat zou je bijvoorbeeld kunnen doen? Dat doen een aantal gemeentes nu al. Op het moment dat er een bedrijfsloods gebouwd wordt, kan de gemeente de vereiste stellen dat de dakconstructie stevig genoeg is om bijvoorbeeld zonnepanelen op te leggen. Nou, dat is nog lang niet zo in iedere gemeente, maar uw Staten zou bijvoorbeeld ook in de omgevingsverordening kunnen opnemen dat dat verplicht zou moeten zijn. En dan moet de gemeente dat op lokaal niveau eisen, dus dat zijn zo wat instrumenten die je in handen hebt vanuit het ruimtelijk orderingsdomein om te kunnen zorgen dat er meer mogelijkheden zijn voor zonnedak. Als voorbeeld.

De voorzitter: Meneer Megens nog een keer over dit onderwerp.

De heer Megens (PVV): Ja, toch weer over die landbouwgrond, want dat was mijn vraag. Die is eigenlijk niet beantwoord. En afgelopen weken in Overijssel is wel een strikte handhaving daarop eigenlijk ingezet. Ja, welk instrument gebruiken zij dan zodat dat strikter kan worden wat wij hier niet kunnen doen?

De voorzitter: Volgens mij kun je alleen handhaven als je hebt vastgelegd dat iets niet mag en ik heb de Gedeputeerde net horen zeggen dat wij dat niet hebben vastgelegd, dus dan kun je ook niet handhaven.

Gedeputeerde Theuns: Wij krijgen op het moment dat er ergens een zonneweide gerealiseerd wordt, dan moet de gemeente ons daarover consulteren in het kader van de bestemmingsplanwijziging. En dan weegt het College af of dat wel of niet passend is ruimtelijk gezien en gelet op het coalitieakkoord zullen wij streng toetsen of het inderdaad noodzakelijk is om op deze plek vooruitlopend of eigenlijk in plaats van andere treden van de zonneladder dat te doen op landbouwgrond. Maar het is inderdaad nog steeds gewoon mogelijk om dat toe te staan. Anders kan ik de vraag niet beantwoorden voorzitter. U had ook nog de vraag over of wij nou oproepen om de doelen van de RES te vertragen. Kort antwoord, nee dus, maar we hebben wel aandacht ervoor gevraagd hier dat op het moment dat je verder gaat kijken dan de horizon van 2030, want dat is waar we het nu over hebben met de RES, maar als je voorbij die horizon gaat en je zou daar nog doelstellingen bovenop leggen voor Limburg, ja, ergens houdt de ruimtevraag een keer op. Zeker als je ook bijvoorbeeld een kwetsbaar landschap hebt, want natuurlijk zeker in zuid Limburg zo is. Waar ook iedereen veel waardering voor heeft. Ja, en tegelijkertijd staat dat natuurlijk op gespannen voet met de ambities van een RES-regio die zegt, ja, we willen meer doen dan ons eigen deel. Dus wij vragen nu eigenlijk aan het Rijk, heb daar oog voor dat je niet tot in den treure ambities in een gebied kunt blijven stapelen en dat op het moment dat dat wel zo is, dus stel we krijgen als regionaal 2030 wel nog een extra ambitie erbij, dan betekent dat iets voor de andere dingen die we ook graag in het gebied willen doen. Dus wij vragen hier op dit moment gewoon alleen aandacht voor het stapelen van nieuwe doelen op de al bestaande doelen die al heel ambitieus zijn.

De voorzitter: Meneer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel voorzitter, ja, dit is toch weer een andere beantwoording dan ik uit het stuk haal, want daar staat toch echt het oprekken van de huidige ambitie. Dus dat is anders dan een ambitie die er bovenop komt. Dus dit is eigenlijk ook weer niet echt een antwoord op de vraag die we daarover gesteld hebben.

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Zoals het in het stuk staat is, betekent dat dat wij niet weten of wij nog aanvullende opgaves kunnen stapelen na 2030 en dat wij dan zullen moeten kijken of dat toch mogelijk is, of dat we doelen ergens anders neer zullen moeten leggen. Zo staat het in het stuk en dat is ook de beantwoording die ik u geef. Een andere beantwoording kan ik er niet van maken. U had ook nog de vraag over de bossenstrategie en de status daarvan. Dat is een stuk wat u is aangeboden door het vorige College begin dit jaar mijn hoofd. En dat komt ook nog terug hier in de Staten in het kader van het landelijk gebied. Maar dat zijn geen doelen die door u, Staten zijn vastgesteld. Dat zijn doelen die zijn benoemd als ambitie, ook in het kader van het nationaal programma landelijk gebied, waarbij is gezegd op het moment dat daar middelen voor komen, dan zullen wij dat daaruit financieren en zoveel als mogelijk binnen de contouren van de ontwikkelopgave natuur die we sowieso al hebben omdat we daar zo weinig mogelijk nieuwe zogezegd grond voor willen gebruiken, maar juist de grond die we al hadden beoogd als nieuwe natuur. Ik hoop dat die vraag beantwoord is. Dan ga ik naar de heer Van den Beucken. Ja, die had het over het arrangement en wat precies de status daarvan is. Nou ja, ik heb u net gezegd hoe de minister dat voor zich ziet, wat dan dat arrangement is, dat is gewoon eigenlijk een bestuurders afspraak die we maken met het Rijk. Overigens heeft minister De Jonge ons al laten weten het definitieve ruimtelijk arrangement gaan we niet meer met hem maken, maar dat zal pas met zijn opvolger zijn, dus laten we hopen daarin op een op een snelle kabinetsformatie. U had ook nog vragen over ja hoe moet ik omgaan met de looptijd. Soms wordt er gezegd 2050, soms 2030. Je ziet gewoon dat heel veel nationale en Provinciale programma's op dit moment een tijdshorizon hebben we gericht op 2030 dus die doelen hebben we dan ook in een stuk opgenomen. Precies eigenlijk om wat mevrouw Wesseling zegt, je wil nu niet alleen maar op 2030 focussen maar juist ook verder vooruitkijken, proberen we wel zoveel mogelijk die blik vooruit die blik vooruit te nemen. Zodat we niet dadelijk in 2030 denken hebben we het gehaald en dan weer een aanvullende opgave hebben.

De voorzitter: Meneer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik weet wel welke dingen er lopen tot 2030 en het arrangement loopt tot 2050, maar de kernvraag die ik stelde is welke spanningen voorziet u daar nog in? Want dat levert extra spanning op natuurlijk. En hoe gaan wij daarmee om? Het gaat niet zozeer om het feit dat ik niet snap welke looptijden er zijn, het gaat echt om de conflicten die optreden.

Gedeputeerde Theuns: Een voorbeeld van het conflict is afgelopen week zijn de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI gepubliceerd en daar heeft u misschien al iets over gelezen en er moet nog precies worden uitgezocht wat is nou de impact van die scenario's op ons beleid. Maar je ziet daar wel al in dat extreme buien die gewoon in de scenario's modelmatig berekend worden, eigenlijk de buien die we hadden gedacht die pas over 30 jaar zouden vallen, dat die eigenlijk nu al aan het vallen zijn. Nou, daar zie je dus eigenlijk al dat wat misschien in bestaande programma's, bijvoorbeeld op het gebied van hoogwaterveiligheid hebben zitten, wat hebben we voor extra ruimte voor het regionaal en hoofdwatersysteem nodig, dat die ruimte wel eens meer zou kunnen zijn. En daar zie je eigenlijk al dat de doelen eigenlijk alleen maar moeilijker te halen worden, want de ruimteclaims nemen alleen maar

meer toe. Nou, dat zijn nou precies de spanningen die je in beeld krijgt op het moment dat je zegt, we gaan verder kijken dan sec 2030 en we gaan al doorkijken naar 2050. U had ook nog een vraag waarom nou specifiek hier de vrijstelling voor energie-infrastructuren opgenomen staat en niet bijvoorbeeld voor andere projecten op het gebied van mobiliteit. Dat heeft ermee te maken met dat we onlangs de Porthos-uitspraken hebben gehad. En dat ging natuurlijk om een project in het kader van de energietransitie en wij denken dat die uitspraak ruimte geeft om in ieder geval voor zaken die in het kader van het klimaatakkoord en de internationale klimaatafspraken nodig zijn, om daar een vrijstelling voor te kunnen krijgen. En natuurlijk zijn er nog veel meer soorten projecten op het gebied van waterveiligheid, op het gebied van mobiliteit, waar ik heel graag een vrijstelling voor zou willen hebben. Maar of die dan ook juridisch houdbaar is, dat is de vraag.

De voorzitter: Meneer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Kleine vervolgvraag. Ook dat was mij wel duidelijk, waarom bij die hernieuwbare energie wel. Maar bent u bereid daar wel voor te lobbyen, voor te pleiten, om in ieder geval, en ik heb het hier dus niet over een aanleg van een compleet nieuwe weg of infrastructuur, maar daar waar je een toekomst en een schonere wereld kunt hebben, om daar in ieder geval de doorstroming te verbeteren. En als het tijdelijk wat extra uitstoot geeft, om dat dan voor lief te nemen. Ik zeg ook tijdelijk.

De voorzitter: Meneer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Nou. Sterker nog, dat was de redenatie altijd. Bijvoorbeeld ging voor woningbouw en voor wegenprojecten, dat we die tijdelijke toename voor lief zouden nemen. Maar daar heeft de Raad van Staten gewoon, even mijn woorden, gehakt van gemaakt namelijk van die tijdelijke vrijstelling. Dus nou proberen we daar toch weer op terug te komen aan de hand van die Porthos-uitspraak, maar je ziet gewoon dat de rechtspraak er heeft gezegd: dat dat paadje wat de overheid daar wil bewandelen, dat kan toch niet? En daar zijn we toch op teruggefloten en we zullen ons toch daar aan de gerechtelijke uitspraken moeten houden. Dus ik snap uw denkrichting, ik kan er een heel eind in meegaan, maar de rechter denkt er helaas toch anders over. Dan kom ik bij de vragen ook van ... nee, ik vergeet nog een vraag van de heer Van den Beucken. Dat gaat om de windmolens en om normeringen. Mevrouw Van der Pol heeft daar ook een aantal dingen over gevraagd, maar daar is ook een gerechtelijke uitspraak vanuit Delfzijl, als ik me niet vergis, en vanuit daar wordt ook gewerkt aan een landelijke normering, een landelijke richtlijn. Als Provincie zijn we daar ook bij betrokken, in ieder geval vanuit IPO-verband en alles wat daaruit komt, ja natuurlijk zullen wij dat ook hier in ons eigen ruimtelijk beleid doorvertalen. Dat kan ook niet anders, dus dat is het antwoord op die vraag.

De voorzitter: Meneer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Vervolgvraag. Ik weet dat Noord-Holland heeft de eigen norm opgenomen, althans in die tijd. Volgens mij was het 900 meter of iets dergelijks, dus je kunt een Limburgse aanpak voorstaan. Volgens mij kan dat of vergis ik me daarin?

Gedeputeerde Theuns: Dat kan zeker via het omgevingsbeleid kun je daarin een eigen lijn trekken. Vooralsnog kiest dit College daarvoor om daarin ook gewoon landelijk één lijn te trekken. Ik denk dat dat ook wel zo eerlijk is om gewoon landelijk van de nieuwste inzichten uit te gaan en op basis daarvan onze normeringen toe te passen en niet zomaar iets zelf te gaan doen, zeg maar, maar daarin ook gewoon de landelijke ontwikkelingen te volgen. Dus dat is het voorstel in ieder geval vanuit het College.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Een laatste vervolgvraag voorzitter.

De voorzitter: Dan bent u ook aan het eind van het aantal interrupties.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja graag voor dit onderwerp dan voorzitter, want je ziet heel veel landen om je heen. Forse normen en ik begrijp wel waarom het Rijk dat liever niet heeft, maar ze zou ook gezondheid en veiligheid een voorzorgsbeginsel natuurlijk als een van je prioriteiten kunnen stellen. En dat vergt dan een hele andere benadering. Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde Theuns: Ja ik snap wat u zegt, maar we zitten gewoon mee in dat landelijke traject en je zou daar natuurlijk proactief heel iets anders zelf op kunnen gaan verzinnen. Maar wij kiezen er gewoon echt voor om te kijken wat komt uit die gerechtelijke uitspraken. Wat zijn dan de nieuwste inzichten daar waar het gaat om invloed op de gezondheid en op basis daarvan zullen we uiteindelijk terugkomen, ook bij de Staten, met een voorstel of dat wel of niet een doorvertaling nodig heeft in onze eigen omgevingsverordening.

De voorzitter: Ik denk dat dat antwoord helder is. Misschien moeten we de discussie daarover nu afsluiten. Mevrouw Van der Pol nog eentje en dan sluit ik dit onderwerp echt wel af. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Er wordt verwezen naar een rechterlijke uitspraak, hè, gaan we echt eerst de rechterlijke uitspraak afwachten of als er gewoon duidelijk onderzoek komt naar gezondheidsneveneffecten, volgen we die op?

Gedeputeerde Theuns: Nou de uitspraak is er al, dus de uitspraak is gedaan. Op basis daarvan moet je eigenlijk nu al aan de slag en wordt er nu al een uitwerking gemaakt, dus we zijn niet in afwachting van een uitspraak. Dan ga ik even verder met de vragen en opmerkingen van de heer Nijskens. Die stelde ook wat vragen over, ja, wat is nou precies de status? Nou, daar heb ik al het een en ander, denk ik, over gezegd. Even zien. U vraagt ook nog specifiek naar kernenergie als thema. U heeft inderdaad goed gezien dat daar nu niks over daarin staat. Mevrouw Plusquin heeft daar ook nog wat over gezegd. **Wij zullen in de nieuwe versie van het van het ruimtelijk voorstel, die dus in december nog een keer sonderend wordt besproken, zullen wij iets opnemen over kernenergie. En dan met name over wat vragen wij nou precies in het kader van de nationale opgave.** En dan hebben we nog voldoende gelegenheid om dat hier te bespreken, want we zullen niet alle meningen eensgezind over zijn, denk ik zo. U vroeg nog naar revitalisering van leegstaande bedrijvigheid. En in hoeverre we daar in de nota nu als iets kunnen benoemen over juridisch dwingend instrumentarium? Ja, we hebben een landelijk traject. Grip heet dat. In het kader daarvan zijn we bezig met die revitalisering en ik snap wat u zegt. En waarom onteigenen we niet die bestaande terreinen om daar bijvoorbeeld natuur van te maken? Ja, vooralsnog is de inzet om toch op revitalisering van de bestaande terreinen in te zetten en geen nieuwe bedrijventerreinen toe te voegen. **Maar misschien dat we daar in een volgende versie nog iets meer verduidelijking over op kunnen nemen.** U vroeg ook nog naar de bossenstrategie, daar heb ik net even iets over gezegd en nu vroeg nog naar het natuurnetwerk en in hoeverre, volgens mij was dat ook uw vraag, in hoeverre dat nou precies op kaart staat. Ja, dat was uw vraag. In het kader van de voortgangsrapportage natuur die ieder jaar ook gewoon aan de Staten wordt gestuurd, daar wordt precies in vastgelegd en ook inzichtelijk gemaakt, wat is nou de status? Wat is al verworven, wat is al ingericht? En dat kunt u dan inderdaad tot op kaart niveau, voor zover beschikbaar, zien. **Of dat dan voor de hele 1.300 hectare al precies op kaart staat, dat is volgens mij niet zo, maar dat dat zullen we dan nog even checken.** Ik denk dat het niet zo is, maar in ieder geval wat verworven is en wat nog ingericht moet worden, dat staat wel op dat staat wel op kaart. Even kijken. U heeft nog een

opmerking over De Maasduinen. Ja, die twee zinnen, dat is inderdaad heel summier. **U mag ervan uitgaan dat er iets meer staat in het volgende in het volgende voorstel.** Dan kom ik bij de vragen die mevrouw Waajen stelde van het CDA. Je kunt merken dat mevrouw Waajen uit Midden-Limburg komt, want zij vraagt aandacht voor dat er te veel aandacht voor Zuid-Limburg is. En ik zei net ook al tegen de ambtelijke ondersteuning, het grappige zelf vond ik dat in alle bestuurlijke overleggen iedereen vond dat er te veel aandacht voor de andere regio's was, dus ik denk dat de balans dan op zich, dat die best goed zit. Maar je ziet wel, denk ik dat de voorbeelden die we gebruiken, die komen vooral uit panorama Zuid-Limburg, omdat natuurlijk het ontwerpend onderzoek is dat gewoon het verste is als het gaat om de afronding. Sterker nog, het is afgerond. Maar die anderen lopen nu ook. **We zullen ook kijken dat in het evenwicht van de voorbeelden, dat daar ook wat meer evenwicht wordt aangebracht.** Ja u geeft wat zaken aan die voor u aansprekend zijn, zoals het water- en bodemsturend principe, de gebiedsgerichte aanpak, het realistisch zijn. Nou dat neem ik dan even mee als steun in ieder geval voor de manier hoe het voorstel nu is uitgewerkt. U stelde wel nog wat vragen over doeltreffend en effectief, wat betekent dat precies? Ja, inderdaad, waarom zouden wij iets doen wat niet doeltreffend of niet effectief is. Maar wat ik daarmee bedoel is, wij willen ook alleen maar vragen stellen aan het Rijk als, als we daar uiteindelijk ook iets mee terugkrijgen. Een instrumentarium. En dat is wat ik bedoel met doeltreffend en effectief. Het moet wel ook ergens toe leiden. En daarom zeggen we ook selectief, want het is heel veel omvattend dit voorstel. Maar nog steeds niet alles wat we als Provincie doen. Als we alles zouden doen, dan zou het nog drie keer zo dik worden. Dus wij maken in dit voorstel feitelijk nog niet echt misschien keuzes, maar door te kiezen in wat erin staat maak je eigenlijk ook wel een keuze in wat je dan precies belangrijk vindt. En daarom hebben we die drie perspectieven met die lijnen eronder. U vraagt ook nog aandacht voor het stedelijk gebied en de verhouding daar met alles wat er speelt rondom het landelijk gebied. Daar zie je natuurlijk dat de Provincie traditioneel vooral iets zegt over de ruimtelijke ordening buiten dat stedelijk gebied, maar het gaat wel veranderen onder de nieuwe omgevingswet. En de Provincie krijgt daar ook gewoon bepaalde taken waar we die eerst niet hadden. En dat is ook precies de reden dat we de Limburgse aanpak bebouwde omgeving, LABO is dat dan mooi afgekort, dat we die aan het uitwerken zijn en daar zijn we nu concreet ook met gemeentes in Limburg en zeker de grote gemeentes uit aan het werken hoe wij nou de traditionele krimpverhalen waar iedereen aan denkt bij Limburg, omzetten in een verstedelijkingsstrategie? En dan bijvoorbeeld gericht op de grotere steden hoe je daar in het in het binnengebied rondom stationslocaties, zou kunnen verdichten. Welke opgaven komen daar samen? Nou Maastricht kent u allemaal wel. Het spoor wat daar boven de grond loopt waar al eens een keer is geopperd zou dat nog de komende honderd jaar zo moeten blijven. **Precies dat soort vraagstukken daar gaan we ook wel meer dingen hierover opnemen.** Maar omdat dat nu parallelle sporen zijn zult u zien dat in de definitieve versie dat wat nadrukkelijker terugkomt dan in deze contourennotitie.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, eigenlijk geeft u het antwoord al dus in een volgende generatie van het stuk zien we dat wel terug dan? Want het is natuurlijk ook iets waar wij iets van kunnen vinden.

Gedeputeerde Theuns: Zeker. Even kijken voorzitter, dan kom ik bij de vragen van mevrouw Van der Pol en ik vond de beeldspraak wel een mooie, proberen we hier twee liter in een literfles te drukken, want dat is natuurlijk wel feitelijk zo. Er zijn meer puzzelstukjes dan er ruimte is op de tafel. En dat is ook precies de exercitie die we dus nu aan het doen zijn. Hoe groot zijn dan al die puzzelstukjes en in een later stadium, waar moeten we dan kiezen wat er afvalt? Dus dat heeft u eigenlijk denk ik heel erg goed gezien dat het stuk ook zo aanvoelt, want dat is nou precies wat we in beeld proberen te brengen. U vroeg nog naar, kunnen we dan niet restricties opleggen aan grote nieuwe loodsen? Nou, dat is al feitelijk zo. Een amendement dat mevrouw Schuurman heeft gediend in de vorige Statenperiode waarin

de Staten al hebben besloten dat loodsen die groter zijn dan vijf hectare, alleen nog maar gerealiseerd mogen worden op het moment dat er een regionale meerwaarde is. **En daarmee hebben wij als College een opdracht gekregen om daar een beleidsregel over uit te werken, namelijk hoe toets je dan wat regionale meerwaarde is, hoe bepaal je dat? Nou, die hebben wij op dit moment in voorbereiding en die zal ook naar de Staten terugkomen.** We hebben daar een voorstel, heb ik al voor op de tafel gehad en dan vervolgens moet u daar akkoord op geven, aanscherpen, afzwakken en dan is dat de lijn waar wij aan toetsen op het moment dat er een vraag hier binnenkomt voor een oppervlak groter dan vijf hectare. Even kijken dan u nog vragen over de volgtijdelijkheid van de zonneladder, maar ik denk dat die beantwoord zijn, net als die van de windmolens. Dus volgens mij heb ik dan ook al uw vragen beantwoord. Kom ik bij de heer Wolters Gregório. Die had iets over de impact van de verkiezingen. Nou, ik zei net al, de minister heeft ons laten weten dat we pas met zijn opvolger uiteindelijk definitieve afspraken zullen maken. Dus ja, zo lang dat we nog in dit proces zitten, heeft het geen impact, het maken van een voorstel, maar op moment dat het voorstel klaar is, en dan is er nog geen nieuw kabinet, zullen we dus nog geen afspraken kunnen maken. Dus dan zouden we de impact wel kunnen gaan voelen.

De voorzitter: Meneer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja ik wil vragen, is er nog een mogelijkheid dat NOVEX helemaal van tafel gaat bij een volgend kabinet of staat dat wel vast dat we hier iets mee blijven doen?

Gedeputeerde Theuns: Het is een hele goeie vraag en volgens mij ben ik dan ook een vraag van de heer Nijskens vergeten om NOVEX even in relatie te zetten tot dit traject. Wat je eigenlijk ziet bij NOVEX is dat het bedacht is twee landelijke coalities geleden, toen nog NOVI. En toen werd gezegd, we gaan bepalen welke gebieden in Nederland die status krijgen, omdat daar heel veel opgaves bij elkaar komen. En voor Limburg is dat zuid Limburg en is dat de Peel samen met ook de Brabantse kant van de Peel en we zouden daar met elkaar een perspectief maken. Waar willen we naartoe, welke keuzes hebben we? En dat zou dan uiteindelijk ook moeten leiden tot een regionale investeringsagenda waar Rijk en regio samen gaan investeren in de regio. Wat ik zelf nu constateer is dat daarna dit proces op gang is gekomen met de nota ruimte en dit spoor. Maar dat nog steeds de NOVI gebieden en de nu inmiddels heten ze de NOVEX-gebieden, dat die nog steeds in de lucht zijn en dat we daar, bijvoorbeeld in de Peel heb ik anderhalve week geleden met de regio samen gezeten en dat ontwikkelperspectief is bijna klaar, maar dan zegt iedereen aan tafel, ja, BZK en nu? Wat is nou het vervolg? Want het zicht op financiering van die investeringsagenda, dat is er nog niet. En dat begint wel langzaam voor ongemak te zorgen. Van ja, we hebben dadelijk ons huiswerk in de regio klaar. We willen het liefst morgen beginnen, maar we hebben geen middelen. Dus uw vraag van ja, is er een garantie dat een volgend kabinet dat in de lucht zal houden? Nee, die is er niet. Ik denk wel dat het Rijk er heel onverstandig aan zou doen om het goede gesprek, wat we nu samen hebben als gezamenlijke overheden om daar aan tafel te gaan. Dus dat zal blijven, maar of dat dan in dit spoor is of in het NOVEX-spoor, ik durf ik niet te zeggen.

De voorzitter: Meneer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja heel kort is dit dan het signaal dat u met uw elf andere collega's nog gaat afgeven aan het nog te vormen nieuwe kabinet?

Gedeputeerde Theuns: Ja. Sterker nog, we hebben als GS Limburg dat besluit genomen dat we dat signaal af willen geven en dat we daar echt ja grote zorgen bij hebben. Even in mijn woorden. Dat hebben we ook gedeeld in de stuurgroep NOVEX de Peel. Dat werd daar ook breed omarmd. Nou, dat

heeft het Rijk daar ja voor kennisgeving aangenomen en dat komt op die manier ook weer terug bij de minister, dus dat signaal geven volop af. Dan had u nog vragen over ja energie-uitwisseling met de buurlanden, wat hebben we op dat vlak al bereikt? Ja, je mag feitelijk nog geen energie uitwisselen met buurlanden, maar dit is nou bijvoorbeeld een document waarin je zou kunnen zeggen, ja, gelet op de grensligging van Limburg zouden wij niet een proefregio kunnen zijn, waarin we wel een proefstatus krijgen waar we wel die energie over de landgrenzen zouden kunnen transporteren. Ja, en op dat kader hebben we dus nog niks bereikt, want je kunt het nog niet over de grens gebruiken, maar dat is wel de ambitie, bijvoorbeeld om daar wat op te gaan doen. U vroeg ook iets over de logistieke hallen, daar heb ik volgens mij net iets over gezegd over hoe die beleidsregel terugkomt bij de Staten. U vroeg iets over voldoende verbindingen, openbaar vervoer, maar ook over de weg. Ja, we vragen eigenlijk hierin, volgens mij is het lijn 9 van het van het ruimtelijk voorstel, vragen we de aandacht die we eigenlijk al jaren vragen voor de bekende corridors en dat gaat zowel over spoor, dat gaat over water, dat gaat over weg. Je ziet dat op landelijk niveau op dit moment een hele grote herprioriteringsopgave gaande is als het gaat om de MIRT-agenda. Dus heel veel projecten die door stikstof niet door kunnen gaan. Daarvan heeft minister Harbers gezegd dan pak ik het geld wat daarvoor gereserveerd was en dan ga ik dat in beheer en onderhoud stoppen. Ja, als je kijkt naar Limburg, komen we daar eigenlijk nog best wel tussen aanhalingstekens goed vanaf, omdat dat ook wel heel veel impact heeft op andere Provincies, maar bijvoorbeeld de verbreding van de A2, die is gelukkig wel doorgegaan. Maar ja, als antwoord op uw vraag, het is wel moeilijk natuurlijk om nog heel veel nieuwe prioriteiten daaraan toe te voegen. Gelet op de financiële tekorten die er sowieso al zijn. Ja en dan vroeg u nog iets over vliegbasis de Peel. Volgens mij had mevrouw Plusquin daar ook nog vragen over. Ja je ziet daar dat jarenlang natuurlijk het gesprek al gevoerd wordt over de reactivering van de Peel. Wel of niet reactiveren. Maar dat daarin nu de Staatssecretaris voor defensie daarin een andere lijn gaat kiezen, omdat hij zegt van, ik kom gewoon op landelijk niveau met een nota ruimte voor defensie, en dat betekent gewoon dat eigenlijk alle bestaande trajecten waar we alle basissen eigenlijk min of meer stoppen. Hij zegt, ik kom met een integraal verhaal. Wat hebben wij in Nederland nodig aan letterlijk ruimte voor onze defensie? En daar zal onder andere ook de vliegbasis de Peel een onderdeel van zijn. Dus wij zijn continu in gesprek hier in Limburg met de regio, maar ook met GS Brabant bijvoorbeeld. We hebben in november wordt er een bestuurlijk overleg gepland. De Staatssecretaris komt nog een keer terug, dus ja, wij blijven dan natuurlijk als regio er bovenop zitten en daar de Limburgse belangen zo goed als mogelijk te behartigen. En ja, we hebben ook eigenlijk al duidelijk gemaakt, het kan zo zijn dat het Rijk een afweging maakt om ergens iets neer te leggen waar het gaat om defensie. Maar ja, dat betekent wel iets over de opgave die we in Limburg met elkaar hebben en in hoeverre die wel of niet haalbaar zullen zijn en wat daar tegenover moet staan. Nou, dat is het gesprek, wat we ook met het kabinet moeten we voeren via de Staatssecretaris. Daarmee die vraag beantwoord. Dan kom ik nog bij mevrouw Mertens, die denk ik heel terecht, constateert, ja, dit stuk maakt nog steeds geen keuzes. Nee, dat klopt inderdaad. Dit stuk maakt inzichtelijk welke keuzes we met elkaar te maken hebben en dan is het uiteindelijk soms aan het Rijk, soms aan de Staten, soms aan GS om die keuzes laat werkelijk te gaan maken. Dit is meer het op tafel leggen van alle puzzelstukjes die die er zijn. Dan kom ik bij mevrouw Plusquin, die zegt eigenlijk ook van dit zou een nadere uitwerking zijn van de omgevingsvisie met scherpe keuzes. Dat is het nog niet. Eigenlijk hetzelfde, ook zoals tegen mevrouw Mertens. Dat klopt, dat gesprek gaat u nog voeren in het kader van de actualisatie van de omgevingsvisie en die stelt u uiteindelijk vast. Dat landt dan in keuzes in de omgevingsverordening. Nou, daar komen deze dingen allemaal in terug. Kaderrichtlijn water vroeg u nog naar, wat doen wij nou precies als Provincie? Nou wij doen al een hele hoop. Wat ik zei, wij gaan als Provincie nog inzetten op een aanvalsplan waterkwaliteit. Daar gaan we een voorstel voor doen. Waar moet u dan bijvoorbeeld aan denken? Wat kunnen we nog sneller doen dan we nu al doen? Je moet dan bijvoorbeeld denken aan de overstorten waar het gaat om riool. Nou, je ziet dat dat bij gemeentes ligt om die aan te pakken en dat dat bij gemeentes niet de allerhoogste prioriteit heeft om dat te doen. De KOW-opgave. Nou in het verleden heeft bijvoorbeeld de Provincie projectleiders op het

gebied van klimaatadaptatie gefaciliteerd, zodat gemeentes daarmee aan de slag gingen. Dat soort dingen zou je ook kunnen doen, daar waar het gaat om het aanpakken van overstorten. Gewoon om gemeentes ook voor een deel te ontzorgen. Dat soort dingen die komen nog terug in een aanvalsplan waterkwaliteit en dat is onderdeel van het kader landelijk gebied en even uit mijn hoofd staat hiervoor begin april ter vaststelling op de agenda van de Staten. 24 inderdaad. Maar dat zeg ik even uit het uit het blote hoofd, 2 april meen ik, maar het kan ook dat het een maandje eerder of later is, maar het staat op de voorraadagenda die ook bij deze commissie ligt. U vroeg nog naar of wij als College nog steeds achter de doelstelling voor het realiseren van een natuurnetwerk staan. Nou dat antwoord is ja, dat is zo, dus wij zijn daar nog steeds mee bezig en daar staan wel dingen over opgenomen in het coalitieakkoord. **Dat is voorlopig ons kader en we komen binnen die kaders van het coalitieakkoord ook nog met een beleidskader landelijk gebied en daar is natuurnetwerk Nederland gewoon een onderdeel van.** Ja, dat is hetzelfde kader als waar dus ook het aanvalsplan waterkwaliteit in zit. Dat zou dus Q1 of Q2 volgend jaar zijn. U krijgt het al eerder, maar volgens mij ter vaststelling in Q2. U vroeg nog naar de infosessie over berekening die ook al onder de vorige College is toegezegd. Ja, mijn info is dat die gepland staat op 24 november. Kijk ook even naar de Griffie. Dat is inderdaad. De uitnodiging moet nog volgen, maar hij wordt gepland op 24 november. Is gepland, oké. Even kijken u had verder nog vragen over de energievisie.

De voorzitter: Misschien even via de microfoon, anders komt het niet in de notulen. Het betrof de vraag van mevrouw Plusquin over de energievisie en de partijen die betrokken zijn bij het opstellen.

Gedeputeerde Theuns: Dus nu in de snelheid dat we die precieze details nog niet kunnen halen. Volgens mij is wel vaststelling voorzien volgend jaar, **maar zal ik er nog even schriftelijk bij u op terugkomen over wie dat dan precies bij betrokken is en hoe dat proces loopt.** Want dat zit ook in een andere portefeuille, dus daar wil ik nu niet te veel uitspraken over doen terwijl ik het niet helemaal zeker weet.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): En dat geldt dan eigenlijk ook in het verlengde ervan? Over die kernenergie. Daar had ik ook die vragen over gesteld.

Gedeputeerde Theuns: Ja.

De voorzitter: Dan is dat een toezegging dat dat schriftelijk naar de commissie komt. De beantwoording van die specifieke vragen van mevrouw Plusquin.

Gedeputeerde Theuns: En voor wat betreft de kernenergie komen we dus in een volgende versie van het ruimtelijk voorstel daar ook op terug en hebben we nog alle ruimte om dat hier ook met elkaar te bespreken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, maar die kreeg ik wel ook een schriftelijk antwoord toch?

De voorzitter: U krijgt een schriftelijk antwoord op uw concrete vragen. In de volgende versie van dit stuk wordt ook nader ingegaan op kernenergie. Dat is de toezegging.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dan kom ik bij de vragen nog van de heer Van Est. Wat is het Rijk dit nou niet doet? Ja dan hebben we een heel groot probleem met zijn allen. Maar ja, ik bedoel, als overheden moeten we ook gewoon ervan uit kunnen gaan dat als we afspraken met elkaar maken, dat we ons daar ook aan kunnen houden. Dus ja, ik wil ook niet van ja, wat is het Rijk dit nou niet doet? Ja dan moeten

we terug naar de tekentafel, want dan kunnen we de opgaves niet waarmaken, dus we zullen uiteindelijk moeten komen tot afspraken en elkaar daar ook aan houden. Voorzitter, volgens mij denk ik dat ik alle vragen beantwoord heb. **Samengevat, wij komen dus op 1 december opnieuw in deze commissie met een nieuwe sondering. Nu is het de contourennotitie, dan is het de sondering van het definitieve voorstel en voorzien is dan dat GS uiteindelijk eind december het voorstel vaststelt en opstuurt aan het Rijk.**

De voorzitter: Er is geen tweede termijn. Dus ik ga niet opnieuw een ronde maken. Maar ik zie dat de heer Van den Beucken een enorm prangende vraag heeft waarmee hij het weekend niet in kan.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Bedankt voor dat medeleven, dat doet me echt deugd voorzitter, want er is een vraag toch wel een beetje in het luchtledige blijven hangen. Of een deel ervan. Ik heb netjes afgewacht, ook bij de beantwoording van mevrouw Wesseling. Dat gaat over die Rhine Delta Corridor. We zijn natuurlijk erg blij dat die ammoniak, dat er wel een buis voor zou moeten komen, dat is natuurlijk een opluchting, maar er zijn twee elementen waar dat niet het geval is. Op propeen en lpg. U heeft ook gezegd daar doorlopend voor te blijven lobbyen, maar lobbyt u ook voor extra geld om die buizen zelf door het Rijk te laten implementeren?

Gedeputeerde Theuns: Kort antwoord, ja. Bijvoorbeeld ook daar waar het gaat om omleggen die er nu zijn, daar beargumenteren we ook van in het voorstel dat zal het Rijk voor rekening moeten nemen. Dat is rijksinfrastructuur, dus daar zal het Rijk ook de portemonnee voor moeten trekken. Dat is in ieder geval de inzet van het College.

De voorzitter: Goed, dan heeft Gedeputeerde een aantal praktische toezeggingen gedaan in termen van het thema's die al dan niet alsnog opgenomen worden in het stuk of nader uitgewerkt worden in het stuk die ga ik niet allemaal herhalen. Dat komt straks ook allemaal mooi in de notulen. Dat is ook genotuleerd. Dus dat kunt u zelf verifiëren als u in eind november de volgende versie krijgt, zal ik maar zeggen. Omdat er zoveel vragen gesteld zijn over wat nou het vervolg van het proces is, wat de status van stukken zijn en hoe PS daar nou op welk moment in positie is, zou ik het College ook willen vragen om een soort procesbeschrijving op te stellen. In de zin van we hebben nu de sonderende bespreking, dan in november u dient het in, status uiteindelijk moet iets gaan landen in een aanpassing van de omgevingsvisie, omgevingsverordening. Dat is dan ook een formeel moment van uw Staten. Dus het zou wel goed zijn misschien om dat proces een beetje te beschrijven. En als het even kan, het ligt niet helemaal aan u, ook in een soort tijdsplanning het te zetten, zodat we een beetje beeld hebben van wanneer zitten we dan nog met elkaar te praten en wanneer wordt echt ook gewoon van u een uitspraak verwacht en komt ook bijvoorbeeld een moment, dan niet in de vorm met de kardinalen in Rome, u wordt opgesloten zonder eten totdat u eruit bent, maar in een andere vorm. Maar als we daar op enig moment wel keuzes gemaakt moeten worden. Dus als u iets van een soort procesbeschrijving daarvoor voor de fracties kunt opstellen, zou dat denk ik iedereen wel helpen. Ook in zijn eigen interne voorbereiding.

Gedeputeerde Theuns: Als ik dan een vraag mag stellen voorzitter, wat heeft de commissie het liefste dat we dat blijven doen via de Staten werkgroep omgevingsvisie of wilt u specifiek hier als commissie betrokken worden? Want dat lijkt me wel goed dat we dat zuiver houden. We proberen zoveel mogelijk van de tussenstapjes, waar het gaat om het niet formeel van dingen vaststellen, dat proberen we te doen via die werkgroep. Dan kunnen we ook met iets andere manier met elkaar samenwerken. Maar het ligt bij u dus als u zegt van nee, we willen dat hier, het proces voorstel, dan doen we dat hier.

De voorzitter: Nou, misschien zou het proces voorstel hier wel geagendeerd moeten worden. Maar ik kan mij voorstellen dat gedurende dat proces er een aantal momenten zijn die veel meer klankbordachtig zijn en die in de werkgroep omgevingsvisie gedaan kunnen worden. Hoeft niet per se hier. Op het moment dat u echt formeel ook politiek wil sonderen bij fracties, dan lijkt me deze commissie daar het meest aangewezen gremium voor. Dus, misschien kunt u zelf dan in dat proces aangeven of nou de werkgroep omgevingsvisie of de commissie aan zet is en uiteindelijk een keer Provinciale Staten natuurlijk. Waarbij denk ik iedereen hier in deze zaal wel wil. Aan de ene kant, natuurlijk blijft het politiek en blijven de politieke keuzes, maar daar waar het pragmatisch ingestoken kan worden, dan moeten we dat denk ik ook vooral doen. Is dat een lijn die we kunnen volgen?

Gedeputeerde Theuns: Mag ik er even op reageren? **Dan zou ik het voorstel willen doen dat we dat onderdeel maken van het nieuwe Statenvoorstel wat aan terugkomt. En dan hebben we eind november de werkgroep, daar kunnen we dan nog voor bespreken met elkaar en dan komt dat dus als onderdeel van het nieuwe Statenvoorstel hier in de commissie terug.**

De voorzitter: Zullen we dat zo doen? Oké.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb nog een vraag voorzitter die openstond. Waar ik inmiddels een antwoord op heb en dat is van de heer Roso over de beam-certificering. Zeg ik dat goed?

[De heer Roso (Ja21)]: Nee. BENG. Bijna Energieneutrale Gebouwen.

Gedeputeerde Theuns: Dan heb ik een ander antwoord gekregen. Dan kom ik er toch schriftelijk op terug.

[De heer Roso (Ja21)]: Nou, ik kan hem ook wel uitleggen. Dat is een Europese norm die is ingegaan in een 2021. Vanaf 1 januari 2021 de aanvraagdatum van de vergunning. Helemaal aan het begin van het proces van de bouw, die moest dan vóór 1 januari 2021 zijn gedaan. Daarvoor konden ze er met ruimere eisen bouwen. En na implementatie van die eisen is de bouw heel veel duurder in principe geworden voor de bouwers, omdat het heel lastig is om die woning op te leveren. Dus is het die mensen gelukt om die woningen op te leveren conform de nieuwe eisen, dan is dat heel positief. Is het andersom, dan kan het minder positief zijn voor die voorsprong die we hebben.

De voorzitter: Maar zullen we voorstellen dat die ook even schriftelijk afgedaan wordt want ik denk dat dat wat technisch wordt voor nu. Ja? Kunnen we daarmee dit thema afsluiten en dan hebben we daarmee punt 9.2 behandeld.

T9305 Gedeputeerde Theuns zegt toe het proces van het Ruimtelijk Voorstel, als onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingsvisie (richting een nieuwe Omgevingsvisie), in de eerstvolgende Statenwerkgroep Omgevingsvisie op 24 november 2023 toe te lichten. Ook wordt in de sonderende PS nota een toelichting opgenomen.

T9306 Gedeputeerde Theuns zegt toe in het definitieve Ruimtelijk Voorstel inzichtelijk te maken welke van de genoemde doelen Rijksdoelen en provinciedoelen zijn en daarbij de status te vermelden.

T9307 Gedeputeerde Theuns zegt toe het onderwerp kernenergie toe te voegen als onderdeel van de opgavebeschrijving in het definitieve Ruimtelijk Voorstel.

T9308 Gedeputeerde Theuns zegt toe schriftelijk te reageren op de vragen van de Partij voor de Dieren betreffende de Energievisie in Q4 2023.

T9309 Gedeputeerde Theuns zegt toe te onderzoeken of de bovengemiddelde woningbouwproductie een relatie heeft met de invoering van de Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) normering per 1-1-2021. De resultaten worden uiterlijk in Q1 2024 met de staten gedeeld.

9.3. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan ga ik met u naar 9.3, dat is de rondvraag, mededeling en actualiteiten van IPO op dit onderdeel. Daar is verder ook niks binnengekomen.

10.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan gaan we naar punt 10.1 de rondvraag rondom blauwtong hebben we vanochtend al afgehandeld, dus die is daarmee ook behandeld.

11. Sluiting

De voorzitter: Ik kijk even naar de Griffie, hebben we alles gehad? Dan ben ik bij de sluiting van de commissievergadering LEO. Bij dezen, maar ik attendeer u ook nog vast even op de aansluitende sessie die geen formele commissievergadering is waar alle PS-leden welkom zijn die daarvoor willen aansluiten. Maar ik denk dat voordat we daarmee beginnen we even een minuut of vijf tot tien schorsen. Dan kan iedereen er nog even wat koffie halen, andere dingen doen, naar huis gaan of whatever. We zien het wel. Dus over tien minuten. Het is nu 14.45 uur. 14.55 uur starten we dan met de vervolgsessie. Dan dank u wel, ik sluit deze vergadering.

Vastgesteld in de vergadering van 1 december 2023,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers / Jenneskens